

T.C.

**ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**İLKOKUL ÖĞRETMENLERİNİN UZAKTAN EĞİTİM
UYGULAMALARININ ETKİLİLİĞİ HAKKINDAKİ
GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

CEREN ERYÜZLÜ

Tez Danışmanı

PROF. DR. SALİH ZEKİ GENÇ

ÇANAKKALE – 2022

T.C.

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**İLKOKUL ÖĞRETMENLERİNİN UZAKTAN EĞİTİM UYGULAMALARININ
ETKİLİLİĞİ HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

CEREN ERYÜZLÜ

Tez Danışmanı
PROF. DR. SALİH ZEKİ GENÇ

ÇANAKKALE – 2022

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Ceren ERYÜZLÜ tarafından Prof. Dr. Salih Zeki GENÇ yönetiminde hazırlanan ve **23/08/2022** tarihinde aşağıdaki jüri karşısında sunulan “**İlkokul Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitim Uygulamalarının Etkililiği Hakkındaki Görüşlerinin Değerlendirilmesi**” başlıklı çalışma, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü **Temel Eğitim Anabilim Dalı**’nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak oy birliği ile kabul edilmiştir.

..... Jüri Üyeleri	İmza
Prof. Dr. Salih Zeki GENÇ (Danışman)	
Doç. Dr. İsim SOYİSMİ	
Dr. Öğr. Üyesi İsim SOYİSMİ	

Tez No :

Tez Savunma Tarihi : 23/08/2022

.....
İSİM SOYİSMİ

Enstitü Müdürü

../09/2022

ETİK BEYAN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kuralları'na uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi taahhüt ve beyan ederim.

Ceren ERYÜZLÜ

23/08/2022

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimimde ve bu çalışmanın ortaya çıkmasında bana yol gösteren, bilgi ve deneyimleri ile yardımını sunan, desteğini bir an olsun esirgemeyen sevgili danışmanım ve hocam sayın Prof. Dr Salih Zeki Genç'e sonsuz teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

Her zaman bana inanan ve güvenen, destekleri ile her zaman yanımda olan değerli annem Aysel Eryüzlü ve değerli babam Erden Eryüzlü'ye teşekkürlerimi sunarım.

Ceren ERYÜZLÜ
Çanakkale, Ağustos 2022

ÖZET

İLKOKUL ÖĞRETMENLERİNİN UZAKTAN EĞİTİM UYGULAMALARININ ETKİLİLİĞİ HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Ceren ERYÜZLÜ

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Temel Eğitim Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Prof. Dr. Salih Zeki GENÇ

23/08/2022, 110

Araştırmanın amacı, sınıf öğretmenlerinin pandemi sürecindeki uzaktan eğitime ilişkin görüş ve değerlendirmelerini ortaya koymaktır. Araştırma kesitsel tarama modeline göre tasarlanmıştır. Araştırma, 2021- 2022 eğitim öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığına bağlı özel ve devlet okullarında gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya, Balıkesir ilinden 163 öğretmen katılmıştır. Veriler, hazırlanan anket ile katılımcılara yüz yüze uygulanarak toplanmıştır. Araştırmadan elde edilen nicel verilerin analizinde frekans ve yüzde kullanılmıştır. Açık uçlu sorulardan elde edilen veriler, içerik analizi tekniği ile analiz edilmiştir. Araştırmanın veri analiz sonuçlarına göre; ilköğretim öğretmenleri uzaktan eğitim sürecinde derse bağlanmada en çok EBA platformunu ve Zoom yazılımını kullanmışlardır. Öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde en çok kullandıkları öğretim materyalleri ise test ve Z-Kitap olmuştur. Öğretmenlerin pandemi sürecindeki uzaktan eğitime ilişkin görüş ve önerileri incelendiğinde öğrencilerin derse katılımlarının düşük olduğu ve uzaktan eğitime bağlanmak için öğrencilere gerekli donanım desteğinin sağlanması gerektiği ifade edilmiştir. Öğretmenler, uzaktan eğitimin avantajı olarak ekonomik olduğunu ve zaman tasarruf sağladığını belirtmiştir. Ayrıca öğretmenlere göre uzaktan eğitimin yüz yüze eğitim ile karşılaştırıldığında yetersiz kaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada pandemi sürecinden sonra yüz yüze telafi eğitimi yapılması gerektiği, EBA TV'den işlenen sınıf derslerinin yüzeysel, geleneksel ve kolay olduğu, uzaktan eğitim

sürecinde öğrencilerin sağlıklı değerlendirilmesinin yapılmadığı ve pandemi sürecinde özel okullar ile devlet okulları arasında öğrenci öğrenmelerini etkileyecek şekilde bir farklılığın olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca pandemi sürecinde maddi imkânsızlıktan dolayı uzaktan eğitime bağlanamayan öğrencilere yönelik verilen desteğin yetersiz kaldığı ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda öğretmenlere yönelik uzaktan eğitim uygulamaları ile ilgili hizmet içi eğitimlerin düzenlenmesi gerektiği önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan Eğitim, Pandemi, Öğretmen, Eğitim, EBA.

ABSTRACT

EVALUATION OF PRIMARY SCHOOL TEACHERS' OPINIONS ON THE EFFECTIVENESS OF DISTANCE EDUCATION APPLICATIONS

Ceren ERYÜZLÜ

Çanakkale Onsekiz Mart University

Graduate Education Institute

Department of Basic Education Master's Thesis

Advisor: Prof. Dr. Salih Zeki GENÇ

23/08/2022, 110

The aim of the research is to reveal the opinions and evaluations of classroom teachers about distance education during the pandemic process. The research was designed according to the cross-sectional survey model. The research was carried out in private and public schools affiliated to the Ministry of National Education in the 2021-2022 academic year. 163 teachers from Balıkesir province participated in the research. The data were collected by applying face-to-face to the participants with the prepared questionnaire. Frequency and percentage were used in the analysis of the quantitative data obtained from the research. The data obtained from the open-ended questions were analyzed with the content analysis technique. According to the data analysis results of the research; Primary education teachers mostly used EBA platform and Zoom software to connect to the lesson in the distance education process. The most used teaching materials by the teachers in the distance education process were test and Z-Book. When the opinions and suggestions of the teachers regarding distance education during the pandemic process were examined, it was stated that the students' participation in the course was low and the necessary hardware support should be provided to the students in order to connect to distance education. Teachers stated that the advantage of distance education is that it is economical and saves time. In addition, according to the teachers, it was concluded that distance education is insufficient when compared to face-to-face education.

In the research, it has been revealed that face-to-face make-up education should be done after the pandemic process, the classroom lessons taught on EBA TV are superficial,

traditional and easy, the students are not evaluated properly in the distance education process, and there is a difference between private schools and public schools that affects student learning during the pandemic process. . In addition, it was revealed that the support given to students who could not connect to distance education due to financial impossibility during the pandemic process was insufficient. In line with these results, it is suggested that in-service training for teachers on distance education applications should be organized.

Keywords: DistanceEducation, Pandemic, Teacher, Education, EBA.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

JÜRİ ONAY SAYFASI.....	i
ETİK BEYAN.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
SİMGELER ve KISALTMALAR.....	xi
TABLolar DİZİNİ.....	xii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xiv

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1

1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	5
1.3. Araştırmanın Önemi.....	6
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	7
1.5. Araştırmanın Varsayımları	
1.6. Tanımlar.....	7

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE/ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

8

2.1. Uzaktan Eğitim	8
2.1.1. Türkiye'de ve Dünya'da Uzaktan Eğitimin Tarihsel Gelişimi	9
2.1.2. Uzaktan Eğitimin Yararları ve Sınırlılıkları	15
2.1.3. Uzaktan Eğitim Modelleri	16
2.1.4. Etkili Bir Uzaktan Eğitimin Standartları	19
2.1.5. Uzaktan Eğitimde Roller	21
2.1.6. Uzaktan Eğitim Gereksinimi.....	26

2.2. Covid-19 Salgını Sürecinde Uzaktan Eğitim	27
2.2.1. COVID-19 Sırasında Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ülkelerde Eğitim ...	28
2.2.2. Salgın Sürecinde Türkiye’de Uzaktan Eğitim Süreci	29
2.3. Eğitim Bilişim Ağı (EBA)	31
2.3.1. Pandemi Süreciyle Yenilenen Dijital Eğitim ve EBA	32
2.4. Türkiye’deki Eğitim Platformu Örnekleri	43
2.4.1. Okulistik	43
2.4.2. Morpa Kampüs	44
2.4.3. Vitamin	45
2.4.4. Khan Academy TR	46
2.5. Salgın Sürecinde Türkiye’de Uzaktan Eğitimde Yaşanan Sorunlar	47
2.6. COVID-19 Sonrası Eğitim Sistemi	48
2.7. Önceki Çalışmalar	49
2.7.1. Yurtiçinde Yapılan Çalışmalar	49
2.7.2. Yurtdışında Yapılan Çalışmalar	51

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

54

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ/MATERYAL YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli	54
3.2. Çalışma Grubu	51
3.3. Veri Toplama Araçları	56
3.4. Verilerin Toplanması	57
3.5. Verilerin Analizi	57

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

58

ARAŞTIRMA BULGULARI

4.1. Sınıf Öğretmenlerinin Pandemi Sürecinde Sunulan Uzaktan Eğitim Uygulamalarına İlişkin Görüşleri	58
4.2. Sınıf Öğretmenlerinin Uzaktan Öğretimine İlişkin Görüşleri	62
4.3. Sınıf Öğretmenlerinin EBA TV’deki Sınıf Derslerine İlişkin Görüşleri	76

Sınıf Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitim Sürecindeki Öğrencilerin Uzaktan	78
4.4. Eğitime Devam Durumlarına ve Öğrencileri Değerlendirmelerine İlişkin Görüşleri	
4.5. Sınıf Öğretmenlerinin Pandeminin Öğretmenlik Mesleğine Etkilerine İlişkin Görüşleri	82
4.6. Sınıf Öğretmenlerinin MEB'in Pandemi Sürecindeki Uygulamalarına İlişkin Görüşleri	86
4.7. Pandemi Sürecinde Sınıf Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitimin Temalarına İlişkin Görüşleri	90

BEŞİNCİ BÖLÜM SONUÇ ve ÖNERİLER

95

5.1. Sonuç	95
5.2. Öneriler	99
KAYNAKÇA	101

SİMGELER VE KISALTMALAR

DSÖ	Dünya Sağlık Örgütü
EBA	Eğitim Bilişim Ağı
ETKİM	Eğitim Teknolojileri Kuluçka İnovasyon Merkezi
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
ODTÜ	Ortadoğu Teknik Üniversitesi
YEĞİTEK	Milli Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü

TABLolar DİZİNİ

Tablo No	Tablo Adı	Sayfa No
Tablo 1	Uzaktan Eğitim Modelleri	17
Tablo 2	Öğretmenlik Mesleğinin Genel Yeterlilikleri	23
Tablo 3	Öğrenci Rollerini	25
Tablo 4	Güvenli Okullaşma ve Uzaktan Eğitim Projesi İş Hedefleri	34
Tablo 5	Katılımcıların Demografik Bilgileri	55
Tablo 6	Katılımcıların Ders Verdiği Sınıflar	56
Tablo 7	İlköğretim Öğretmenlerinin Pandemi Sürecindeki Uzaktan Eğitime İlişkin Görüş ve Önerileri	60
Tablo 8	Sınıf Öğretmenlerine Göre Uzaktan Eğitimin Avantajları	61
Tablo 9	Sınıf Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitimin Dezavantajlarına İlişkin Görüşleri	62
Tablo 10	Sınıf Öğretmenlerinin Uzaktan Sınıf Öğretiminde Kullandıkları Teknolojik Araçlar, Yazılımlar ve Öğretim Materyalleri	63
Tablo 11	Sınıf Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitim Sürecinde Sınıf Derslerini İşlerken Yaşadıkları Zorluklar	65
Tablo 12	Sınıf Öğretmenlerinin Derslerin Hazırlık Sürecinde Yaşadıkları Zorluklar	66
Tablo 13	Derslerin Uzaktan Eğitim İle Gerçekleştirmenin Avantajlarına İlişkin Öğretmen Görüşleri	72
Tablo 14	Sınıf Öğretimini Uzaktan Eğitimle Gerçekleştirmenin Dezavantajlarına İlişkin Öğretmen Görüşleri	73
Tablo 15	EBA TV'den İşlenen Sınıf Dersleri Hakkındaki Öğretmen Görüşleri	77
Tablo 16	Uzaktan Eğitim Sürecindeki Öğrenci Değerlendirmeleri Hakkındaki Öğretmen Görüş ve Önerileri	80

Tablo 17	Pandemi Sürecinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Katkılarına İlişkin Öğretmen Görüşleri	85
Tablo 18	Milli Eğitim Bakanlığı Pandemi Sürecinde Yapılan Uygulamalardan Farklı Yapılması Gereken Uygulamalara İlişkin Öğretmen Görüşleri	87
Tablo 19	Pandemi Sürecinde Uzaktan Eğitimin Fiziksel Alt Yapı Temasına İlişkin Öğretmen Görüşleri	90
Tablo 20	Pandemi Sürecinde Uzaktan Eğitimin Veli Temasına İlişkin Öğretmen Görüşleri	90
Tablo 21	Pandemi Sürecinde Uzaktan Eğitimin Öğretmen Temasına İlişkin Öğretmen Görüşleri	91
Tablo 22	Pandemi Sürecinde Uzaktan Eğitimin Öğrenci Temasına İlişkin Öğretmen Görüşleri	91
Tablo 23	Pandemi Sürecinde Uzaktan Eğitimin Uygulama Temasına İlişkin Öğretmen Görüşleri	92
Tablo 24	Öğretim Yöntem ve Teknikleri Temasına İlişkin Öğretmen Görüşleri	93
Tablo 25	Eğitim Bilişim Ağı (EBA) Temasına İlişkin Öğretmen Görüşleri ...	94

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil No	Şekil Adı	Sayfa No
Şekil 1	Uzaktan Eğitimin Küresel Bağlamda Dönem ve Evreleri	10
Şekil 2	Uzaktan Eğitimin Türkiye Bağlamında Dönem ve Evreleri.....	11
Şekil 3	EBA Ana Sayfa Ekranı	35
Şekil 4	EBA Teneffüs Zamanı Giriş Ekranı	36
Şekil 5	EBA'da Yer Alan Oyun Uygulamaları	37
Şekil 6	Bilişsel Beceri ve Zihinsel Gelişim Platformu Kategorileri.....	38
Şekil 7	EBA'ya Şifre İle Giriş (Öğretmen)	39
Şekil 8	EBA Dersler Menüsü Örneği	40
Şekil 9	EBA Canlı Dersler Menüsü	40
Şekil 10	EBA Sınavlar Menüsü	41
Şekil 11	EBA Kütüphane Menüsü	42
Şekil 12	EBA Arama Motoru Ekranı	43
Şekil 13	Okulistik Giriş Ekranı	44
Şekil 14	Morpa Kampüs Giriş Ekranı	44
Şekil 15	Vitamin Giriş Ekranı	45
Şekil 16	Khan Academy (TR) Giriş Ekranı	46
Şekil 17	Uzaktan Eğitim Sürecinde Sınıf Derslerinin Öğretimindeki Zorluğa İlişkin Öğretmen Görüşleri	64
Şekil 18	Öğretmenlerin Pandemi Sürecinde Öğrencilere Ders Saati Dışında Sınıf Dersi İle Alakalı Yaptırdıkları Faaliyetler	67
Şekil 19	Uzaktan Eğitimde Verilen Bir Ders Süresinin Yeterliliğine İlişkin Öğretmen Görüşleri	68
Şekil 20	Uzaktan Eğitimde Verilen Bir Ders Süresine İlişkin Öğretmen Görüşleri	69

Şekil 21	Sınıf Öğretiminin Uzaktan Eğitime Uygunluğuna İlişkin Öğretmen Görüşleri	69
Şekil 22	Uzaktan Eğitim Sürecindeki Ders Ortamının Yüz Yüze Eğitimdeki Ders Ortamına Göre Yeterliliğine İlişkin Öğretmen Görüşleri	70
Şekil 23	Pandemi Sürecinden Sonra Yüz Yüze Telafi Programının Yapılmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri	71
Şekil 24	Pandemi Sürecinden Sonra Sınıf Derslerini Uzaktan Eğitim İle Vermeye İlişkin Öğretmen Görüşleri	74
Şekil 25	Pandemi Sonrası Öğretmenlerin Almak İstedikleri Hizmet İçi Kurs/Destek Eğitimine İlişkin Görüşleri	75
Şekil 26	Uzaktan Eğitim Sürecinde Sınıf Ders İşleyişinin Yeterliliğine İlişkin Öğretmen Görüşleri	76
Şekil 27	EBA TV'nin Sınıf Öğrenmede Öğrencilere Sağladığı Katkı Hakkındaki Öğretmen Görüşleri	78
Şekil 28	Uzaktan Eğitim Sürecindeki Öğrencilerin Sınıf Derslerine Devamlarına İlişkin Öğretmen Görüşleri	79
Şekil 29	Pandemi Sürecinde Özel Okullar İle Devlet Okulları Arasındaki Öğrenci Öğrenmelerini Etkileyecek Şekilde Bir Farklılığın Oluşmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri	81
Şekil 30	Pandemi Sürecinde İmkânsızlıklardan Dolayı Uzaktan Eğitime Bağlanamayan Öğrenci Sayısına İlişkin Öğretmen Görüşleri	82
Şekil 31	Uzaktan Eğitim Sürecindeki Dijital Araçları Kullanabilme Yeterliliğine İlişkin Öğretmen Görüşleri	83
Şekil 32	Pandemi Sürecinin Öğretmenlik Mesleğine Etkilerine İlişkin Öğretmen Görüşleri	84
Şekil 33	Milli Eğitim Bakanlığının Pandemi Süreci İle İlgili Politika ve Uygulamalarının Yeterliliğine İlişkin Öğretmen Görüşleri	86
Şekil 34	Milli Eğitim Bakanlığı'nın Pandemi Sürecinde Öğretmenlere Yönelik Yaptığı Bilgilendirmelerin Yeterliliğine İlişkin Öğretmen Görüşleri	88
Şekil 35	Maddi İmkânsızlıktan Dolayı Uzaktan Eğitime Bağlanamayan Öğrencilere Yönelik Verilen Desteğin Yeterliliğine İlişkin Öğretmen Görüşleri	89

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Araştırmanın bu bölümünde problem durumuna, problem cümlesine, alt problemlere, araştırmanın amacına, araştırmanın önemine, varsayımlara, sınırlılıklara, tanımlara, konu ile ilgili yayınlara ve araştırmalara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Küresel boyutta etkili olan korana virüs pandemisi diğer adıyla COVID-19, 1 Aralık 2019'da Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıkmış (Aslan, 2020; Ham, 2020) ve 11 Mart 2020 tarihinde Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından pandemi olarak ilan edilmiştir. COVID-19 pandemisi Türkiye'de ilk olarak 11 Mart 2020'de görülmüş ve 17 Mart 2020'de ilk ölüm gerçekleşmiştir. Salgının ülkede görülmesi ile tedbirler alınmış ve bu tedbirler uygulanmaya başlanmıştır (Budak ve Korkmaz, 2020).

Korona virüsten korunmak ve yayılım hızını azaltmak için “maske, sosyal mesafe, temizlik” kampanyası ile kişisel tedbirlerin yanı sıra yurt dışı giriş-çıkışlarının kapatılması, uçuşların kısıtlanması, eğitim öğretime ara verilmesi, toplu halde bulunan tüm etkinlik ve mekânların kapatılması gibi tedbirler de alınmıştır. Buna rağmen 1 Nisan 2020'de Sağlık Bakanı Fahrettin Koca COVID-19 vakalarının arttığını ve yayıldığını açıklamıştır (İnce ve Evcil, 2020; T.C. Sağlık Bakanlığı, 2021).

Pandeminin dünyanın geneline yayılmasından sonra başta sağlık olmak üzere ekonomik, sosyolojik, psikolojik ve politik alanlar etkilenmiştir. COVID-19 salgını heralanda olduğu gibi eğitim alanında da etkisini göstermiştir (Bulut ve Kırmızı, 2021). COVID-19'un kısa süreli belki de en yaygın etkisi eğitim kurumlarının kapatılması olmuştur (Balci, 2020). COVID-19 virüsün yayılma hızını kontrol altına alabilmek için sosyal mesafenin hayati önem taşıdığına farkına varılması ile dünya genelinde karantina tedbirleri uygulamaya başlamıştır (American Red Cross, 2020)

Pandeminin bulaşıcı etkisini azaltmak için sosyal mesafeyi korumak adına esnek çalışma saatleri, evden çalışma, dönüşümlü ya da yarı zamanlı çalışma gibi farklı uygulamalara geçilmiştir. Ayrıca dünya genelinde sokağa çıkma kısıtlama ve yasakları, seyahat kısıtlamaları ve yasakları uygulanmış, insandan insana teması en aza indirmek için

sosyal alanlarda kısıtlamalar yapılmıştır (Bozkurt, 2020). COVID-19 salgınından en çok etkilenen alanlardan biri de eğitim olmuştur. COVID-19 salgının dünyada hızla yayılması ile öncelikle eğitim kurumları tatil edilmiş ve yüz yüze eğitime ara verilmiştir (Kahraman, 2020).

4 Mart 2020 itibariyle, üç farklı kıtadaki 22 ülke okulların kapatıldığını duyurmuştur (UNESCO, 2020). UNICEF'e göre Ekim 2020 itibarıyla 53 ülkede okullar tamamen kapatılmış ve yaklaşık 1.077 milyar öğrenci okulların kapatılmasından etkilenmiştir (Coronavirus Pandemisi, 2021). Pandeminin toplumda hızla yayılmasını engellemenin bir yolu olarak hükümetler tarafından okulların fiziksel olarak kapatılacağını duyurmasından sonra, eğitim kurumlarının benimseyebileceği tek seçenek çevrimiçi öğrenme olmuştur (Adedoyin ve Soykan, 2020). Eğitimin yüz yüze devam etmesinin mümkün olmayışı sebebiyle pek çok ülkede (Arjantin, Hırvatistan, Çin, Kıbrıs, Mısır, Fransa, Yunanistan, İtalya, Japonya, Meksika, Portekiz, Kore Cumhuriyeti, Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri ve Amerika Birleşik Devletleri) sürekli öğrenme için internete bağlı çevrim içi platformlar kullanmaya başlandı. Bazı ülkelerde (Arjantin, Hırvatistan, Çin, Kosta Rika, Fransa, İran İslam Cumhuriyeti, Kore Cumhuriyeti, Meksika, Ruanda, Suudi Arabistan, Senegal, İspanya, Peru, Tayland ve Vietnam) öğrenme içerikleri televizyon ve diğer medya araçları yardımıyla sunulmaya başlamıştır. Ancak bazı ülkelerde ise (Kosta Rika, İran İslam Cumhuriyeti ve Tayland) öğretmenler ile öğrenciler arasındaki iletişimi sürdürmek için mevcut uygulamaların kullanıldığı bilinmektedir (Can, 2020).

COVID-19 salgınının Türkiye'de görülmesinin hemen ardından Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı tüm kurumlar tatil edilmiş, ilk ve orta öğretim ara tatili öne çekilmiştir. Pandeminin kontrol altına alınamaması ile yüz yüze eğitim 31 Mayıs 2020 tarihine kadar durdurulmuştur. Pandeminin hızla yayılması ve eğitim kurumların açılmaması ile eğitimde acil uzaktan eğitim süreci başlamıştır. Acil uzaktan eğitim, kriz anında eğitimi ayakta tutma çabası ve mevcut ihtiyaçlara yönelik geçici çözümler üretilmesidir (Bozkurt, 2020). Acil uzaktan eğitim sürecine geçişte dijital öğrenme-öğretme becerilerinin önemi artmıştır. Teknolojinin içinde doğan dijital yerliler ve teknolojiye sonradan maruz kalan dijital göçmenlerin sahip oldukları bilgi ve becerilerin farklı olması, süreci doğrudan etkilemiştir. Dijital yerlilerin sahip oldukları bilgi, beceri ve deneyimler; problem çözme, bilgi yönetimi, verimlilik, sürece dâhil olma ve süreci geliştirme durumlarında etkin rol oynamıştır (Adedoyin ve Soykan, 2020). Bunun yanı sıra sürece hazır olmayan ve BİT

kullanmada yetersiz olan dijital göçmenlerin acil uzaktan eğitim sürecine adaptasyonu daha uzun sürmüştür.

Acil uzaktan eğitim sürecine hazırlıksız yakalanan eğitim kurumları, öğrenme kayıplarını en aza indirmek için çalışmalar yürütmeye başlamıştır. Fakat hedef kitlenin büyüklüğü ve çeşitliliği, teknolojik altyapı, BİT araçlarına ulaşmada yaşanan zorluklar ve uzaktan eğitime olan yatkınlıkların farklılık gösteriyor olması, süreçte yönetici, eğitici ve öğrencileri en zorlayan durumların başında yer almıştır (Koç, 2021). Eğitim kurumlarının örgün olarak planlanmış eğitim süreçlerinin uzaktan eğitime geçişinde birçok zorluk ve eksiklik ortaya çıkmıştır (Keskin ve Kaya, 2020).

Pandemi sürecinde eğitimin sekteye uğramaması için çevrimiçi eğitim teknolojilerine dayalı çözümler ön plana çıkmıştır. Yükseköğretim kurumları eğitim faaliyetlerine sahip oldukları açık ve uzaktan eğitim sistemleri üzerinden devam ederken, 18.241.881 öğrenciye sahip K12 kurumlarında uzaktan eğitim Eğitimde Bilişim Ağı (EBA) eğitim yönetim sistemi ve EBA TV üzerinden devam etmiştir (Alper, 2020).

Sürecin başında EBA TV kullanılırken hızlı bir şekilde sürece EBA dâhil edilmiş ve eğitim devam ettirilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı, TRT ile anlaşarak hızlı bir şekilde TRT EBA TV İlkokul, TRT EBA TV Ortaokul ve TRT EBA TV Lise olmak üzere 3 kanalı kurmuş ve bu kanallar 23 Mart 2020'de yayına başlamıştır (Öztürk ve Çetinkaya, 2021; TRT EBA TV, 2022). TRT EBA kanallarında okulöncesi ve tüm K12 seviyeleri için ders anlatımları yapılmaktadır. TRT EBA ilkokul kanalında okul öncesi, uyum sınıfı, özel eğitim ve 1-2-3-4. sınıflar için; Türkçe, matematik, İngilizce, hayat bilgisi, beden eğitimi, din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinin yanı sıra okuyorum yazıyorum, etkinlik kuşağı ve yabancılar için Türkçe dersleri yer almaktadır (EBA, 2021). TRT EBA ortaokul kanalında özel eğitim, uyum sınıfı ve 5-6-7-8. sınıflar için; Türkçe, sosyal bilgiler, fen bilimleri, matematik, İngilizce, din kültürü ve ahlak bilgisi ve spor derslerinin yanı sıra imam hatip ortaokulları için Arapça ve Kuran-ı Kerim dersleri yer almaktadır. Ayrıca beceri eğitimi ve yabancılar için Türkçe dersleri bu kanalda da yer almaktadır. TRT EBA lise kanalında uyum sınıfı ve 9-10-11-12. sınıflar için; T.C. inkılâp tarihi, Türkçe, biyoloji, coğrafya, din kültürü ve ahlak bilgisi, fizik, kimya, matematik, geometri, tarih, Türk dili ve edebiyatı, İngilizce derslerinin yanı sıra farklı lise türleri için meslek dersleri de bulunmaktadır. Anadolu imam hatip liseleri için temel dini bilgiler, Kuranı Kerim, siyer, akait, dinler tarihi, Arapça, kelam, fıkıh, tefsir, İslam kültürü ve medeniyeti, hitabet ve mesleki

uygulama, mesleki Arapça dersleri bulunmaktadır. Mesleki teknik Anadolu liseleri için; bilişim teknolojileri, elektrik elektronik teknolojisi, makine ve tasarım teknolojisi, mesleki gelişim atölyesi, muhasebe ve finans, sağlık hizmetleri, çocuk gelişimi ve eğitimi dersleri bulunmaktadır (Uzaktan Eğitim, 2022).

EBA TV ile başlayan uzaktan eğitim süreci EBA çevrimiçi uzaktan eğitim portalının da sürece entegre edilmesi ile devam etmiştir. EBA'nın amacı, ihtiyaç duyulan yerlerde bilgi teknolojisi kullanılarak teknolojinin eğitime entegrasyonunu sağlamak ve sınıf seviyelerine uygun, güvenilir ve doğru e-içerikler sunmaktır. EBA bu amaç için oluşturulup geliştirilmeye devam edilmektedir (Tanrıkulu, 2017; Özçelik, 2022). Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından geliştirilen EBA çevrimiçi eğitim portalı uzaktan eğitim süresinde dünya genelinde en çok ziyaret edilen eğitim portalı olmuştur (Özer, 2020). Ayrıca MEBGSM operatörleri ile anlaşarak öğrencilere EBA kullanımı için ücretsiz internet sağlamış, EBA'ya ulaşımı kolaylaştırmıştır (MEB, 2022).

EBA'da var olan oyunlaştırma öğeleri ile öğrencilerin çevrimiçi ortamlara katılması motivasyonlarının sağlanmasıyla mümkündür. Çevrimiçi ortamların öğrencilerin açık beklentiler, özerklik, yeterlilik, ilişkili olma duygusu ve ifade etme özgürlüğüne duyulan ihtiyacı karşılaması gerekmektedir. Bu ihtiyaçların karşılanması için çevrimiçi ortamlar oyunlaştırma öğeleri ile zenginleştirilmelidir. Çevrimiçi ortamlarda açık beklentileri göstermek için rozetler, ilerleme çubukları (puan cetvelleri); özerk hissetmeleri için deneyim puanları, kişisel rozetler; yeterli hissetmeleri için puan, rozet, ilerleme çubuğu ve lider tahtaları kullanılmalıdır. Ayrıca öğrencilerin akranları ile ilişkili olma duygusuna olan ihtiyaçları için sosyal mekanizmalar (beğeni butonları ve çeşitli ifadeler) ve ortamda kendilerini ifade edecekleri avatarlar kullanılmalıdır (Ding vd., 2020). Ayrıca e-öğrenme sistemlerinde öğrenciler kendilerine verilen görevler ve ödevleri doğru bir şekilde tamamlayarak puan kazanırlar. Puanları, rozet ve madalyalara dönüşür. Görev ve ödevlerde gösterdikleri performans seviye atlamalarına yardımcı olur. Öğrencinin kazandığı puan, rozetler, madalyalar ve lider tahtasındaki yeri başarılı olma ve rekabet duygusunu ortaya çıkarmaktadır. Araştırmalar gösteriyor ki rekabet duygusu motivasyonu arttırarak öğrencilerin sistem ile etkileşimini arttırmaktadır (Buckley ve Doyle, 2016; Bouchrika vd., 2019).

Öğrencilerin sınıfta öğretmen ve arkadaşları ile yüz yüze fiziksel olarak bir araya gelemediği ve yalnızca uzaktan eğitim ile devam etmek durumunda kaldığımız pandemi

sürecinde, öğrencilerin eğitim-öğretim süreçlerine EBA üzerinden uzaktan eğitim yoluyla devam edebilmeleri için sistemlerdeki motive edici araçların önemi daha da artmış bulunmaktadır.

Literatürde yapılan çalışmalar incelendiğinde gerçekleştirilen bu araştırmaya benzer çalışmaların olduğu bulunmuştur. Bu çalışmaların farklı branş öğretmenleriyle yapıldığı görülmektedir. Bakıoğlu ve Çevik'in (2020), 75 fen bilimleri öğretmeni ile yürüttükleri çalışmalarında uzaktan eğitim ile ilgili sorulan soruların bir kısmının yapılan bu çalışma ile benzer olduğu görülmektedir. Bu araştırmayı benzer araştırmalardan ayıran en önemli fark ise veri toplama aracında çoktan seçmeli, çok seçenekli ve açık uçlu sorulara yer verilmiş olmasıdır. Özellikle açık uçlu soruların araştırılan konunun derinlemesine analiz edilmesini sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca bu araştırmayı diğer araştırmalardan ayıran bir diğer fark ise ilköğretim öğretmenleri ile yürütülmüş olmasıdır. Bu araştırmada; uzaktan eğitim uygulamasının aksayan yönleri, EBA TV'nin etkinliği, uzaktan eğitimle sınıf öğretimini gerçekleştiririnin avantaj ve dezavantajları, pandemi sürecinin öğretmenlik mesleğine etkileri ve telafi eğitiminin gerekliliğine ilişkin öğretmen görüşleri vb. konularda elde edilen veriler derinlemesine incelenmiştir.

Bu anlamda yapılan bu çalışmanın da uzaktan eğitim sisteminin uygulayıcıları olan öğretmenlerle yapıldığından yerinde ve anlamlı veriler elde edileceği düşünülmektedir. Elde edilecek verilerin, bundan sonrası için uzaktan eğitim sistemi ile ilgili yapılacak güncellemelerde dikkat edilmesi gereken noktalara ilişkin veriler sağlayacağı düşünülmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı; yaşanan COVID-19 pandemisi sonucu eğitimin bütün kademelerinde yüz yüze eğitime ara verilmesi ile birlikte uygulamaya geçen pandemi sürecinde uzaktan eğitime ilişkin ilköğretim öğretmenlerinin görüşlerini ortaya çıkarmaktır. Uzaktan eğitim sisteminin uygulayıcı ve kullanıcıları olan öğretmenlerin görüş ve önerileri bu anlamda önem arz etmektedir. İlköğretim öğretmenlerinin pandemi sürecine ilişkin görüşleri, sistem ile ilgili bundan sonra yapılacak güncellemelerde kullanılması bakımından önemlidir. Araştırmanın amacı doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Sınıf öğretmenlerinin pandemi sürecinde sunulan uzaktan eğitim uygulamalarına ilişkin görüşleri nasıldır?
2. Sınıf öğretmenlerinin uzaktan öğretime ilişkin görüşleri nasıldır?
3. Sınıf öğretmenlerinin EBA TV'deki sınıf derslerine ilişkin görüşleri nasıldır?
4. Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecindeki öğrencilerin uzaktan eğitime devam durumlarına ve öğrencileri değerlendirmelerine ilişkin görüşleri nasıldır?
5. Sınıf öğretmenlerinin pandeminin öğretmenlik mesleğine etkilerine ilişkin görüşleri nasıldır?
6. Sınıf öğretmenlerinin MEB'in pandemi sürecindeki uygulamalarına ilişkin görüşleri nasıldır?
7. Pandemi sürecinde sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitimin temalarına ilişkin görüşleri nasıldır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Uzaktan eğitim uygulamalarının süreç içerisinde daha kaliteli ve verimli hale getirilebilmesi için öncelikle sistem ile ilgili eksikliklerin bilinmesi gerekmektedir. Bu anlamda çalışmadan elde edilecek verilerin, özellikle uzaktan eğitimin bundan sonra eğitim sistemimizin ayrılmaz bir parçası haline geleceği düşünüldüğünde eğitim uygulayıcılarına ve politika yapıcılara önemli veriler sunacağı düşünülmektedir. Bu çalışmanın ayrıca uzaktan eğitimin daha verimli ve etkin hale gelmesi için çalışan MEB birimlerine de önemli veriler sağlayacağı düşünülmektedir. Özellikle bir sistemin olumlu veya aksayan noktalarını tespit edebilmek için sistemin birebir içinde olan sistem uygulayıcılarının görüşleri bu anlamda önem arz etmektedir. Özellikle pandemi ile birlikte sıkça kullanılan uzaktan eğitim kavramı ve uzaktan eğitim uygulamasını ilköğretim öğretmenleri özelinde inceleyen araştırma olması bakımından önemlidir. İlköğretim öğretmenlerinin pandemi sürecinde uzaktan eğitime ilişkin görüşleri noktasında elde edilecek verilerin alanyazına önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırmanın sonuçları, 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Balıkesir ili Karesi ve Altıeylül ilçelerindeki MEB'e bağlı resmi ve özel ilkokullarda görev yapan 163 sınıf öğretmeni ile sınırlıdır.

2. Öğretmenlerin uzaktan eğitim uygulamalarının etkililiği hakkındaki görüşlerinin değerlendirildiği ölçme araçları ile sınırlıdır.

1.5. Araştırmanın Varsayımları

Bu araştırmada görüşlerine başvurulan ilköğretim öğretmenlerinin ölçek sorularına samimi ve içten cevap verdikleri varsayılmıştır.

1.6. Tanımlar

Uzaktan Eğitim: Birbirinden farklı mekanlardaki öğretmen ve öğrencinin çeşitli teknolojiler ile iletişim kurduğu ve kurumlar tarafından yürütölen planlı bir öğrenme sürecidir (Moore ve Kearsley, 2012).

EBA (Eğitim Bilişim Ağı): Milli Eğitim Bakanlığı tarafından okul öncesinden 12. sınıfa kadar güvenilir, müfredatla uyumlu, her öğrencinin kendi hızında ilerleyebileceği, kişiselleştirilmiş öğrenme ortamı ile fırsat eşitliği sunan, mesleki, akademik, kişisel gelişim içeriklerini barındıran sosyal bir platformdur (MEB, 2022).

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE/ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Bu bölümde Uzaktan eğitim, Türkiye’de ve Dünya’da uzaktan eğitimin tarihsel gelişimi, uzaktan eğitimin yararları ve sınırlılıkları, uzaktan eğitim modelleri, etkili bir uzaktan eğitimin standartları, uzaktan eğitimde roller, uzaktan eğitim gereksinimi, Covid-19 sürecinde uzaktan eğitim, salgın sürecinde Türkiye’de uzaktan eğitim süreci, Eğitim Bilişim Ağı (EBA), pandemi süreciyle yenilenen dijital eğitim ve EBA, Türkiye’de eğitim platformu örnekleri, salgın sürecinde Türkiye’de uzaktan eğitimde yaşanan sorunlar ve Covid-19 sonrası eğitim sistemi ele alınacaktır.

2.1. Uzaktan Eğitim

Uzaktan eğitim, birbirinden farklı mekanlardaki öğretmen ve öğrencinin çeşitli teknolojiler ile iletişim kurduğu ve kurumlar tarafından yürütülen planlı bir öğrenme sürecidir (Moore ve Kearsley, 2012). Bunun yanında uzaktan eğitim, geleneksel eğitim sistemine önemli boyutta dönüşüm vaat etmektedir (Eastman ve Swift, 2001).

Uzaktan eğitim, daha önce çözülemeyen eğitim sorunlarının çözüm arayışlarından biri olduğu gibi, sağladığı imkân ve esneklikten ötürü yaygınlaşmasını hızlandırmakta, ortaya çıkacak problemlerin çözümünü de beraberinde getireceği biçimde gelişmektedir (Özden, 2004). Uzaktan eğitimin; günümüzün temel eğitim anlayışının uygulanabilirliğine hatırı sayılır katkıları olmuştur. Özellikle uzaktan eğitim uygulamalarının eğitimde fırsat eşitliği, yaş, sağlık sorunları, coğrafi mesafe, ailevi durumlar, zaman ve ekonomik sebepler gibi çeşitli nedenlerle örgün okul ve eğitim kurumlarında eğitim-öğretim olanağı bulunamayan bireylere, çeşitli basılı, görsel, işitsel ve elektronik materyaller kullanılarak eğitim-öğretim olanağı sunması açısından önemli katkı sağlamasına (Demiray, 1999) rağmen sosyal iletişim noktasında eksik kalması dikkat çekmektedir; çünkü etkili kullanılsa dahi yüz yüze eğitimde sağlanabilen iletişimin ve sosyalleşmenin uzaktan eğitim derslerinde sağlanması güç olabilmektedir (Cook, 2007). Ayrıca uygulama aşamalarında öğrenciler ikamet ettiği yerleşim alanında internet olmaması ya da internete ulaşabilecek elektronik materyallere (tablet, pc, akıllı telefon) sahip olamaması vb. açılarından bazı sorunlarla karşılaşabilmektedir.

Uzaktan eğitimin temel amacı, geleneksel eğitimin eksik yönlerini örterek öğrencilere daha verimli bir öğrenme çevresi sağlamaktır (Eastman ve Swift, 2001). Uzaktan eğitim uygulanırken eğitimin niteliği, uzaktan eğitime ilişkin algıyı da etkilemektedir (Demirli, 2002). Uzaktan eğitim kavramına ilişkin algılar ise öğrenmeye ilişkin kazanımların gerçekleşme düzeyini önemli derecede etkilemektedir (Offir vd., 2003). Bireyin eğitime ilişkin gereksinimleri karşılanmış ise verilen eğitime ilişkin algısı da olumlu etkilenecektir (Mitchell vd., 2005). Aksi takdirde kalitesiz uzaktan eğitim uygulamaları sonrasında, yüz yüze ortamda ders işlemekten daha fazla keyifli olduğunu düşünen öğrenciler, uzaktan eğitime yönelik olumsuz bir algı oluşturabilmektedirler (Antalyalı, 2004).

2.1.1. Türkiye'de ve Dünya'da Uzaktan Eğitimin Tarihsel Gelişimi

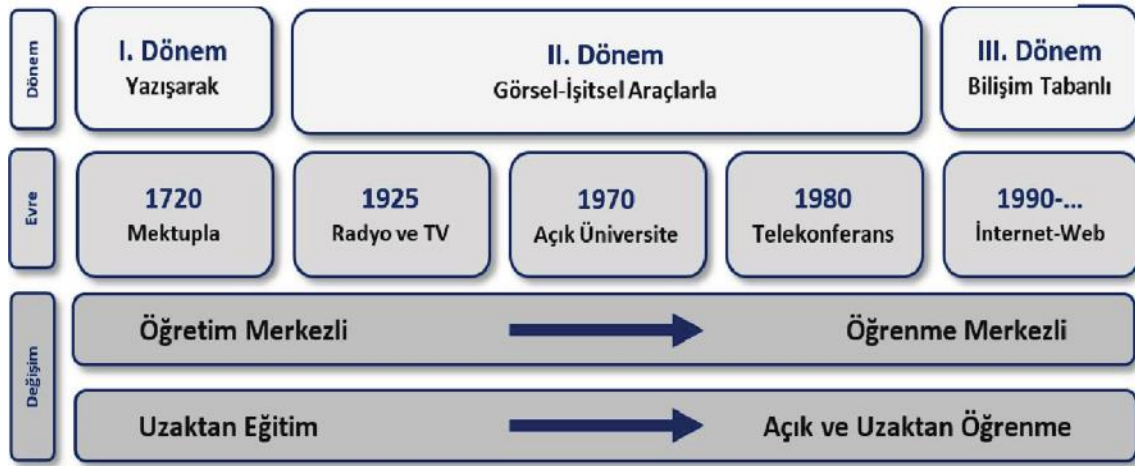
Tarihsel süreçte insanların eğitim-öğretime ulaşmalarında, öğretmenlerin eğitim-öğretimi devam ettirmekte karşılaştıkları çeşitli zorluklar olmuştur. Bu zorlukların aşımında zamanın şartlarına göre çeşitli yollar denenmiştir. 1700'lü yıllarda mektuplarla başlayan uzaktan eğitim uygulamaları, günümüzde yüksek hızlı internet ve bilgisayar, tablet, telefon gibi cihazlar sayesinde eğitimin vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir (İşman ve İşbulan, 2009).

Dünyada Uzaktan Eğitimin Tarihi

Tarih boyunca bilim, teknoloji, siyaset, ekonomi... gibi eğitim alanında yaşanan gelişmeler de insanoğlunun içinde bulunduğu durumdan, ihtiyaçlarından kaynaklanmıştır. Uzaktan eğitim de insanların içinde bulunduğu durumlardan kaynaklı olarak ortaya çıkmıştır. Nüfus-öğretmen oranındaki dengesizlikler, eğitim kurumlarının bölgelere göre dağılımı ve bu kurumlara ulaşmaktaki zorluklar, yetişkin bireylerin eğitim-öğretim talepleri, teknolojik gelişmelerle internet kullanıcılarının her geçen gün artması ve uzaktan eğitimin daha ulaşılır hale gelmesi, bilginin en önemli sermaye oluşu ve değerinin giderek yükselmesi, formal eğitim ile aynı yapıya ve içeriğe sahip olması uzaktan eğitimin ortaya çıkış sebeplerindendir (Elitaş, 2017). Uzaktan eğitimin ilk uygulamaları günümüzden

yaklaşık olarak 300 yıl önce mektup yolu ile gerçekleştirilmiştir. 20 Mart 1728 tarihli Boston Gazetesi'nde "Steno Dersleri" verileceğine dair ilana yer verilirken 1833 yılında ise bir İsveç gazetesinde mektuplarla eğitim yapılacağına ilişkin ilanlar verilmiştir. Isaac Pitman tarafından 1840'ta İngiltere'de mektup kullanarak uzaktan İncil eğitimi verilmiştir (Kırık, 2014). Wisconsin Üniversitesi'nin 1982 Kataloğu'nda "uzaktan eğitim" kavramı ilk kez kullanılmıştır. 1906'da Wisconsin Üniversitesi yöneticisi William Lighty, yazmış olduğu bir yazıda "uzaktan eğitim" kavramını kullanmıştır (Adıyaman, 2002).

İlk eğitsel radyo yayınları ise 1923 yılından itibaren Amerika'da görülmüştür ve kısa zamanda yayılmıştır. 1930'lara gelindiğinde radyo yayıncılığı çiftçilik, bilim, ulaşım gibi konularda çocuklara eğitim vermek için de kullanılmaktaydı (Çoban, 2013).

Şekil 1. Uzaktan eğitimin küresel bağlamda dönem ve evreleri

(Bozkurt, 2017:87).

Televizyon kullanılarak yapılan ilk uzaktan eğitim uygulamaları ise ABD'de gerçekleşmiştir. 1932-1937 yılları arasında Iowa Üniversitesi'nde yapılan bu uygulamalar sonrasında televizyonla verilen eğitim-öğretim yayınları da doğrudan öğretim programları ile örtüşecek şekilde verilmeye başlanmıştır (Çoban, 2013).

Uzaktan eğitimin gelişimine tarihsel bağlamda bakıldığında 1870'li yıllarda mektup, gazete gibi araçlarla eğitim, 1930-1950'li yıllarda daha çok basılı materyaller aracılığıyla, 1920'lerden sonra Radyo aracılığıyla eğitim, 1950-1980'li yıllarda radyoya ek olarak ses ve görüntüyü bir arada sunan televizyon ve video gibi araçlarla yapılmıştır. 1980-1995'li yıllarda bilgisayarın insan hayatındaki yerini almaya başlamasıyla birlikte bilgisayarla yapılan uzaktan eğitimin uygulanmaya başladığı ve 1995'lerden sonra hızla

yayılan internet sayesinde web tabanlı eğitimin uygulanmaya başlandığı görülmüştür (Özbay, 2015).

Türkiye’de Uzaktan Eğitimin Tarihi

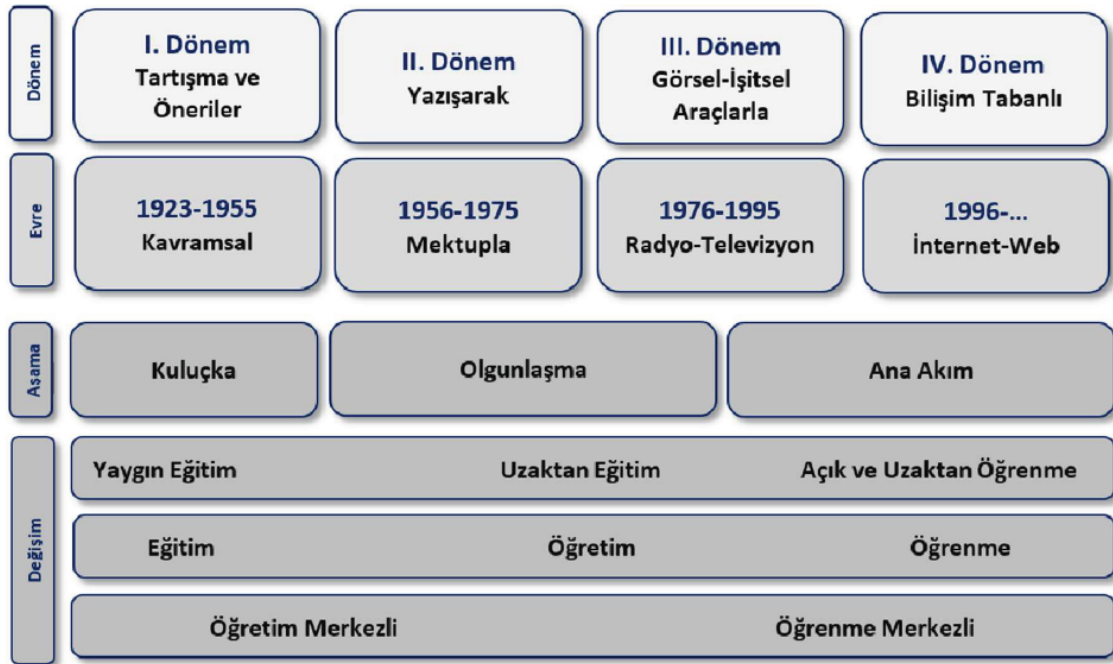
Dünyada uzaktan eğitimin geçmişi üç asır öncesine dayanmaktadır. Türkiye’de uzaktan eğitim, Cumhuriyetin kurulması ile birlikte süreç içinde kavram olarak gündeme gelmiştir. Bozkurt (2017), uzaktan eğitimin ülkemizdeki gelişiminin dört dönemde incelemiştir:

I. Dönem -Tartışma ve öneriler: Kavramsal (1923-1955).

II. Dönem -Yazışarak: Mektupla (1956-1975).

III. Dönem - Görsel-ışitsel araçlarla: Radyo-Televizyon (1976-1995).

IV. Dönem - Bilişim tabanlı: İnternet-Web (1996-...)

Şekil 2. Uzaktan eğitimin Türkiye bağlamında dönem ve evreleri

(Bozkurt, 2017: 88)

Dünyada uzaktan eğitim örnekleri 1728’li yıllardan itibaren ortaya çıkmıştır (Pınar ve Akgül, 2020). Ülkemizde uzaktan eğitim örnekleri ise Cumhuriyetin kurulmasından sonra ortaya çıkmıştır. Ülkemizdeki uzaktan eğitimin gelişim kronolojisini şöyle sıralayabiliriz;

- 1924 yılında cumhuriyetin kurulmasından sonra yayınlanan “Tevhid-i Tedrisat” kanunuyla birlikte eğitimde gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Eğitim sisteminin ilk temelleri atılmıştır. Bu dönemde John Dewey ülkemize davet edilmiştir. Dewey ülkemizde yaptığı çalışmalar sonucunda “Türk Eğitimi Üzerine Öneriler” raporunda öğretmen eğitiminde mektupla eğitimin verilebileceğini söylemiştir. Yayınladığı raporda gezgin kütüphanelere de vurgu yapması uzaktan eğitimin tartışılmaya başlandığı dönemdir (Bozkurt, 2017).

-1933 yılında mektupla öğretimin gerçekleştirilebileceği gündeme gelmiştir (Bozkurt, 2017).

- 1950 yılında eğitim sistemimizde ilk uzaktan eğitim yoluyla verilen eğitim olan mektupla eğitime geçilmiştir (Başaran vd., 2020).

-1951 yılında öğretici filmler merkezi kurulmuş ve uzaktan eğitime olan ilginin artmasını sağlamıştır (Bozkurt, 2017).

-1953 yılında ilk defa özel sektör tarafından kurulan FONO Açıköğretim Kurumu uzaktan eğitimi planlı ve uzun süre gerçekleştirmiştir. FONO Açıköğretim Kurumu, yabancı dil öğretimi ile uzaktan eğitim faaliyetlerine başlamıştır (Başaran vd., 2020).

- 1954 yılında“Köyün Saati” programı Tarım Bakanlığı ve Radyo Dairesi işbirliğiyle yayına başlamıştır (İşman, 1998).

- 1956 yılında ilk defa düzenli uzaktan eğitim çalışma örnekleri görülmüştür. Ankara Üniversitesi’nin Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsünde yapılan çalışma ile banka çalışanlarına uzun süre mektup yoluyla hizmetiçi eğitimler verilmiştir (Başaran, vd. 2020).

- 1958 yılında MEB bünyesinde Mektupla Öğretim Merkezi kurulmuştur. Okulu bitiremeyen öğrencilere dışarıdan bitirmeleri için mektupla eğitim alma imkânı sağlanmıştır (Bozkurt, 2017).

-1974 yılında Anadolu Üniversitesi yükseköğretime yerleşemeyen öğrencilere yönelik iki yıllık ön lisans programını mektupla eğitim şeklinde vermeye başladı. Yaygın Yüksek Öğretim Kurumu (YAYKUR), kalkınma planları doğrultusunda kurulmuştur. YAYKUR'un kuruluş amacı; lise ve dengi okul çıkışlı öğrencilere 2 yıllık bir ön lisans eğitimi vermektir (Bozkurt, 2017).

- 1991 yılında Fırat Üniversitesi, televizyon yayını ile bilgisayar dersi vermeye başladı. Ayrıca bu uzaktan eğitimi alan ve başarıyla bitiren öğrencilere sertifika verildi (Aslantaş, 2014).

- 1992 yılında ülkemizde Açık Öğretim Lisesi kurulmuştur. Örgün eğitimini tamamlayamayan öğrencilere dışarıdan Açık Öğretim Lisesi ile diploma alma imkânı tanınmıştır (Başaran vd., 2020).

- 1993 yılında Anadolu Üniversitesi bünyesinde Uzaktan Eğitim Anabilim Dalı açılmıştır.

- 1996 yılında üniversitelerde Web tabanlı uzaktan eğitim sistemi kullanılmaya başlanmıştır (Başaran vd., 2020).

-2001 yılında Anadolu Üniversitesi bünyesinde internet tabanlı ön lisans eğitimi açılmıştır (Mutlu vd., 2014).

İşman (2011), Türkiye'deki eğitim sisteminin altyapısı ile ilgili sorunları 13 başlıkta sıralamıştır;

1. Fiziki altyapı: Okul binalarının nüfus yoğunluğuna göre dağılmaması, okul binalarının yetersizliği

2. Araç-gereç: Her okulda mevcut araç-gereçlerin aynı olmaması

3. Kaliteli öğretmen: Her okulda bulunan öğretmen yeterliliğinin farklı olması

4. Kaliteli eğitim: Her eğitim kurumunda aynı kalitede eğitim olanağının olmaması

5. Standart eğitim: Eğitim kurumlarında verilen eğitimlerin standart hale getirilmesi sorunun bulunması

6. Öğrenci mevcudu: Her okuldaki sınıflarda bulunan öğrenci sayıları arasındaki farklılıklar

7. Öğrenci devamları: Ülkemizdeki bazı bölgelerin sosyo-kültürel yapısından dolayı cinsiyete dayalı olarak kız öğrencilerin okula gönderilmemesi

8. Nüfus artışı: Ülkemizde hızlı nüfus artışından dolayı eğitime olan ihtiyacın artması

9. Ailelerin eğitime karşı duyarsızlıkları: Ülkemizde öğrenci ailelerinin öğrencilerin eğitimlerine gerekli duyarlılığı göstermemeleri

10. İlgi ve yetenekler: Öğrenciler başarılı oldukları alanlarda eğitim almaları önündeki sorunlar ve öğrencilerin ilgi yeteneklerine uygun eğitimin verilmemesi

11. Öğrenme seviyeleri: Öğrencilerin ihtiyacı olan öğrenme seviyelerinin tam olarak ortaya konulması noktasındaki belirsizlikler

12. Öğretim yöntemleri: Öğrenme-öğretme ortamlarında yeni öğretim tekniklerinin etkili bir şekilde kullanılamaması

13. Kalıcılık: Anlamli öğrenmenin sağlanamaması ve ezbere dayalı bir eğitimin olmasından kaynaklı kalıcı öğrenmenin gerçekleşmemesi

Günümüzde eğitimde var olan sorunların bundan sonraki süreçte teknolojik altyapı ile giderilebileceği görülmüştür. Bu yüzden gelişmiş ve gelişmekte olan birçok ülke başta eğitim ve sağlık olmak üzere diğer birçok alanda teknolojik altyapıya verilen önem giderek artmaktadır. Türk eğitim sisteminde var olan bu on üç sorun teknolojik altyapının geliştirilmesi ile birlikte büyük ölçüde ortadan kalkacaktır. Öncelikle uzaktan eğitim sayesinde oluşturulacak sanal okul ve sınıflar sayesinde fiziki sorunlar ortadan kalkacaktır. Çünkü uzaktan eğitim sayesinde sınıf tanımı da değişecektir. Yani öğrenci uzaktan eğitime bağlandığı her ortam sınıf özelliği taşıyacaktır. Yine uzaktan eğitimin sunduğu imkânlarla çok fazla kişiye aynı anda ve aynı kalitede eğitim verilebilecektir. Okullar arasındaki araç-gereç farklılıkları, oluşturulacak sanal laboratuvarlarla ortadan kalkacaktır. Yeterli donanıma sahip öğretmenlerden, daha fazla öğrencinin ders alması sağlanabilir. Uzaktan eğitim sayesinde eğitimdeki standardın sağlanması mümkün olacaktır (İşman, 2011).

2.1.2. Uzaktan Eğitimin Yararları ve Sınırlılıkları

Uzaktan eğitimle ilgili olarak yapılan ilk çalışmalarda uzaktan eğitim yüz yüze eğitime rakip olarak görülmüştür. İki eşdeğer gruba iki farklı yöntemi uygulayıp sonuçlarını karşılaştırdıklarında her iki yöntemde sınırlılıklarının ve yararlılıklarının farklı olduğu görülmüştür. Uzaktan eğitim ve yüz yüze eğitimin bu şekilde karşılaştırılıp değerlendirilmesi her ikisinde var olan potansiyelin açığa çıkarılıp faydalanılmasına engel olabilmektedir (Altıparmak vd., 2011; Odabaş, 2003).

Özellikle şehir dışından eğitim almak zorunda olan ve bir çeşit özgür ve özel eğitim görmek isteyen öğrenciler için daha bir avantajlı sistemdir (Uşun, 2006). Uzaktan eğitim, ulaşımı bir faktör olarak ortadan kaldırır. Öğrencileri tek bir merkezi ve genellikle rahatsız edici bir yerde bir araya getirmek yerine, eğitim fırsatlarını yalnızca bir düğmeye tıklayarak dünyanın en uzak bölgelerine ihraç eder. Uzaktan programları seçerek, öğrenciler, dijital kaynakların bolluğu sayesinde seyahat, barınma ve hatta kitap maliyetlerinden tasarruf ederler. Öğrenciler sadece yaşam tarzlarına daha uygun bir ortamda aynı kaynaklara, bilgiye ve aktarılabılır becerilere erişim sağlamakla kalmaz, aynı zamanda uzaktan eğitim programlarında öğrenciler için hedeflenen destek hizmetlerinden de yararlanırlar (Kaya, 2002).

Uzaktan eğitimin var olan yararlarını özetlemek gerekirse (Kaya, 2002);

-Öğrenenin bireysel öğrenme hızına ve stiline göre düzenlenebilen, mekân ve yer özgürlüğü sağlayan, öğrenci akademik başarısını arttıran bir yöntemdir.

- Daha merkezîyetçi bir düzenleme sayesinde eğitimde standart sağlar.

- Öğrenme kalitesi artarken masrafların da azalması söz konusudur.

- Geleneksel eğitime göre daha büyük kitlelere ulaşma imkânı sağlarken, öğrenme öğretmen olmadan da gerçekleşebilir.

Uzaktan eğitim sürecinde her ne kadar çevrimiçi bağlantı ile iletişim kurulsa da yüz yüze eğitimde var olan yakınlık oluşmamaktadır. Yeni bireylerle bir ortamı paylaşma, sosyalleşme bakımından da uzaktan eğitim kısır kalabilmektedir (Özüçelik, 2019).

Uzaktan eğitimin uygulamalı dersler konusunda çaresiz kalması da söz konusudur. “Bireysel çalışma yetisi kazanamayan öğrencilerin uzaktan eğitim sistemiyle bir planlama

yapabilmesi zor olmaktadır. Planlama becerisi bulunmayan bireyler bu sistemle kendilerini tembelleğe atıp ders çalışma olgusunu tam manasıyla kazanamayabilirler.” (Özüçelik, 2019).

Uzaktan eğitimin var olan sıra sınırlılıklarını da özetlemek gerekirse (Kaya, 2002);

- Bireysel öğrenme alışkanlığı olmayan öğrencilerin faydalanmakta zorlanması.
- Uygulamaya dayalı derslerden faydalanamama.
- Beceri ve tutum kazandırmaya yönelik hedeflerin kazandırılmasında etkisiz kalması.
- İletişim teknolojilerine sahip olma gerekliliği.
- Sosyalleşmeye imkân vermemesi.
- Eğitim için gerekli iletişimin yüz yüze eğitime göre sınırlı kalması.

Tüm bu olumlu ve olumsuz taraflar bir arada düşünüldüğüne; uzaktan eğitimin yüz yüze eğitime rakip ya da yerine değerlendirilmesi mümkün olmayabilir. Ancak destekleyici olarak yüz yüze eğitimle beraber kullanılması son derece faydalı olabilir.

2.1.3. Uzaktan Eğitim Modelleri

Uzaktan eğitim sayesinde milyonlarca insan eğitim imkânı bulmuş ve ortaokuldan başlayarak yüksek lisans düzeyine kadar istifade etmiştir, etmektedir. Uzaktan eğitim yıllar geçtikçe gelişmiş ve farklı şekillerde sunulmuştur.

Tablo1

Uzaktan eğitim modelleri

Uzaktan Eğitim Modelleri		
Eş Zamanlı (Senkron) Uzaktan Eğitim	İnteraktif	Ders aynı zaman diliminde öğrencilere iletilir ve öğrenciler aynı anda derse katılım sağlayıp soru sorabilirler.
	Pasif	Ders aynı zaman diliminde öğrencilere iletilir, fakat öğrenciler ders esnasında soru soramazlar.
Eş Zamansız (Asenkron) Uzaktan Eğitim	İnteraktif	Önceden hazırlanmış ders içeriklerine öğrenciler istedikleri zaman diliminde ve tekrar tekrar erişebilirler. Öğrenciler e-posta vb. yollarla soru sorabilirler.
	Pasif	Önceden hazırlanmış ders içeriklerine öğrenciler istedikleri zaman diliminde ve tekrar tekrar erişebilir. Fakat soru soramazlar.

(Demirel, 2004:176)

Uzaktan eğitim yukarıda yer alan Tabloda görüldüğü üzere genel olarak ikiye ayrılır. Bunlar eş zamanlı (senkron) uzaktan eğitim ve eş zamansız (asenkon) uzaktan eğitimidir.

Senkron Uzaktan Eğitim Modeli: Kelime anlamına bakıldığında senkron yani eşzamanlı eğitim daha çok yüz yüze olan örgün eğitim için kullanıldığı görülmektedir. Ancak günümüzde teknolojik aletlerin hızla gelişmesi ve uydu bağlantıları sayesinde artık uzaktan eğitimde de senkron eğitim modeli sıkça kullanılmaktadır. Senkron eğitim öğretmen ve öğrencinin aynı anda ama başka mekânlarda çeşitli internet altyapılı teknolojiler sayesinde etkileşim halinde olması temelinde açıklanabilir (Saritaş ve Akdemir, 2009).

Bu modelde tıpkı yüz yüze bir sınıf ortamı gibi öğrenciler anlamadıkları yerleri öğretmenlerine ve birbirlerine sorabilir, öğretmenler konu ile ilgili anında dönüt alabilir hatta bu dersler kayıt altına alınabildiği için öğrenciler daha sonra istedikleri zaman tekrar izleme fırsatı bulabilir. Tüm bu avantajlara bakarak senkron uzaktan eğitimin neredeyse geleneksel yüz yüze eğitim kadar etkileşim imkanı sağladığı söylenebilir (Özkaraca, 2005).

Senkron eğitim modelinin bazı avantaj ve dezavantajları aşağıdaki gibi sıralanabilir (Midkiff ve DaSilva, 2000: 14-15).

Senkron Uzaktan Eğitim Modelinin Avantajları:

- Öğrenci-öğrenci ve öğrenci öğretmen etkileşim imkânı vardır.
- Anında dönüt imkânı vardır.

- Öğrenciler kendilerini tek başına hissetmez.
- Farklı ortamlarda olmanın imkânsızlıkları ortadan kaldırılır.

Senkron Uzaktan Eğitim Modelinin Dezavantajları:

- Özellikle çalışan öğrenciler için ders saatlerinin çoğu zaman çalıştığı saatlere denk gelmesi.
- Güvenilir bir sınav yapılamayabilir.
- Farklı gruplar ile yapılan çalışmalarda, ihtiyaç duyulan teknolojik araç gereç temini sağlanamaz.
- Öğrenciler tartışmalara istedikleri zaman katılmaz, eğitilen grubun kalabalık olması durumunda öğrenciler dinleyici durumuna düşerler.
- Teknoloji ile ilişkisi iyi olmayan öğrencilerin ders esnasında pasif kalma olasılıkları vardır.

Asenkron Uzaktan Eğitim Modeli: Asenkron eğitim modeli, öğrencinin zamana ve öğretmene bağlı olmaksızın istediği zaman istediği dersi kendi kendine başlatıp bitirdiği modeldir. Öğrenci merkezli bir anlayışla hazırlanan ders videoları, sunumlar veya etkinlikler internet ortamına yüklenir ve öğrenci istediği zaman bu videolardan yararlanır (Can, 2008). Öğrencilerin videoları izleyip izlemediğinin, etkinlikleri yapıp yapmadığının hatta sistemde ne kadar vakit geçirdiğinin denetleyebileceği bir ortamdır asenkron eğitim ortamları. Bu durum öğretmenlerin görevinde de büyük bir değişikliğe sebep olmaktadır. Öğretmenler eğitimcilerden ziyade denetleme işlevini üstlenmişlerdir.

Tüm bu açıklamalardan hareketle asenkron eğitim ortamlarında öğrenci kendi kendine ya da öğretmenin kontrolüyle gerçekleştirilen bir eğitim modeli olduğu görülmektedir.

Öğrenciler derse girmeden önce ve ders esnasındaki motivasyonu yüksek olursa, gerekli hazırlıklarını yaparak derse katılmışsa %80 e kadar bir öğrenme sağlanabileceği görülmüştür (Işık vd., 2010). Asenkron öğrenme ortamlarının avantajları ve dezavantajları şu şekilde sıralanabilir (Midkiff ve DaSilva, 2000:16-18).

Asenkron Uzaktan Eğitim Modelinin Avantajları:

- İstenilen zamanda istenilen ortamda öğrenme gerçekleştirilir.

- İsteyen herkesin eğitimden faydalanma imkânı vardır.
- Eğitim kimlik olarak uluslararası nitelik kazanır.
- Derin içeriğine öğrenciler istediği katkıyı sağlayabilir.
- Çekingen öğrencilerin derslere katılımları artar.

Asenkron Uzaktan Eğitim Modelinin Dezavantajları:

- Anında dönüt alma imkânı yoktur.
- Uygulamalı dersler için bu modelin kullanılması uygun değildir.
- Sanal ve dağınık bir öğrenci topluluğu oluşturur.
- Sınavlarda gözetmen ihtiyacının karşılanma problemi vardır.
- Öğrenciler kendilerini eğitimin içinde hissedemeyebilir.

2.1.4. Etkili Bir Uzaktan Eğitimin Standartları

Uzaktan eğitimin etkili bir şekilde uygulanabilmesi için farklı boyutlarda bazı özelliklere sahip olması gerekir. Etkili bir uzaktan eğitimin standartları Kaban vd., (2016) tarafından ortaya koyulmuştur. Yaptığımız araştırmada standartlar, araştırmamızın konusuna (ortaokul öğrencilerinin yüz yüze ve uzaktan eğitim çıktılarının değerlendirilmesi) göre uyarlanarak yeniden düzenlenmiştir.

Uzaktan eğitim uygulamasının öğretmen boyutu standartları (Kaban vd., 2016);

1. Öğretmen harici canlı derse başladığında ilk önce kendini tanıtır.
2. Öğretmen, dersine ait materyallerin öğrenciler tarafından verimli bir şekilde kullanılıp kullanılmadığını gözlemler.
3. Öğretmen, derse başlamadan önce dersin akışını hazırlar ve öğrencilere yollar.
4. Öğretmen, öğrencileri doğru kaynaklara yönlendirerek bilgi almasını sağlar.
5. Öğretmen, değerlendirme yapacağı zaman bu değerlendirmenin ölçütlerini öğrencilere önceden ve açık bir şekilde duyurmuş olmalı.

6. Öğretmen, öğrencilere ders sırasında sorulan sorular için ayırdığı zamanı ifade eder.

7. Öğretmen, öğrencilerin belli kavramları ders sırasında tartışması için ortam yaratır.

8. Öğretmen, hem eş zamanlı hem de eş zamansız sohbet araçlarını etkin olarak kullanır.

9. Öğretmen, ders sunumlarını hazırlarken simülasyon, güncel olaylar vb. yararlanır.

10. Öğretmen, sosyal medya araçlarıyla öğrencilerine hızlı, olumlu ve anlamlı dönütler verir.

Uzaktan eğitim uygulamasının ders içeriği boyutuna yönelik standartları (Kaban vd., 2016);

1. Ders içeriği sarmal ve mantıklı bir yapıda olmalıdır.
2. Çevrimiçi içerikler arasında dolaşma yapısı etkili, tutarlı ve mantıklı değildir.
3. Çevrimiçi ortamlar ya da diğer sosyal medya ortamların da yapılan tartışmalarda uyulması gereken kurallar önceden duyurulmalıdır.
4. Bakanlık, dersin hedeflerine ve programlara uygun teknoloji kullanılmasını sağlar.
5. Bakanlık, öğretmene ihtiyaç duyduğu destek hizmetlerini sunar.
6. Bakanlık, ders içeriğinin, programların ve derslerin güncelliğini üstlenir.
7. Bakanlık, engelli öğrencilerin ihtiyaçlarını da gözeterek ders içeriklerini geliştirir ve uygun uzaktan eğitim programını planlar.

Eğitim durumu (ders işlenişi) boyutuna yönelik standartları (Kaban vd., 2016);

1. Öğrenci ile etkili bir iletişim ortamı oluşturulmalıdır.
2. Derste işlenecek içerikler görsel işitsel olarak zenginleştirilmelidir.
3. Teknolojiden ders tasarımı ve içeriğin aktarılması boyutunda faydalanılmalıdır.
4. Dersin akışı, dikkat dağınıklığını en aza indirecek şekilde tasarlanmalıdır.

5. Ders sırasında kullanılan sunumlar ve içeriklerin kendileri ya da kaynakları öğrenciler ile paylaşılmalıdır.

6. Öğrencilerin ödevlerinin mecburiyet durumu açıkça ifade edilmelidir.

7. Öğretim materyalleri sürekli gözden geçirilmeli ve güncelliği korunmalıdır.

8. Uzaktan eğitimle yapılacak derslerde uygun stratejiler kullanılmalıdır.

9. Dersin içeriği oluşturulurken öğrencilerin bireysel çalışmalarını kolaylaştıran ve çalışma becerilerini geliştiren tasarımlar oluşturulmalıdır.

10. Dersler; öğrencilerin analiz, sentez ve değerlendirme yapmalarını sağlayacak şekilde tasarlanmalıdır.

2.1.5. Uzaktan Eğitimde Roller

İletişim teknolojilerinin gelişimi ve kullanımının artması öncelikle yaşam boyu öğrenme kapsamında olan istenilen zaman ve mekânda eğitim olanaklarını arttırmıştır. Uzaktan eğitim disiplininin gün geçtikçe parlamasının ve gelişim göstermesinin, teknolojik gelişimlere paralel ilerlediği söylenebilir. Uzaktan eğitimin tanımlaması yapılırken özellikle mekân ve zaman serbestliğinin altı kalın çizgilerle çizildiği söylenebilir. Aynı zamanda bilgiye erişimin son dönemlerde geçmişe nazaran kolaylaşması sonucu, üretimin ana etkeninin bilgi olduğu da anlaşılmıştır. Bilgiye sahip olmanın yanında işlenmesine de önem veren toplum yapısı; bilgi toplumu yapısıdır (Genç, 2000).

Öğrenmenin okulla sınırlı olmadığı ve her an, hayat boyu eğitimin öne çıktığı bu süreçte geçmişe nazaran daha çok ihtiyaç duyulan disiplin uzaktan eğitimidir. Bilgi toplumu fertleri olarak da yetiştirmek istediğimiz bireylerin öncelikle teknolojiyi doğru kullanmayı bilen, bilgiye erişip önce doğrusunu sonra ise yararına olanı seçerek almayı bilen fertler olmasını istiyoruz. İşte bu perspektiften bakınca hem öğreticinin hem öğrencinin sahip olması gereken özellikler ve bu özellikleri kullanarak uygulaması gereken roller vardır (Genç, 2000).

Uzaktan Eğitimde Öğretmenin Rollerini

Eğitim olgusunun insanlık tarihinde boy göstermeye başladığı ilk günden itibaren verilen eğitimin kalitesinin iyileştirilmesi için çaba sarf edilmiştir. “Nitelikli bir eğitim için ise belli kalite standartlarının ortaya konulması ve bu standartlar doğrultusunda öğretim elemanlarının sahip olması gereken özelliklerin belirlenmesi kilit rol oynamaktadır” (Seferoğlu, 2004: 40).

Eğitimi verecek olan öğreticinin, niteliği ve taşıması gereken özelliklerinin istenilen gibi olması için sürekli bir çaba sarf edildiği söylenebilir. Öğretmenin taşıması istenilen nitelik ve özellikler verilmesi istenilen eğitime göre değişkenlik gösterebilir. “Bilgi toplumunun itici gücünün bilgi olduğu; nitelikli insanın bilginin üretilmesinde, kullanılmasında aktif olacağı, nitelikli insanın nitelikli bir eğitim ile gerçekleştirilebileceği ve nitelikli eğitimin de nitelikli öğretmen gerektirdiği bugün hemen herkes tarafından kabul edilmektedir.” (Genç, 2000: 380). Gelişmiş ülkelerde de eğitim alanına yapılan yatırımların etkili olması ve başarılı sonuçlar verebilmesi için sürdürülen çalışmaların önemli bir bölümünün öğretmen eğitimi konusu üzerinde odaklaştığı görülmektedir (Kıncal, 1999).

Öğretmene verilmesi planlan eğitimin onun mesleki yeterliliklerini arttırmak için olduğu söylenebilir. “Öğretmenlerin bilgi, beceri, tutum, değer, davranış gibi yönlerden sahip olmaları öngörülen özellikler ya da nitelikler bütününe ifade etmek için kullanılmaktadır” (Şişman, 2009: 68). Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2017 yılında yayımladığı “Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlilikleri” kitapçığında öğretmen yeterlilikleri için tarihsel olarak ilk eğitimin; Fatih Sultan Mehmet tarafından Eyüp ve Ayasofya medreselerinde sıbyan mektebinde muallim olacaklara, “Adab-ı Mubahase ve Usul-i Tedris” dersi konulup tartışma kuralları ve öğretim yöntemleri öğretilmesiyle başladığı aktarılıyor. Yine bahsi geçen yayımda Tanzimat, II. Mahmut, Cumhuriyet Dönemlerinde bu alanda birçok çalışma yapıldığından bahsediliyor. 19. Milli Eğitim Şurası'nda öğretmen yeterliliklerinin güncellenmesi konusunda alınan tavsiye niteliğinde ki karardan sonra, öğretmenlik mesleğinin genel yeterlilikleri için aşağıdaki şekil bakanlık tarafından aynı kitapçıkta yayımlanmıştır (MEB, 2017).

Tablo 2

Öğretmenlik mesleğinin genel yeterlilikleri

A. Mesleki Bilgi	B. Mesleki Beceri	C. Tutum ve Değerler
A1. Alan Bilgisi	B1. Eğitim Öğretimi Planlama	C1. Milli, Manevi ve Evrensel Değerler
Alanında sorgulayıcı bakış açısını kapsayacak şekilde ileri düzeyde kuramsal, metodolojik ve olgusal bilgiye sahiptir.	Eğitim öğretim süreçlerini etkin bir şekilde planlar.	Milli, manevi ve evrensel değerleri gözetir.
A2. Alan Eğitimi Bilgisi	B2. Öğrenme Ortamları Oluşturma	C2. Öğrenciye Yaklaşım
Alanının öğretim programına ve pedagojik alan bilgisine hâkimdir.	Bütün öğrenciler için etkili öğrenmenin gerçekleşebileceği sağlıklı ve güvenli öğrenme ortamları ile uygun öğretim materyalleri hazırlar.	Öğrencilerin gelişimini destekleyici tutum sergiler.
A3. Mevzuat Bilgisi	B3. Öğretme ve Öğrenme Sürecini Yönetme	C3. İletişim ve İş Birliği
Birey ve öğretmen olarak görev, hak ve sorumluluklarına ilişkin mevzuata uygun davranır.	Öğretme ve öğrenme sürecini etkili bir şekilde yürütür.	Öğrenci, meslektaş, aile ve eğitimin diğer paydaşları ile etkili iletişim ve iş birliği kurar.
	B4. Ölçme ve Değerlendirme	C4. Kişisel ve Mesleki Gelişim
	Ölçme ve değerlendirme, yöntem, teknik ve araçlarını amacına uygun kullanır.	Öz değerlendirme yaparak kişisel ve mesleki gelişimine yönelik çalışmalara katılır.

(Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü, 2006).

Uzaktan eğitim disiplini için öğretmen rollerine ilgili alan yazında (Ergün, 1998: 41-43):

- Öğretmen, öğrenenlerin özerkliğini destekler ve bireysel farklılıkların farkındadır.
- Öğretmen, bilgiyi iletmek için ilgili ve güncel bilgileri kullanır. Öğretmen sürekli olarak müfredatı araştırır ve somut güncel örnekler sunar.
- Öğretmen, öğrencilerin düşüncelerine önem verir ve öğrencilerin araştırmasını, değerlendirmesini, tartışmasını ve raporlamasını teşvik eder.
- Öğretmen, ders materyallerini tasarlarken bireysel öğrenci farklılıklarının farkındadır.

- Öğretmen, öğrencinin ön koşul olan becerilerini ve bilgilerini bilir ve bu temeli yeni bilgi oluşturmak için kullanır. Ayrıca öğretmen, öğrencinin nasıl öğrenebileceğini bilir.

- Öğretmen, öğrenci-öğretmen etkileşimini başlatır ve uzaktan eğitimi etkin bir şekilde uygulamak için iletişim ve teknolojik becerilere sahiptir.

- Öğretmen, öğrenci merkezli öğrenmeyi etkileşim fırsatları ile inşa eder. Öğrenciler öğrenmekten ve gerektiğinde öğretmenle iletişim kurmaktan sorumludur.

- Öğretmen, öğrenci ile kişisel gelişim ve sorumluluk konusunda işbirliği yapar.

- Öğretmen, işbirliğine dayalı öğrenme, etkileşimli tartışma grupları, bireysel öğrenme ve araştırma için ortam, materyal ve rehberlik sağlar.

- Öğretmen, öğrenmeyi kolaylaştırmak için öğrencilere hızlı ve doğru geri bildirim sağlar.

Raths'a (1999)'a göre uzaktan eğitimcilerin rolü, üretken faaliyetlere izin veren bir ortam tasarlamayı ve teşvik etmeyi gerektirir, ancak çevrenin kendileri için çalışmasını sağlamak öğrencilerin sorumluluğunda olacaktır. Sesli konferansta öğretmen için dört ana strateji olmalıdır; a) çevrenin yaratılmasının insancillaştırılması, b) katılımıcılığın sağlanması, c) mesaj stiline bilgi sunmasının sağlanması, d) öğrenme ve öğretmenin etkililiği hakkında bilgi edinilmesi.

Uzaktan Eğitimde Öğrencinin Roller

Uzaktan eğitimde üç türlü etkileşim söz konusudur: Öğrenci- içerik, öğrenci - öğretmen, öğrenci-öğrenci (İşman, 2005). Öğrenci-öğrenci, öğrenci-öğretmen etkileşimi geleneksel eğitim anlayışının yaygın olduğu sınıflarda kullandığımız kavramlardır. Fakat uzaktan eğitimde bir diğer etkileşim türü olan öğrenci içerik etkileşimi diğer etkileşim türlerinden farklı ve önemli bir yere sahiptir. Çünkü uzaktan eğitim öğrencisinin hatalı öğrenmelerine anında dönüt verecek bir uzmanın bulunmaması öğrenci-içerik etkileşiminin kalitesinin önemini ortaya koymaktadır. İçeriğin kapsamlı ve kaliteli olması uzaktan eğitim öğrencisinin bağımsız öğrenme ve doğruya ulaşma becerisini arttıracaktır.

Ayrıca içinde bulunduğumuz çağa paralel olarak öğrenci profillerinin oluşmasında etkili olacaktır (Çam vd., 2011).

İşman (2011)'e göre Uzaktan eğitim tek yönlü ve çift yönlü uygulama modellerinde öğrencinin 12 tane rolü bulunmaktadır. Bu roller uygulama modellerinde öğrencinin etkileşimde bulunduğu ortamın niteliğine göre değişiklik göstermektedir. Bu roller Tablo3'de gösterilmektedir.

Tablo 3

Öğrenci rolleri

Öğrenci Roller	
Psikolog	Tek yönlü uzaktan eğitim uygulama modellerinde öğrenci, psikolog rolünü kullanarak eğitim esnasında karşılaşıcağı psikolojik sıkıntı ve sorunlarına çözümler üretebilmelidir
Öğretici	Öğretici rolünü üstlenen öğrenci uzaktan eğitimde aynı konuları gören diğer arkadaşlarına konuyla ilgili eksik öğrenmelerini giderme amaçlı yardım etmeli, birbirlerinin öğrenmelerim destekleyici konumda bulunmaları gerekmektedir.
Teknoloji Uzmanı	Uzaktan eğitim sisteminde adı geçen belli başlı yazılımları ve donanım öğrenci tarafından teknoloji uzmanı sayesinde bilinçli ve etkin kullanımı söz konusudur.
Sosyalleşme Uzmanı	Sosyal yapı, teknolojik değişimlerle birlikte, hızlı bir değişim içindedir Bu yapının sağlanması ve sürdürülmesi, başka bir deyişle mevcut kültürün tüm sosyal tabakalara ve yeni nesillere aktarılması, kendine has eğitim tekniklerini de zorunlu kılmaktadır.
Araştırmacı	Tek yönlü uzaktan eğitim uygulama modellerinde öğrenci, edindiği bilgilerin doğruluğu hakkında detaylı araştırma yapabilmeli, bu sayede yeni bilgiler edinip daha kalıcı öğrenme sağlayabilmelidir.
Lider	Uzaktan eğitimde öğrencinin Eder rolünde ise, öğrenci liderlik özelliği göstererek diğer arkadaşlarının motivasyonunu artırmalı, grup çalışmalarında sorumlulukları paylaşırabilmeli ve arkadaşlarını cesaretlendirmelidir.
Sistem Uzmanı	Öğrenci, öğrenim gördüğü uzaktan eğitim sisteminin çalışma şeklim, oluşabilecek sorunlarda nasıl çözüm önerileri getirebileceğini, sistem içerisindeki içerik yönetimi, değerlendirme yöntemleri, kayıt işlemleri gibi sistem hakkındaki detaylı bilgilere sahip olmalı bu sayede öğretimim sorunsuz devanı ettirebilmelidir.
Uzaktan Eğitim Uzmanı	Uzaktan eğitimde kullanılan öğretim yöntem ve tekniklerinin çeşitliliği öğrencilerin uzaktan eğitim uzmanı kimlikleri ile belirlenen hedeflerin gerçekleştirilmesinde etkin rol oynayacaktır.
Motivasyon Sağlayıcı	Motivasyon sağlayıcı rolünü üstlenen öğrenci, uzaktan eğitimin yüz yüze eğitim ile arasındaki farklardan; dikkat dağılımı, isteksizlik, derslerden uzaklaşma, aidiyet duymama gibi sorunlar ile başa çıkarak derslerine yoğunlaşmakta zorluk çekmemektedir.
İletişim Uzmanı	Uzaktan eğitimde öğrenci ve öğretmenlerin aynı ortamda bulunmamaları iletişimin önemini en üst düzeye taşımaktadır.

(İşman, 2011)

2.1.6. Uzaktan Eğitim Gereksinimi

Toplumdaki kültürlenme sürecinin parçası olan eğitim için öğretmen yetiştiren, binalar inşa eden, eğitim araç gereci üreten insanlık, geleneksel eğitim yönteminin sınırlılıkları ve eğitime engel olan diğer koşullarla mücadele etmektedir. Tarih boyunca nesilden nesile aktarılan bilgilere dayanarak yeni bilgilere ulaşma arzusu ile eğitime önem veren insanoğlu, çeşitli sınırlılıklar nedeniyle eğitime ulaşmakta zorluklar çekmektedir. Bu dönemler de ise yeni arayışlara yönelim artmaktadır.

Uzaktan eğitim, peyzaj mimarlarının mesleki gelişime katılmaları ve sürekli eğitim kredisi kazanmaları için yararlı ve uygun bir yöntemdir. Uzaktan eğitim, geleneksel, sınıf tarzı programlara uygun bir alternatiftir. Peyzaj mimarlarına sürekli, son teknoloji ürünü ve güncel sürekli eğitim için hazır erişim sağlamanın pratik bir yoludur ve atölye çalışmaları, konferanslar veya konferanslar gibi geleneksel sürekli eğitim programlarının yerini alabilir veya tamamlayabilir (Kaya, 2002). Her bireyin öğrenme stili, öğrenme ihtiyacı ve kişisel şartlarının farklı olması durumu ise tüm bireylere eğitimin geleneksel yöntemlerle aktarılmasında sınırlılıklar ortaya çıkartmaktadır. Bireysel öğrenme farklılıklarını ortadan kaldırmak, fırsat eşitsizliklerini ortadan kaldırmak, kaynakların daha verimli kullanılması için ise eğitim teknolojilerine başvurmak gerekmektedir (İşman, 2011).

Temel olarak; fiziki yapı yetersizliği, her eğitim kurumunda gerekli araç gerecin olmaması, eğitim verenlerin farklı nitelikte olmasından oluşan eğitimsel farklılıklar, eğitimin standardının olmaması, kültürel ve ekonomik nedenlerle okula devam sorunu, eğitim alan öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine uygun eğitim verilememesi gibi eğitim sorunlarının ortadan kaldırmak için çözüm aranmaktadır. Uzaktan çalışan bir öğrenci, bir dönem boyunca materyali çalışmaya ne zaman ve ne kadar zaman ayıracağına karar verebilir. Kendileri için bireysel bir çalışma programı hazırlarlar. Bazı eğitim kurumları, öğrencilerine tekrar öğrenim ücreti ödemediği eğitimlerini erteleme ve eğitimlerine geri dönme fırsatı verir. Öğrencilerin sınıf arkadaşlarını geride bırakacaklarından endişelenmelerine gerek yoktur. Her zaman daha karmaşık soruları çalışmaya geri dönebilir, video dersleri birkaç kez izleyebilir, öğretmenin yazışmalarını okuyabilir ve zaten bilinen konuları atlayabilirsiniz. Önemli olan, orta ve son onayları başarılı bir şekilde geçmektir. Hemen hemen tüm eğitim materyalleri öğrencilerin kendileri tarafından yönetilir. Bu, gelişmiş irade, sorumluluk ve özdenetim gerektirir. Kontrol olmadan herkes

doğru öğrenme hızını sürdüremez. Uzaktan eğitimde, öğrencilerin birbirleriyle ve öğretmenlerle kişisel teması varsa asgari düzeydedir. Bu nedenle, bu eğitim şekli iletişim becerilerini, özgüvenini veya takım çalışması becerilerini geliştirmek için uygun değildir (Kaya, 2002).

2.2. Covid-19 Salgını Sürecinde Uzaktan Eğitim

COVID-19 salgını sırasında uzaktan eğitime geçişle ilgili tüm zorluklara rağmen, birçok yüksek öğretim kurumu buna hazırды. Modern dijital teknolojiler, bu geçişi mümkün olduğunca çabuk gerçekleştirmeyi mümkün kılmıştır (IrinaGronik, 2020).

Başlangıçta, uzaktan eğitim sistemi mevcut geleneksel formatlara alternatif olarak gerçekleştirilmiştir. Uzaktan eğitimin yaratılışının ana hedefleri şunlardır:

- Mümkün olan en geniş kitleyi uygun eğitim düzeyine çekmeyi mümkün kılan eğitim maliyetini azaltmak;
- Uzaktan eğitim programları tarafından uygulanan çok çeşitli meslekler;
- Çalışan nüfusun yüksek öğrenim görmesine olanak tanıyan esnek bir eğitim süreci programı;
- Eğitim süresini değiştirme yeteneği.

Ancak, COVID-19 salgını uzaktan eğitime damgasını vurmuştur. Çevrimiçi derslerin hazırlanması ve dijital eğitim ortamlarının oluşturulmasına yönelik çalışmalar, geçtiğimiz yıllarda birçok üniversite tarafından yürütülmüş ve bu eğitim kalitesinde önemli bir kayıp olmadan, bir milyondan fazla dersin bir eğitim kurumuna aktarılmasını mümkün kılmıştır (Kupchina, 2020).

Pandemi sırasında birçok öğretmenin karşılaştığı zorluklara rağmen, uzaktan eğitim formatına yoğun geçişin, çevrimiçi iletişim araçlarının aktif kullanımı ve eğitim yoluyla öğretmenler arasındaki dijital okuryazarlık düzeyini önemli ölçüde artırdığı sonucuna varabiliriz.

Buna ek olarak, uzaktan formatta çalışan üniversitelerin deneyimi, bazı üniversiteler arasında eğitim sürecinin yönetimi ve organizasyonu alanındaki modern gereksinimlerin gerisinde kaldığını tespit etmeyi mümkün kılmıştır (IrinaGronik, 2020).

2.2.1. COVID-19 Sırasında Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ülkelerde Eğitim

COVID-19 salgını eğitim camiasını zorladı. (Crawford vd., 2020) makalesindeki yazarlar, dünyadaki 20 ülkenin dönem içi yüksek öğretim tepkilerini tartışmış ve analiz etmiştir. Yüksek öğrenimde sosyal mesafeli stratejilere, tamamen çevrimiçi öğrenme için hızlı bir müfredatın yeniden geliştirilmesine ihtiyaç duyduğuna karar verdiler (Pujari, 2020). Hindistan'da okulların kapanması nedeniyle öğrencilerin, öğretmenlerin ve velilerin çeşitli zorluklarla karşı karşıya kaldıklarını belirtti. Bu nedenle, çevrimiçi öğretim daha iyi, uygulanabilir ve uygun bir çözümdür ancak yoksul ebeveynleri ve öğrencileri zorlamaktadır. UNESCO raporlarına göre, COVID-19 salgını dünya çapında her 10 öğrenciden en az 9'unun yüz yüze eğitimini yarıda kesti. Küresel olarak, 195 ülke tüm okullarını kapattı ve okul öncesi eğitimden yüksek öğretime kadar 1,5 milyardan fazla öğrenciyi etkiledi. Dünya genelinde öğrencilerin %50'sinin (826 milyon), %43'ünün (706 milyon) evinde bilgisayar ve internet erişimi bulunmamaktadır. Ayrıca, yaklaşık 56 milyon öğrenci, cep telefonu şebekeleri kapsamında olmadığı için cep telefonu kullanamamaktadır. Sahra Altı Afrika Ülkeleri, yaklaşık %89 (216 milyon), %82 (199 milyon), öğrencilerin %11'inin (26 milyon) bilgisayarı, evde internet erişimi yok ve mobil ağlar kapsamında değil. Ayrıca, Sahra Altı Afrika'da mobil ağlar tarafından hizmet verilmeyen yaklaşık 56 milyon öğrenci yaşıyor. Ayrıca, salgın daha fazla ICT eğitilmiş öğretmene duyulan ihtiyacı vurgulamaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde, ilköğretimde 56 öğrenci için sadece 1 öğretmen yetiştirilmektedir ve 60 öğrenciye 1 eğitimli öğretmen (O'Hagan, 2020). Bu, gelişmekte olan ülkelerde COVID-19 salgını sırasında eğitim sisteminin devam etmesini zorlaştırıyor.

Farklı gelir düzeyindeki ülkelerin hükümetleri, okulların kapanması sırasında eğitime devam etmek için farklı uzaktan eğitim yöntemleri kullanıyor (Winthrop, 2020). Yüksek gelirli ülkelerin yaklaşık %90'ı çevrimiçi öğrenim sağlıyor ve %20'si yayın ve çevrimiçi öğrenimin bir kombinasyonunu kullanıyor. Üst orta gelirli ülkeler, %70'in üzerinde yayın ve çevrimiçi öğrenimin bir kombinasyonunu sağlar. Ayrıca, düşük-orta gelirli ülkelerin yaklaşık %66'sı yayın ve/veya çevrimiçi öğrenim sağlamaktadır. Düşük gelirli ülkeler, %25'ten daha azı öğrencilerine televizyon ve radyo kullanarak eğitim veriyor. Örneğin, Avrupa, Orta Asya, Doğu Asya, Pasifik, Karayipler ve Latin Amerika çoğu ülke, kırsal alan öğrencilerine öğretmek için tamamen çevrimiçi öğrenme ve yayın ve

çevrimiçi öğrenme kombinasyonu yoluyla uzaktan öğrenme sağlamaktadır. Kuzey ve Orta Doğu Afrika'da, ülkelerin yaklaşık %28'i yalnızca radyo ve televizyon öğretimi sağlarken, %40'tan azı yalnızca çevrimiçi öğrenme sağlar, ve %22'si yayın ve çevrimiçi öğrenmenin bir kombinasyonunu sağlıyor. Güney Asya'da, ülkelerin %40'ı yayın eğitimi sağlıyor ve %50'si yayın ve çevrimiçi öğrenmenin bir kombinasyonunu sağlıyor. Sahra Altı Afrika'da, ülkelerin %11'i yalnızca çevrimiçi öğrenme sağlıyor ve ülkelerin %23'ü yayın ve çevrimiçi öğrenmenin bir kombinasyonunu sağlıyor (Tomas, 2020). Ancak, yayın ve çevrimiçi öğrenme sunan düşük gelirli ve orta gelirli ülkeler çoğu öğrenciye ulaşamamaktadır (Winthrop, 2020).

Ülke hükümetleri, COVID-19 krizi sırasında öğretmenlere teknoloji tabanlı eğitim konusunda eğitim vermelidir. Güney Asya'da, ülkelerin %50'si öğretmenlere eğitim ve rehberlik sağlamaktadır. Avrupa, Orta Asya, Kuzey ve Orta Doğu Afrika'da %50'nin üzerinde, Karayipler ve Latin Amerika'da %48, Pasifik ve Doğu Asya'da ise %40 öğretmenlerine eğitim vermektedir. Ancak Sahra Altı Afrika ülkelerinde öğretmenlerine eğitim verilmemektedir. Son olarak rapor, pandeminin dünyadaki eğitim sistemi üzerinde çok büyük bir etkisi olacağını öne sürüyor. Özellikle düşük gelirli ülkelerdeki eğitim sistemi en çok olumsuz etkilenecek ve öğretmenlere uzaktan eğitim ve öğretim sağlama konusunda daha az yetenekli olacaktır (Winthrop, 2020).

2.2.2. Salgın Sürecinde Türkiye’de Uzaktan Eğitim Süreci

2010 yılında Milli Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü (YEGİTEK) tarafından teknolojiyi eğitime entegre etme amacıyla başlatılan FATİH (Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi) projesinin bir bileşeni olan EBA, çevrim içi ve sosyal bir uzaktan eğitim platformudur. EBA sistemi öğretmenler ve öğrenciler için hazırlanmış dijital ortamda zengin ders içeriklerinden ve ders materyallerinden oluşmaktadır. Öğrenciler eğitsel içeriklerden eş zamanlı veya eş zamanlı olmayan bir şekilde faydalanabilmektedirler. EBA’da bir konunun yazı, ses, resim, video halleri bulunmakta ve böylece öğrencilere çoklu öğrenme ortamı sunularak bireysel öğrenme farklılıklarının da gözetilmesine olanak sağlamaktadır (Maden ve Önal, 2020).

Doküman depolama, ödev ve sınav sisteminin bulunması, uzaktan eğitim modülü, duyurular, bilgi yarışmalarının düzenlenmesi yarışmalar, kullanıcılar tarafından

paylaşımların yapılabilme olanağı EBA sistemini yüz yüze eğitimde yapılan yaşantılara benzer hale getirerek dijital ortamdaki eğitime öğretmenler ve öğrenciler tarafından adaptasyonu artırmaktadır (Aktay ve Keskin, 2016).

2019 yılının sonunda ilk olarak Çin'in Vuhan kentinde ortaya çıkan COVID-19 pandemisi tüm dünyayı etkisi altına aldı. Pandeminin en çok etkilediği, hatta derinden sarstığı alanlardan biri eğitimdir (Erkut, 2020), çünkü neredeyse tüm ülkelerde pandemi kontrol altına almak için ilk durma noktasına gelen eğitim olmuştur. Daha sonra bu durumun olumsuz etkilerini en aza indirmek için uzaktan eğitime geçiş kararı alınmıştır (Sahu, 2020; Erkut, 2020). Ancak detaylı bir eğitim tasarımı ve planı yapılmadan başlayan bu sözde acil uzaktan eğitim adeta bir kriz yönetimi süreci olmuştur. Dolayısıyla her kurum bu krizi farklı çözümlerle aşmaktadır (Erkut, 2020).

Diğer Avrupa ülkeleriyle karşılaştırıldığında Türkiye, COVID-19 ile nispeten daha geç bir aşamada karşı karşıya kaldı. Ancak pandeminin yayılacağına anlaşılmasının ardından virüsle Türkiye'den önce mücadele etmeye başlayan ülkelerin başvuruları değerlendirilmiştir. Buna göre, Dünya Sağlık Örgütü'nün 11 Mart 2020'de pandemi ilan etmesiyle birlikte Türkiye de eğitime önce kısa bir ara vermiş ve hemen ardından uzaktan eğitime başlamıştır (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2020). Bir haftalık mola sırasında Bakanlık, eğitimde uzaktan eğitimde benimsemeyi planladığı iki yol üzerinde çalışmalarını tamamladı: Eğitim Bilişim Ağı adlı çevrimiçi eğitim platformu ve Eğitim Bilişim Ağı TV (EBA TV). Milli Eğitim Bakanlığı ve Türkiye Radyo Televizyon Kurumu tarafından kurulan EBA TV, üç yeni kanaldan oluşuyor. Bu kanallarda gün boyunca önceden kaydedilmiş derslerin yayınlandığı sınıflar için hazırlanmış bir program öğrencilerle paylaşılmaktadır. Ayrıca, öğrencilere sadece EBA TV'den değil, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilen ve 2011 yılından itibaren kullanıma açılan, online ders fonksiyonları gibi yeni özelliklerin eklendiği EBA web sitesinden de yararlanma imkânı sağlanmıştı (Özer, 2020). Ancak, açıkça görüldüğü gibi, bu hızlı bir geçiş olmuştur. Daha önce uzaktan eğitim deneyimi olmayan çok sayıda öğrenci ve öğretmen bu deneyime birdenbire maruz kalmıştır (Laplante, 2020).

Bu geçiş, eğitimin sürdürülebilirliğinin sağlanması, öğrencilerin mezuniyet sürelerinde aksamaların önlenmesi ve bir dönemin geri kalması gibi olumlu yönleri olsa da, acil bir geçiş olduğu için yapılabilirliği ve verimliliği konusunda da bazı tartışmaları gündeme getirmiştir (Sahu, 2020). Tartışmaların merkezinde uygulamalı derslerin

kesintiye uğrayacağı endişesi yer aldı. Bilimler konusunun bu noktada önemli ve özel bir yere sahip olduğu ifade edilebilir, çünkü fen bilimleri sadece soyut konuları içeren bir konu değil, aynı zamanda deneyler ve projeler gibi birçok farklı uygulama yöntemini gerektiren pratik bir konudur. Öte yandan, doğayı kavramak ve anlamak için yapılan araştırmalardan doğan bir bilim dalı olarak bilimler, bu amaçlar için geliştirilen teknolojilerle iç içedir ve aslında teknolojinin gelişimine katkısı oldukça önemlidir (Soslu, Dilber ve Düzgün, 2011). Buna karşılık kaliteli bir fen eğitimi sürecinde teknolojiden yararlanmanın esas olduğu da bilinmektedir (Ballıel Ünal, 2017). Başka bir deyişle, teknoloji ve bilimlerin yakından ilişkili olduğu ve birbirini desteklediği söylenebilir. Tüm bu hususlar dikkate alındığında, uzaktan eğitim yoluyla gerçekleştirilen bilimler konusunun, temel düzenlemelerin yapılabileceği ışığında değerlendirilmesi önemli görülmektedir. Bu nedenle, bu araştırma çalışmasının, özellikle fen bilimleri alanında uzaktan eğitimin nasıl uygulanması gerektiği konusundaki tartışmalara bir yanıt niteliği taşıyacağı umulmaktadır.

2.3. Eğitim Bilişim Ağı (EBA)

EBA, MEB tarafından okul öncesinden 12. sınıfa kadar güvenilir, müfredatla uyumlu, her öğrencinin kendi hızında ilerleyebileceği, kişiselleştirilmiş öğrenme ortamı ile fırsat eşitliği sunan, mesleki, akademik, kişisel gelişim içeriklerini barındıran sosyal bir platformdur. EBA'da 1700'den fazla ders, 5.000'den fazla kitap, 240.000'den fazla soru ve 40.000'in üzerinde güvenilir, zengin, etkileşimli içerik bulunmaktadır. EBA ders kitapları, etkileşimli kitaplar, testler, uygulamalar, alıştırmalar, özetler, proje dokümanları, infografikler, belgeseller, oyunlar, çizgi filmler, okuma kitapları, röportaj gibi çeşitli içeriklere sahiptir (MEB, 2021).

Kişiselleştirme ile her öğrenciye özelleşmiş arayüz ve içerikler sunan EBA ayrıca akıllı öneri sistemi ile de öğrencinin performansına göre içerikler sitem tarafından önerilir. Sosyal platform olan EBA ile öğretmen ve öğrenciler birbiriyle iletişim kurabilmekte, kendi duvar alanlarından ileti; tartışma, oylama, mesaj paylaşabilmektedirler. Öğretmenler hazırlanmış içeriklerden yararlanmanın yanı sıra kendileri de sisteme içerik yükleyebilmekte, öğrencilere ödev gönderip hem ödevin hem öğrencinin EBA kullanımına bağlı performansını takip edebilmektedirler.

EBA, pandeminin başladığı 23 Mart 2020 tarihinden 21 Mayıs 2021 tarihine kadar;

- 22.766.107.409 kez (yaklaşık 22,8 milyar kez) ziyaret edilmiştir.

- EBA TV İlkokul, EBA TV Ortaokul ve EBA TV Lise kanallarından toplam 16.946 yayın yapılmıştır.

- 10.703 ders videosu ve buna ek olarak 1.026 ders dışı etkinlik videosu hazırlanmıştır.

- EBA Mobil Uygulaması Android cihazlar için 300,6 milyon, iOS cihazlar için 3,1 milyon indirilme sayısına ulaşmıştır.

2020-2021 eğitim öğretim yılında 21 Eylül 2020-21 Mayıs 2021 tarihleri arasında 12.850.072 öğrenci ve 1.002.466 öğretmen EBA'yı aktif kullanmış olup okul öncesi seviyesinde 360.766, ilkokul seviyesinde 96.311.295, ortaokul seviyesinde 86.259.319 ve lise seviyesinde 74.217.972 toplam 257.149.352 EBA Canlı Ders yapılmıştır. Uzaktan eğitim sürecinde ihtiyacı olan öğrenciler için 664.157 adet tablet bilgisayar dağıtımıyla beraber internet erişimi için de 15.275 EBA Destek Noktası ve 187 gezici EBA Destek Noktası oluşturulmuştur (MEB, 2021).

2.3.1. Pandemi Süreciyle Yenilenen Dijital Eğitim ve EBA

Covid-19 pandemisi dünya üzerinde kalıcı etkiler bırakmış ve birçok alanda daha önce uygulanmamış strateji ve yöntemlerin uygulanmasını zorunlu kılmıştır. Dünya genelinde eğitim faaliyetlerini doğrudan etkilemiş ve beraberinde endişe getirmiştir. Bu süreçte ülkelerin çoğu okulların geçici kapatılmasına karar vermiştir. Dünya'daki öğrencilerin %90'ından fazlasını yani yaklaşık olarak 10,6 milyar öğrencinin etkilenmesine neden olan bu süreçle birlikte ülkeler eğitimle ilgili yeni arayışlara girmiştir (Miks ve McIlwaine, 2020). Ülkemizde MEB YEĞİTEK ile dünya bankası iş birliğiyle hayata geçirilmesi hedeflenen Güvenli Okullaşma ve Uzaktan Eğitim Projesiyle geleceğin eğitim sisteminin temellerinin oluşturulması ve olası olağanüstü durumlarda eğitime ara vermeden kaliteli biçimde devam edebilmek amacıyla projeye 160 milyon dolar kaynak tahsil edilmiştir (YEĞİTEK, 2021).

Harmanlanmış Eğitim Sistemi olarak ifade edilen, yüz yüze ve uzaktan eğitim faaliyetlerinin birbirine destek olarak ilerlediği geleceğin eğitim sistemi temeli

oluşturulması amaçlanan bu projeye yeni dijital eğitim sisteminin teknik olarak üst düzey bir altyapıya sahip olması eş zamanlı 5 milyon kullanıcıya hizmet verebilmesi planlanmaktadır. Ayrıca içerikler yapay zekaya dayalı veri analitiği ve ölçme, sanal gerçeklik, blok zinciri, oyunlaştırma teknolojileriyle zenginleştirilecektir. İçerik standartları belirlenip, öğrenci kariyeri odaklı, yetenek kümeleriyle gruplandırılmış, özel gereksinimli öğrencilerin de ihtiyaçlarını karşılayacak biçimde içeriklerin temini gerçekteştirilecektir (YEĞİTEK, 2021).

Hedeflenen projenin kalıcılığının sağlanıp uzun vadede sürdürülebilir olması için Eğitim Teknolojileri Kuluçka İnovasyon Merkezi (ETKİM)'nin hayata geçirilmesi planlanmaktadır. Ortadoğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) Teknokent'te kurulacak ETKİM'de gerçekteştirilmesi planlanan faaliyetler akademi, kamu, özel sektör iş birliği ile yürütülecek olup bu bağlamda MEB, üniversiteler, araştırmacılar, eğitim teknoloji firmaları, yatırımcılar, fon sağlayıcılar, öğretmenler ve yenilikçi yaklaşımlarıyla sürece katkı sağlayacak bağımsız girişimcilerden oluşacak çok paydaşlı bir yapıdan oluşması planlanmaktadır. Çalışmalar ekosistem odaklı gerçekteştirilip makro düzeyde yenilikçi uygulamalar ve pedagojik araçlar geliştirilerek eğitimin niteliği ve inovasyon kapasitesi artırılabilecektir (YEĞİTEK, 2021). 17 Şubat 2021 tarihli Proje Danışma Kurulu toplantısında projenin öncelikli iş hedefleri belirlenmiş olup bu şema aşağıda Tablo 4'te yer almaktadır (YEĞİTEK, 2021).

Tablo 4

Güvenli okullaşma ve uzaktan eğitim projesi iş hedefleri

	Eğitim Platformu ve Altyapısı	İçerik Stratejisi ve Temini	Eğitim Teknolojileri ve Yenilik Ekosistemi
Eğitimin Ekonomiye ve Kalkınma Süreçlerine Kattığı Değeri Arttırma	Platforma erişimde fırsat adaleti hayat boyu öğrenme imkanları	Geleceğin işlerine yönelik içerikler Yeniden Beceri kazandırma	Eğitim teknolojilerinde küresel rekabet gücü. Tematik küme yaklaşımı.
Öğretmenlerin Sürekli Mesleki Gelişiminde Mükemmelleşme	Yenilikçi öğretmen eğitim platformu Veri analizi ile öğretmeni yönlendirme	Öğretmenler için eğitsel ve pedagojik destek Teknoloji okuryazarlığı	Öğretmen eğitimlerini etkinleştirmek için lab ortamı Öğretmenleri firma ve araştırmacılarla buluşturma
Veriye Dayalı Politika Tasarlama ve Karar Destek Uzmanlığı	Eğitsel ve idari verilerin üretimi Büyük veriye dayalı yapay zeka alt yapısı	Veri standartları ve karar unsurları Analiz ihtiyaçları ve bulguya dayalı politika	Veri analitiği, izleme-ölçme-etki analizi uzmanlığı Ortak çalışma ve Ar-Ge desteği
Erken Çocukluk Döneminden başlayacak Ev-Okul Eğitim Ortamında Merakın Gelişiminin Desteklenmesi	Merak uyandırıcı platform özellikleri Oyunlaştırma ve akran eğitimi	Oyun temelli, dinamik içerikler Sorgulamaya ve projelendirmeye yöneltme	Merakın gelişimini destekleyen eğitim ürünleri Ortak tasarım, Ar-Ge, pilot ve ölçeklendirme

(YEĞİTEK, 2021)

Güvenli Okullaşma ve Uzaktan Eğitim Projesi ile birlikte mevcut dijital eğitim platformu olan EBA'ya erişimin güçlendirilmesi, kullanımının artırılması ve daha etkin bir öğrenme ortamına dönüştürülmesi hedefler arasındadır. Bu kapsamda; (YEĞİTEK, 2021)

- Salgın öncesi 40 bin kullanıcıya eş zamanlı hizmet verebilen EBA platformu alt yapı çalışmalarıyla kısa sürede 300 bin ve ardından içerik dağıtım ağı ve veri merkezi kapasitesi artırılarak 850 bin öğrenciye eş zamanlı hizmet verebilir alt yapıya ulaşmıştır.

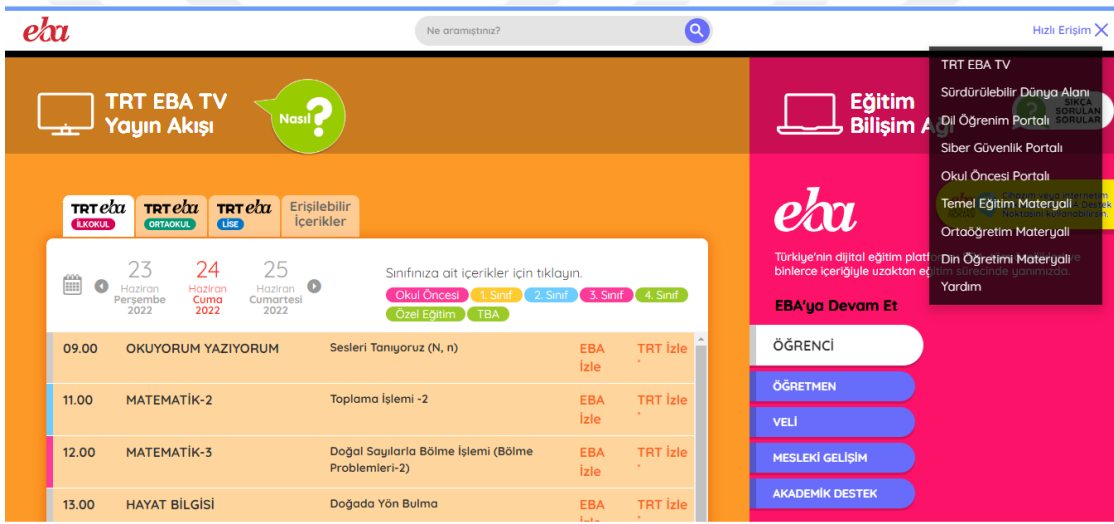
- Canlı sınıf özelliği 50 bin kapasitesi ile devreye alınmışken, yeni öğretim yılında kapasite sınırı olmaksızın kullanıma sunulmuştur.

- Günde 3 milyon canlı ders saati gerçekleştirilen EBA’da aynı anda ders gören canlı sınıf 250 bini bulmaktadır.

- 25 binden fazla ders içeriği, işaret dili çevirileri, 3 binden fazla EBA kütüphane içeriği, 750’den fazla kitap ve yardımcı kaynak, Sesli betimleme ve Braille Alfabeti ile ilgili içerikler eklenmiştir.

EBA Ana Sayfa

Aşağıdaki Şekil 3’te EBA’nın ana sayfa ekranı yer almaktadır.

Şekil 3. EBA ana sayfa ekranı

(EBA, 2021).

EBA’nın ana sayfasında sağ üst köşede yer alan ‘Hızlı Erişim’ butonu ile TRT EBA TV, Dil Öğrenim Portalı, Siber Güvenlik Portalı, Okul Öncesi Portalı, Temel Eğitim Materyali, Ortaöğretim Materyali ve Yardım’a ulaşılmaktadır (EBA, 2021). TRT EBA’da son eklenen videolar, eğitime destek özet dokümanları, erişilebilir içeriklerde sesli betimleme, özel eğitim ve ayrıca okul öncesinden lise son sınıfa kadar her sınıf için ayrı bölümlendirilmiş akademik ders anlatımları yer almaktadır.

Dil Öğrenim Portalında; oyunlar, Türkçe öğretimi ders kitapları, hikaye kitapları, sınavlar-testler çalışma kağıtları, Siber Güvenlik Portalında; siber güvenlik, teknolojinin doğru kullanımı ve aile bilgilendirme amaçlı bilgi veren videolar, Okul Öncesi Portalında; kazanım, kavram, değer, belirli gün ve haftalara göre arama yapılabilen 262 etkinlik kaydı,

Temel Eğitim-Orta Öğretim-Din Öğretimi Materyali sekmelerinde her sınıf seviyesi için hazırlanmış kitap, uygulama, etkinlik gibi ders materyalleri bulunmaktadır. Yardım bölümünde ise öğrenci, öğretmen, veli ve okul yöneticisi sekmelerinde her bir grubun karşılaşılabileceği sorunlara cevap bulabileceği içerikler yer almaktadır (EBA, 2021).

EBA Teneffüs Zamanı

Aşağıda yer alan şekil 4'te EBA Teneffüs Zamanı giriş ekranı yer almaktadır.

Şekil 4. EBA teneffüs zamanı giriş ekranı.

(EBA, 2021).

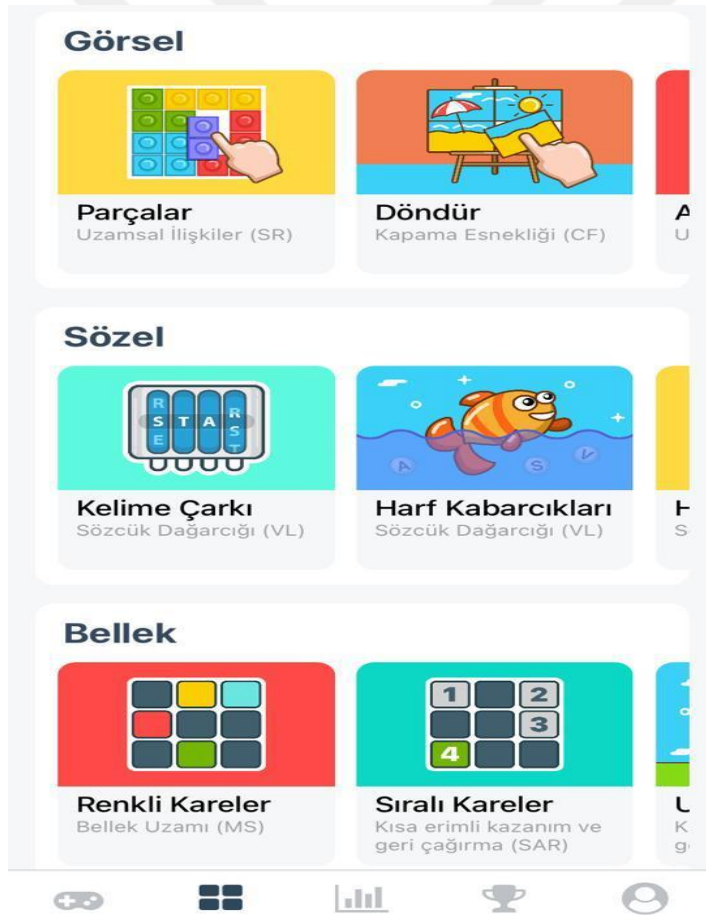
EBA'nın anasayfasında yer alan “Teneffüs Zamanı” bölümünde “Haydi Evden Çıkmadan Müzeye Gidiyoruz”, “Sen Yeter ki Okumak İste”, “Gri Ceviz” ve “Eğlenceli EBA Uygulamaları” yer almaktadır (EBA, 2021).

“Haydi Evden Çıkmadan Müzeye Gidiyoruz” ile Anıtkabir (Ankara), Kurtuluş Savaşı Müzesi (Ankara), Cumhuriyet Müzesi (Ankara), Efes Müzesi (İzmir), Troya Müzesi (Çanakkale), Anadolu Medeniyetleri Müzesi (Ankara), Gazi Müzesi (Samsun), Göbeklitepe Ören Yeri (Şanlıurfa), Burdur Arkeoloji Müzesi, Karatepe Aslantaş Açık Hava Müzesi (Osmaniye), TRT Yayıncılık Tarihi Müzesi (Ankara), TBMM Sanal Turu (Ankara), İnegöl Kent Müzesi (Bursa), Şehit Cuma Dağ Tabiat Tarihi Müzesi (Ankara), Denizaltı (Kocaeli), Şehzadeler Müzesi (Amasya), Sağlık Müzesi (Edirne), Bimarhane (Amasya), Türk İslam Eserleri Müzesi (Bursa), Yörük Ali Müzesi (Aydın) ayrıca İstanbul'da yer alan Sakıp Sabancı Müzesi, Salt Galata, Ayasofya Cami, Çinili Köşk, Rahmi Koç Müzesi Galata Mevlevihanesi, Kariye Müzesi, Topkapı Sarayı, Dolmabahçe

Sarayı, Beylerbeyi Sarayı, Yıldız Sarayı, Çırağan Sarayı, İslam Bilim ve Teknoloji Tarihi Müzesi, İş Bankası Müzesi gibi birçok müze sanal turla gezilebilmektedir (EBA, 2021).

“Sen Yeter ki Okumak İste”, İlkokul öğrencileri için hazırlanmış; okuma- yazma çalışma yaprakları, “Öğrenmeye Hazırım” ve “Tatil Kitapları” içerisinde sınıf seviyesine uygun Sınıf, Türkçe, Hayat Bilgisi kazanımlarını içeren kitaplar, Öğrencilerin yazmış olduğu içeriklerden oluşan “Ev Yapımı Öyküler”, Dünya Klasikleri’nden, Türk Edebiyatı’ndan kitaplar yer almaktadır (EBA, 2021).

Eğlenceli EBA Uygulamalarında farklı sınıf seviyelerine hitap eden “Tabii, Bil Bakalım, Müzik Defteri, Renk Bağı, Mobil Kod, Kim Bilir?, Yapboz, Okuyaz, My EnglishPath, Bonibo, Boyama, Topla Gel, Siber Güvenlik Oyunu” yer almaktadır.

Şekil 5.EBA'da yer alan oyun uygulamaları.

(EBA, 2021).

Şekil 5’deEBA’da yer alan Oyun Uygulamalarının logoları yer almaktadır (EBA, 2021). Gri Ceviz, Bilişsel Beceri ve Zihinsel Gelişim Platformu 6 kategoride (Görsel, Sözel, Bellek, Sayısal, Mantık, Dikkat) 24 farklı oyunlaştırılmış zihinsel egzersizden oluşan mobil oyun uygulamasıdır. Bu proje ODTÜ-Halıcı Yazımevi’nde Psikoloji, Yapay Zeka, PDR, Özel Eğitim, Ölçme Değerlendirme ve Yazılım alanlarında çalışan bilim insanları, mühendis ve eğitimcilerden oluşan bir ekiple geliştirilmiştir.

Şekil 6. Bilişsel beceri ve zihinsel gelişim platformu kategorileri (EBA, 2021).

Şekil 6’da Gri Ceviz Platformunun Bilişsel Beceri ve Zihinsel Gelişim Platformu yer almaktadır. TÜBİTAK destekli bu platformda makine öğrenmesi teknikleriyle kullanıcıların öğrenme hızlarını artıran teknikler kullanılmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı ve Halıcı Bilgi İşlem A.Ş. arasında gerçekleştirilen iş birliği ile tüm öğrenciler uygulamayı indirdikten sonra EBA’dan alacakları şifre ile ücretsiz olarak bu platformdan yararlanabilmektedirler (www. griceviz.com).

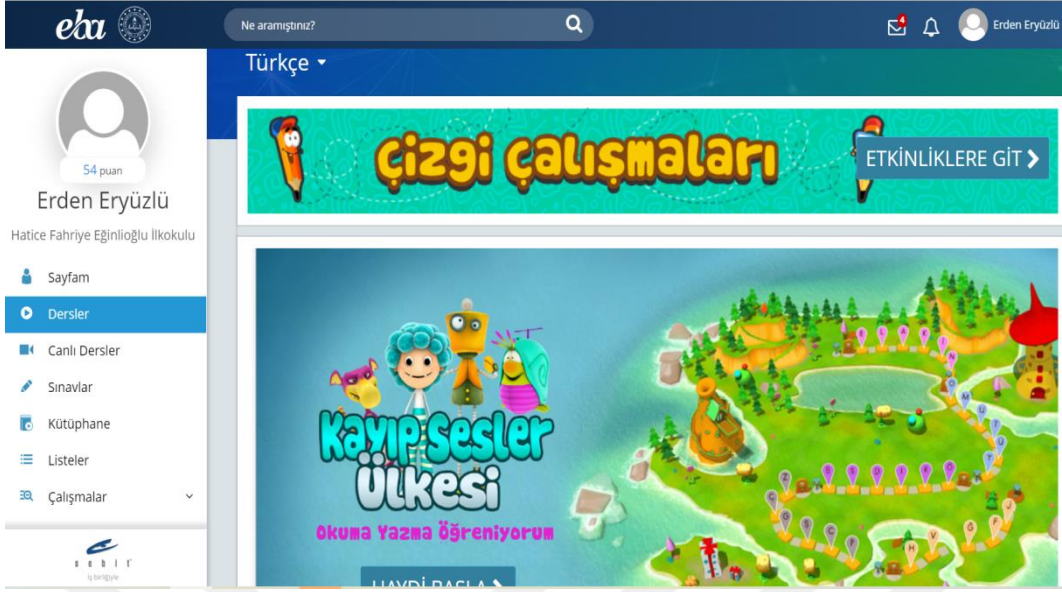
EBA'ya Şifre İle Giriş

Şekil 7'de EBA platformuna öğretmen olarak giriş yapıldığında açılan sayfanın ekran görüntüsü yer almaktadır. EBA'ya şifre ile giriş yapıldığında öğretmen ve öğrenciler için Sayfam sekmesi açılmaktadır. Gelen ekranda sayfanın orta kısmında yer alan bölümde ileti, etkinlik paylaşılabilir, tartışma ya da oylama başlatılabilir. Öğretmenlerin ve öğrencilerin paylaşımları bu orta kısımda görülmektedir. Ekranın sağ üst köşesindeki ok işaretine tıklanıldığında aşağıdaki ekranda gösterilmekte olan Profilim, öğretmenlerin öğrencilere tek kullanımlık şifre verebildiği Öğrenci Şifre, Kullanıcı İşlemleri, EBA Kod Oluştur, Görünüm Ayarları, Bilgilerimi Güncelle, Yardım ve Çıkış bölümlere geçiş sağlanabilir. Ayrıca ekranın sağ tarafında takvim ve yaklaşan etkinlikler gösterilmektedir (EBA, 2021).

The screenshot shows the EBA login interface for teachers. At the top left is the EBA logo and the text 'ÖĞRETMEN'. At the top right, it says 'Giriş yapacağınız uygulama: EBA' and 'https://www.eba.gov.tr'. The main content area has a white background with a QR code and the text 'EBA'ya karekod ile gir'. Below the QR code, it says 'EBA'ya girişin en kolay yolu. EBA Mobil uygulamasına giriş yaparak Ana Sayfanın sağ üst köşesinde yer alan karekod ikonuna dokunarak bu karekodu telefonuna okutmalsın.' A red button labeled 'Karekod Oluştur' is positioned to the right. Below this, there is a section titled 'Giriş seçenekleri:' with a tab labeled 'Öğretmen'. At the bottom, there are two options: 'MEBBİS ile giriş' and 'e-Devlet girişi'.

Şekil 7. EBA'ya şifre ile giriş (Öğretmen).

(EBA, 2021).

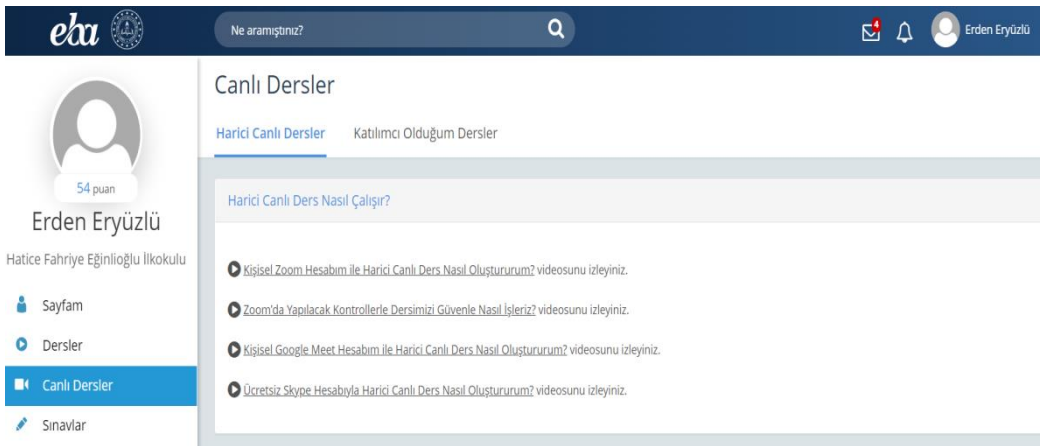

Şekil 8. EBA dersler menüsü örneği.

(EBA, 2021).

Yukarıda bulunan şekil 8’de EBA Dersler sekmesi tıklanıldığında belirlenen sınıf seviyesi ve konuya göre açılan örnek sayfa yer almaktadır. Sayfam sekmesinin hemen altında yer alan Dersler sekmesinde öğretmenler sınıf seviyesi, ders ve üniteye göre arama yaptırıp çeşitli içeriklere ulaşılabilir.

Öğrenciler giriş yaptığında ise direkt istediği ders ve üniteye ait içerikler sıralanmaktadır. Bu bölümde konu anlatımı için videolar ve özet, ayrıca alıştırma, tarama testi, öğretmene özel içeriklerle beraber sayfanın devamında ders kitabına da erişim sağlanmaktadır.

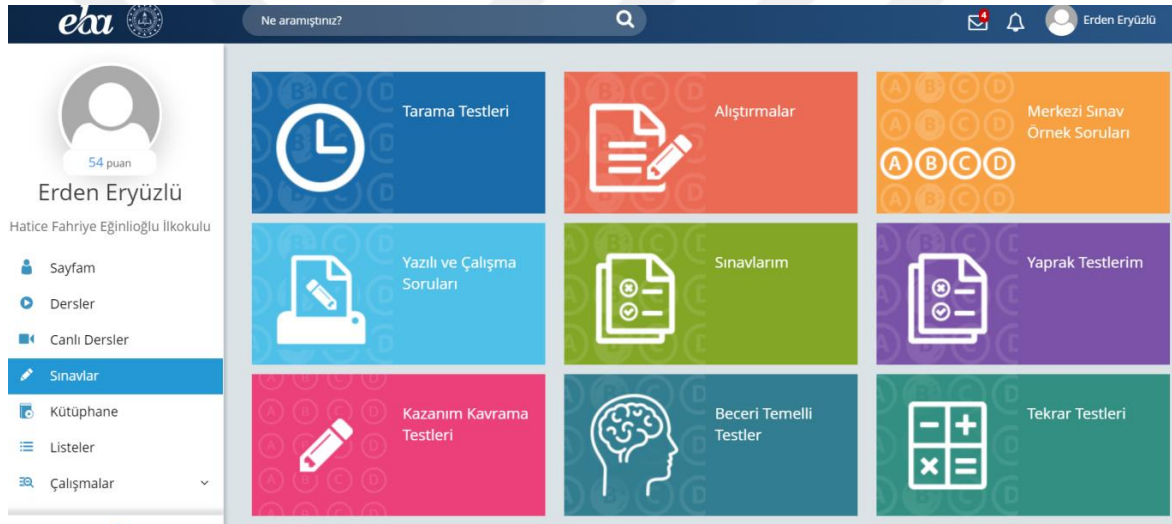
Şekil 9. EBA canlı dersler menüsü.

(EBA, 2021).

Şekil 9’da pandemi süreciyle yeni eklenen Canlı Dersler sekmesi üzerinden uzaktan eğitim sürecinde öğretmenler öğrencilerine ulaşarak eğitim öğretim sürecini devam ettirmeye gayret etmişlerdir. Bu sekmede Harici Canlı Dersler bilgisi ve Harici Ders Ekleme, Katılımcı Olunan Dersler ve Öğrenci Bazlı Raporlara erişim sağlanabilmektedir.

Sınavlar sekmesiyle hem öğretmenler hem de sınıf bazında değişiklik göstermekle beraber öğrenciler; tarama testleri, alıştırmalar, merkezi sınav örnek soruları, kazanım kavrama testleri, beceri temelli sorular ve tekrar testleri bölümlerine ulaşabilmektedir.

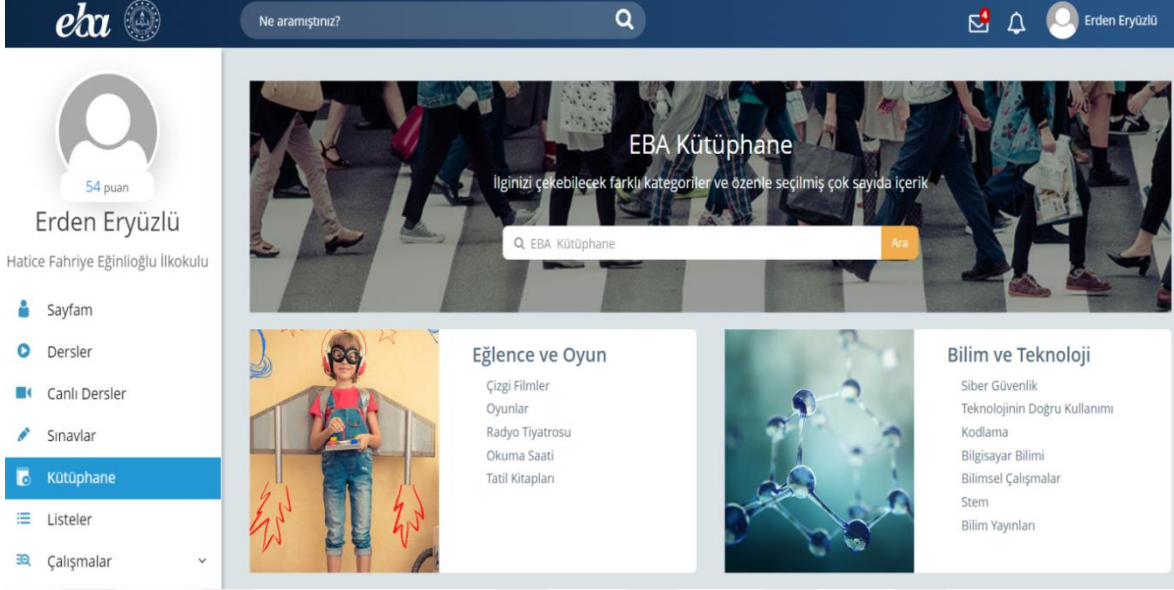
Öğretmenler öğrencilere çalışma olarak gönderebildiği gibi öğrenciler kendileri de içeriklere ulaşip istedikleri konuyla ilgili soruları çözebilmektedirler. Öğretmenler yazılı ve çalışma soruları, sınavlarım, yaprak testlerim bölümlerine içerik yükleyebilmektedir.

Şekil 10. EBA sınavlar menüsü.

(EBA, 2021).

Yukarıda yer alan şekil 10’da EBA Sınavlar sekmesine ait bölümler yer almaktadır.

Şekil 11. EBA kütüphane menüsü.

(EBA, 2021).

Şekilde 11’de EBA Kütüphane sekmesinde açılan içeriklerin bazılarının ekran görüntüsü yer almaktadır. Kütüphane sekmesiyle öğrenci ve öğretmenler Eğlence ve Oyun, Bilim ve Teknoloji, Sağlık ve Spor, Türk Dili ve Yabancı Diller, Kültür ve Sanat, Doğa ve Çevre, Rehberlik Hizmetleri gibi birçok kategoriye dair çok sayıda içeriğe ulaşabilmektedir.

Öğretmen girişinde belirtilen sekmelerin devamında sırasıyla “Listeler, Çalışmalar, Raporlar, Mesleki Gelişim, Gruplar, Portfolyolar, Dosyalar, Takvim, İçerik Üretimi, Soru ve Sınav Sistemi, EBA Anasayfaya Dön” bölümleri yer almaktadır.

EBA Arama Motoru

Aşağıdaki şekil 12’de EBA arama motoru ekranına ait ekran görüntüsü yer almaktadır. EBA arama motoru; Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde yapılan hedef kitlesi ilkokul, ortaokul, lise öğrencileri, öğretmenleri ve velileri olan eğitim öğretime uygun, kullanıcıların girdikleri arama ifadelerine uygun EBA içeriklerini belli algoritmadan geçirerek sunan arama motorudur. Kullanabilmek için şu anda herhangi üyelik istememekte olup, içeriklere ulaşabilmek için EBA hesabının var olması gerekmektedir. Tüm tarayıcılar ile çalışan EBA arama motoru sakıncalı içeriklerden arındırılmış tamamen güvenli olan sadece eğitsel içerik barındıran sayfaları sunar. Amaca ve sınıf seviyesine

uygun içerikleri süzerek ilgisiz sayfalardan kurtararak zaman kaybını ve dikkat dağılımını engellerken araştırılan konuyla ilgili video, etkileşim, doküman, görsel, dergi, araştırma, sınav, kitap gibi geniş çeşitlilikte içerikler hazırlamaktadır (EBA, 2021).

Şekil 12. EBA arama motoru ekranı.

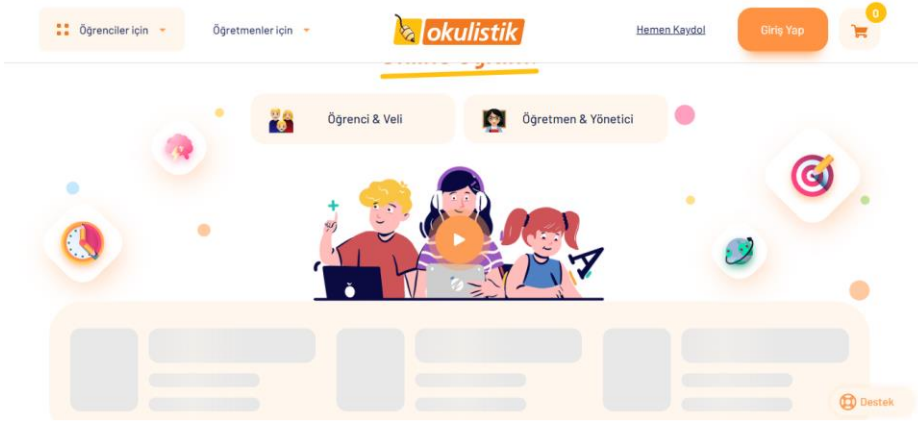
(EBA, 2021)

2.4. Türkiye’deki Eğitim Platformu Örnekleri

Aşağıda Türkiye’deki eğitim platformlarından “Okulistik, Morpa Kampüs, Vitamin ve Khan Academy TR” örnekler verilmiştir.

2.4.1. Okulistik

20 yıllık eğitim tecrübesi 2 milyon kayıtlı öğrenci ve 300 bin kayıtlı öğretmenle ilköğretim kademesinde, ilkokul 1. sınıftan ortaokul 8. sınıfa kadar öğrencilere ve öğretmenlere güvenilir, reklam içermeyen ve MEB müfredatı ile uyumlu içerikler sunan eğitim öğretim platformudur.

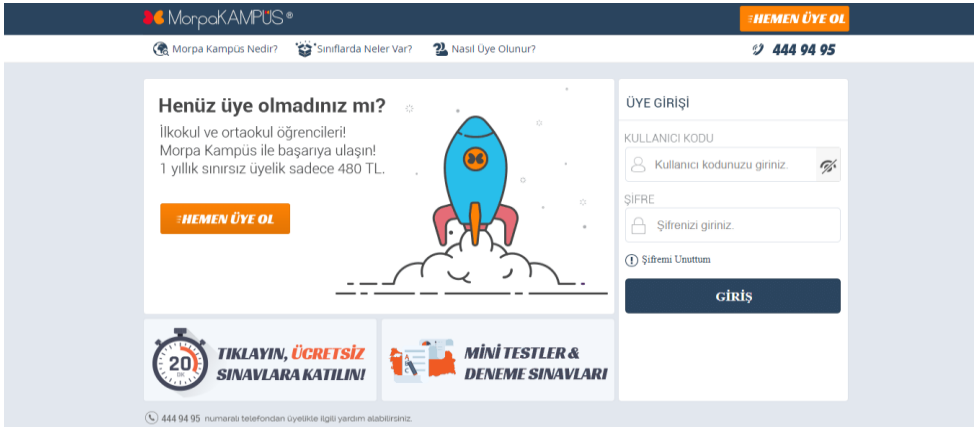
Şekil 13. Okulistik giriş ekranı.

(www.okulistik.com).

Şekil 13’de Okulistik giriş ekranı yer almaktadır. Okulistik müfredatta yer alan konularla ilgili konu anlatımı, etkinlikler, problemler, öğretmenin çıktısı olarak kullanabileceği çalışma kağıtları, deneme sınavları, oyunlar, kitaplar, filmler gibi bir çok içeriğe sahiptir. Bu içeriklere öğrenciler bir miktar ücret ödeyerek erişebilirken öğretmenler ücretsiz olarak erişim sağlayabilmektedir (www.okulistik.com).

2.4.2. Morpa Kampüs

İlkokul-ortaokul öğrencileri ve öğretmenlerine derslerde destek olmak için MEB müfredatı ile uyumlu binlerce içerikten oluşan bir platformdur.

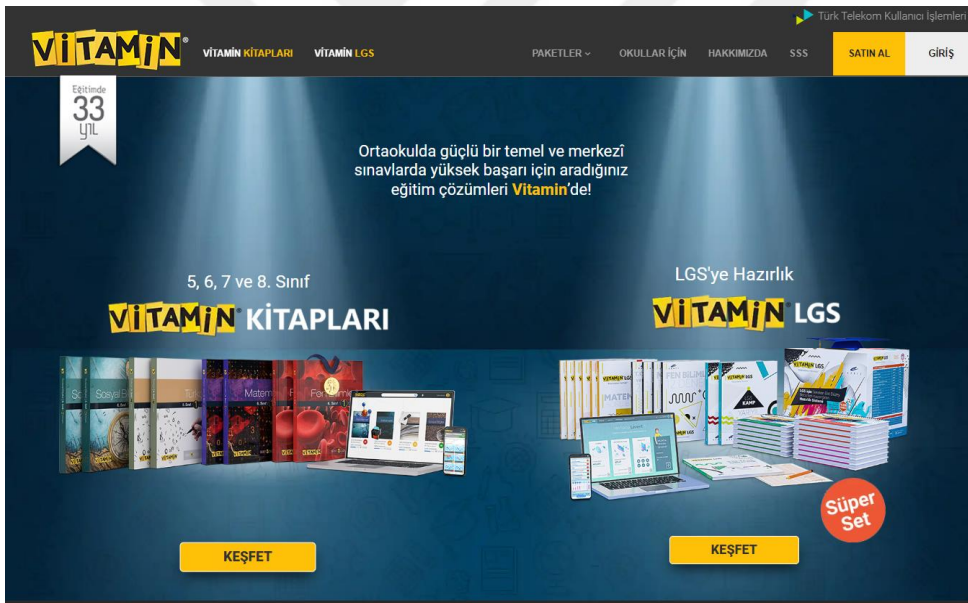
Şekil 14. Morpa Kampüs giriş ekranı

(www.morpakampus.com).

Şekil 14'de Morpa Kampüs giriş ekranı yer almaktadır. MorpaKampüs'te konu anlatımları, interaktif çalışmalar, sınavlar, çözümlü soru videoları, BBC bilim videoları, üç boyutlu belgeseller, deneyler, ödüllü yarışmalar, zengin ekütüphane, detaylı öğrenci durumu raporlama gibi çok çeşitli içerikler yer almaktadır. Öğretmenlere ücretsiz olan bu platform öğrencilere yıllık belli bir ücret karşılığında hizmet vermektedir (www.morpakampus.com).

2.4.3. Vitamin

Türkiye'nin en büyük eğitim teknolojileri şirketi olan 'sebit' tarafından geliştirilen Vitamin eğitim platformu okul öncesinden liseye kadar tüm öğrenci ve öğretmenler için eğitim öğretim sürecine destek olmayı amaçlamaktadır.

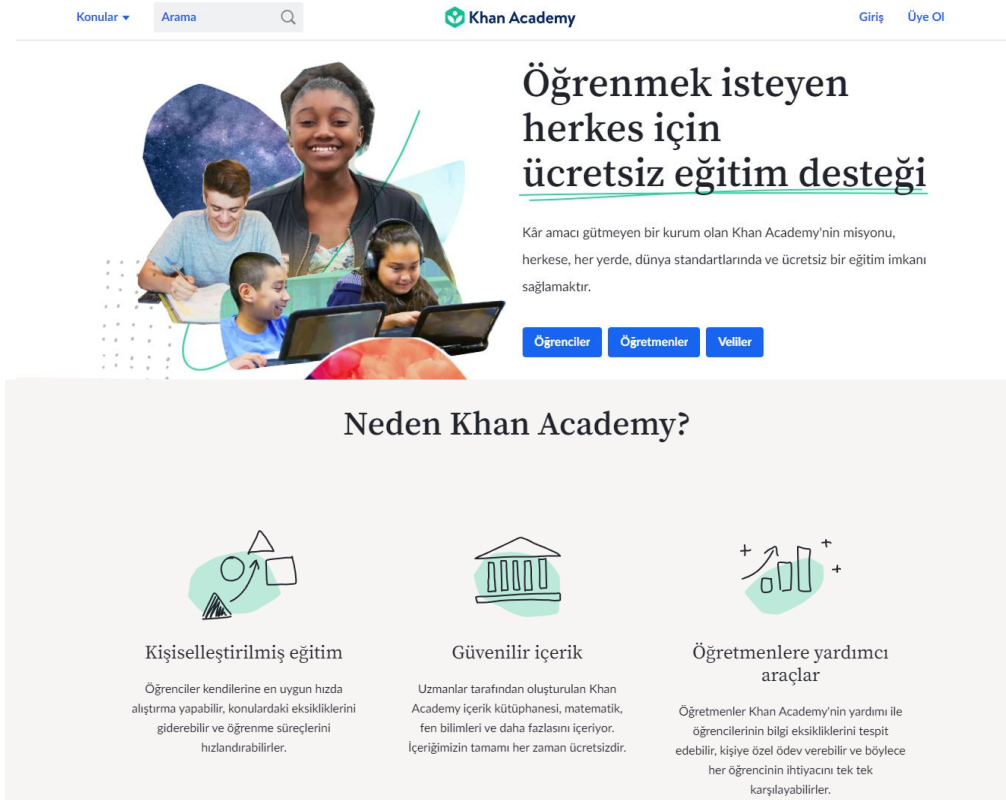
Şekil 15. Vitamin giriş ekranı.

(www.vitaminegitim.com).

Şekilde Vitamin giriş ekranı yer almaktadır. Vitamin eğitim platformu; konu anlatımları, interaktif etkinlikler, sanal deneyler, çalışma kağıtları, özetler, sınıf etkinlikleri, açık uçlu sorular, deneme sınavları gibi çeşitli içeriklere sahiptir. Kullanıcı yaş gruplarının bilişsel-psikolojik öğrenme düzeylerine uygun hazırlanmış olan dijital içeriklerle kalıcı öğrenme sağlanmasını desteklemektedir. Vitamin videolarına EBA ile erişim sağlanabilmektedir (www.vitaminegitim.com).

2.4.4. Khan Academy TR

2014-2015 eğitim dönemi itibariyle Türkçe'ye de çevrilen Khan Academy yeni şeyler öğrenmek isteyen herkesin istediği her ortamdan kendilerine özgü hızda öğrenmelerini sağlayabilmek için ders videoları ve interaktif alıştırmalar sunarak eğitim öğretim sürecinin kişiselleştirilmesini amaçlamaktadır (www.khanacademy.org.tr).

Şekil 16. Khan Academy (TR) giriş ekranı

(www.khanacademy.org.tr).

Şekil 16'da Khan Academy (TR) giriş ekranı yer almaktadır. Bu platform, anasınıfından üniversiteye kadar sınıf, fen bilimleri, tarih, bilgisayar programlama, ekonomi gibi farklı konularda sahip olduğu içerikleri ücretsiz olarak kullanma sunmaktadır. Ayrıca NASA, Kaliforniya Bilim Akademisi, MIT, Modern Sanat Müzesi gibi kurumlarla ortak içerikler hazırlayarak kendisini geliştirmek isteyen insanlara kaliteli ve ulaşılabilir içerikler sunabilmek için çalışmalarını yürütmektedir. Fırsat eşitliğine katkı sağlamak isteyen gönüllülerle 8.500'e yakın video, 100.000'den fazla interaktif alıştırmaya Türkçe'ye çevrilmiştir. KhanAcademy içerikleri EBA'da da yer almaktadır (www.khanacademy.org.tr).

2.5. Salgın Sürecinde Türkiye’de Uzaktan Eğitimde Yaşanan Sorunlar

İnsanların savaş, kriz, felaket ve şiddet zamanlarında da eğitime devam etme hakları vardır ve bu her öğrencinin eşit bir şekilde faydalandığı ve eğitime erişebildiği varsayımına dayanmaktadır (Affouneh vd., 2020). Ancak bu durum özellikle gelişmekte olan ülkelerde farklı sosyo-ekonomik durumlara sahip olan öğrenciler için geçerli olamamaktadır. Salgın sürecinde Uzaktan Eğitimde en önemli konulardan biri öğrenenlerin öğrenme materyallerine ulaşamaması sorunudur. Türkiye’de devam eden uzaktan eğitim sürecinde özellikle kırsal kesimde yaşanan telefon, tablet ve bilgisayar gibi teknolojik aletlerin yokluğu ve kısıtlı internet erişimi en büyük sorun olarak ortaya çıkmıştır. Oysa salgın sürecinde bütün öğrenenlerin ders erişebilmesi ve bunlardan öğrenebilmesini sağlamak için esnek, kapsayıcı ve öğrenci merkezli öğrenme ortamlarının tasarımına odaklanılması gerekmektedir (Hodges vd., 2020).

Her ne kadar uzaktan eğitim uygulamalarının öğrenenler açısından maliyeti düşük, erişimin kolay olduğu ön görülse bile Uzaktan Eğitim uygulamalarında bu durumun tersi yaşandığı ve yapılan çevrimiçi yaklaşımların eğitimde eşitsizliği de beraberinde getirdiği yapılan çalışmalarda ortaya çıkmaktadır (Aguliera ve Nightengale-Lee, 2020). Bu gibi sorunların özellikle ötekileştirilen öğrenciler için uzun vadeleri olumsuz sonuçlar yaratacağı, kaçırılan eğitim fırsatlarıyla birlikte öğrencilere ekonomik ve sosyal stresler yaşatacağı unutulmamalıdır (Can, 2020).

Çevik ve Bakioğlu (2020) salgın gölgesinde yapılan uygulamaların yararlar kadar zorlukları da beraberinde getirdiğini vurguladıkları çalışmalarında uzaktan eğitim veren öğretmenlerin,

- Salgının getirdiği kısıtlamalar,
- Zayıf internet ve teknolojik altyapı durumları,
- Bilgisayar öz yeterlikleri,
- Uzaktan eğitime yönelik sahip oldukları tutum,
- Salgından dolayı yaşadıkları korku ve panik durumlarının yaşanan en belirgin sorunlar olduğunu ifade etmiştir.

Aynı şekilde eğitim kurumlarının öğretme yönetim sistemi ve canlı ders yazılımları gibi konularda verdikleri yanlış kararların, teknolojik araçlardan faydalanma konusunda sıkıntıları olan öğretmenlere acil uzaktan eğitim sürecine olumsuzluklar yaşattığı ortaya çıkmıştır (Durak vd., 2020).

Ayrıca COVID-19 salgınının teknoloji tabanlı eğitime erişimde yaşanan sorunlar, sınavların ertelenmesi, öğretmenler için hizmet içi eğitimlerin yetersiz kalması, kırsal kesimdeki öğrencilerin eğitim fırsatı yakalaması için sağlanan yurt imkânlarının olmaması, eğitimin evde devam etmesiyle ebeveynlerin sorumluluk yükünü arttırması karşılaşılan başlıca sorunlardır. Bu sorunlara ek olarak çocukların ve gençlerin okulların kapanmasıyla sosyal etkileşimin yok olması ve yaşadıkları sosyal yalıtılmışlık da ciddi bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Evde çocuklarının eğitimine destek olmak için gerekli dijital okuryazarlığa sahip olmayan veya onlara yardımcı olmak için yeterli zaman bulamayan ebeveynlerin de varlığı Uzaktan Eğitim sürecinde yaşanan en ciddi sıkıntılardan biri olduğu bilinmektedir.

2.6. COVID-19 Sonrası Eğitim Sistemi

Araştırmacılar, müfredat tasarımcıları, eğitim görevlileri ve eğitim kurumları, kapanışlar sırasında eğitim sistemini dönüştürmek için birlikte çalışır. Eğitim kurumları müfredatlar tasarlamalı, COVID-19 sonrası için öğrenme stratejileri ve teknikleri hazırlamalı ve eğitim sisteminin kendisini dönüştürmelidir. Kapanışlar sırasında müfredat tasarımı, işbirlikleri, beceri geliştirme ve eğitim kurumları eğitim sistemini geliştirmeye odaklanmalıdır. COVID-19'dan sonra, okulun kayıp öğrenmeyi kurtarmak, okullar yeniden açıldığında çocukların okula dönmesini sağlamak, öğrencileri, velileri ve öğretmenleri hazırlamak ve uzaktan eğitim erişilebilirliğini ölçeklendirmek için tasarım stratejileri ve yöntemleri (Tiruneh, 2020). Okul öğretmenleri, eğitim görevlileri ile işbirliği içinde, okulların kapanması ve mümkün olduğunca kitap okumaya ve öğrenmeye çalışmaları sırasında çocukların evde güvende olduklarından emin olmak için velilere ve öğrencilere farkındalık sağlamalıdır (Crawford vd., 2020).

Kentsel ve kırsal öğrenciler arasında eşitsizlik var; düşük gelirli veya yüksek gelirli öğrenciler ve okuryazar veya okuma yazma bilmeyen ebeveynler. Böylece eğitim sistemi, okullar yeniden açıldığında kayıp kısmın kurtarılmasını kolaylaştırmayı amaçlayan kanıt

dayalı bazı eylemler tasarlanmalı ve uygulamalıdır. Okulların kapanması sırasında gerekli desteğin olmaması nedeniyle, okuma yazma bilmeyen ve düşük gelirli ailelerin çocuklarının okula döndüklerinde kaçırdıkları payları geri almaları çok uzun zaman alabilir. Düşük gelirli ebeveynlerden gelen bazı öğrenciler, ailelerini maddi olarak desteklemek için gündelik işçi olarak çalışmaya karar verebilir ve okullar yeniden açıldığında asla okula dönemeyebilirler. Kırsal alanlardan gelen ebeveynler, çocuklarını sığır gütmeye ve çiftçilik konusunda desteklemeye devam etmelerini tercih edebilecekleri için çocuklarını okula geri göndermek konusunda isteksiz olabilirler (Tiruneh, 2020) . Eğitim sisteminin, COVID-19 sırasında ve sonrasında öğretmenleri ve öğrencileri etkili ve verimli bir şekilde yanıt vermeye nasıl hazırlayacağına dair stratejilere ihtiyacı var. Öğretmenler yüz yüze bir sınıfta her zaman öğretemeyebilir; öğrenciler her zaman yüz yüze sınıfta öğrenemeyebilirler. COVID-19 pandemisi sona erdiğinde, eğitim sisteminin herkesi esnek olmaya ve bir kriz döneminde çeşitli öğrenme platformlarına hızla uyum sağlamaya hazırlaması gerekiyor. Küresel toplumun okulları, öğretmenleri, öğrencileri ve velileri geleceğe hazırlama çabalarında gelişmekte olan ülkelerdeki eğitim sistemlerini desteklemesi gerekebilir (Zhu ve Liu, 2020)

2.7. Önceki Çalışmalar

2.7.1. Yurtiçinde Yapılan Çalışmalar

Toptaş'ın (2022) gerçekleştirdiği çalışmada pandemi sürecinde uzaktan eğitim veren öğretmenlerin uzaktan eğitim konusunda genel olarak deneyimsiz oldukları, daha önce uzaktan eğitim ile ilgili eğitim almış olanların da uzaktan eğitim vermediği görülmüştür. Ayrıca öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik motivasyonlarının ise derse hazırlıkla aynı doğrultuda olduğu ve az da olsa ders verirken kaygı duydukları belirtilmiştir.

Akgül'ün (2021) yaptığı çalışmada öğrenci, öğretmen ve veliler uzaktan eğitim sürecinde en çok internet sorunu ve cihaz sorunu yaşadıklarını bildirmişlerdir. İnternet bağlantısı olmayan veliler yüksek telefon faturalarını sorun olarak belirtirken, cihaz eksikliği nedeniyle derslere katılamayan öğrencilere ulaşamama araştırmaya katılan öğretmenlerin en önemli sorunu olarak aktarılmıştır. Öğrenci cephesinden yaşanan

sorunlara bakıldığında uzaktan eğitim sürecinde okuldaki yüz yüze eğitim kadar verim sağlayamadıkları araştırmada belirtilmiştir.

Balaban ve Tiryaki (2021), çalışmalarında uzaktan eğitim sürecinin paydaşlarının(öğretmen, öğrenci ve veli) internet altyapısı, bilgisayar donanımı ve diğer imkanlar bakımından aynı şartlarda olmadıklarından; derslere katılma, derslerden aynı verimlilikte yararlanma durumları farklılık göstermiş ve sonucunda öğrenci ve öğretmenlerin ilgi, istek ve motivasyonlarının düştüğü bilgisini paylaşmışlardır.

Çeliktürk Sezgin (2021) tarafından ilkokul 1. sınıf öğretmenleriyle yapılan araştırmaya göre uzaktan eğitimle yürütülen derslere öğrenci katılımının düşük olduğu, ilkokula yazma öğretiminde öğrencilerin zorlandığı, verimin istenilen seviyede olmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Süğümlü (2021) tarafından öğretmenlerle yapılan araştırmanın sonuçlarına göre internet bağlantı sorunları, ders sırasında bağlantı kaynaklı ses gitme durumları, öğrenci katılımının azlığı gibi uzaktan eğitim sürecine yönelik sorunlar bildirilmiştir.

Yaşar (2021) çalışmasında, öğrencilerin derse katılımlarının düşük olduğu ve uzaktan eğitime bağlanmak için öğrencilere gerekli donanım desteğinin sağlanması gerektiğini ifade etmiştir. Öğretmenler, uzaktan eğitimin avantajı olarak zamandan tasarruf, dezavantajı olarak internet erişim sıkıntısı olduğunu belirtmiştir. Ortaya çıkan sonuçlardan bir diğeri ise öğretmenlere göre uzaktan eğitimin yüz yüze eğitime göre yetersiz kaldığı sonucudur.

Yenerer'in (2021) araştırmasına göre öğretmenlerin çoğunluğu uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerle aktif iletişim kuramadıklarını bildirmişlerdir. Bu sonucu destekler başka bir araştırmada, Çakın ve Akyavuz (2020) uzaktan eğitim sürecinin en önemli sorunlarından birinin öğretmenler ile öğrenciler arası iletişim sorununun öğretmen ve öğrenci motivasyonunu olumsuz etkilediği yöndedir.

Alper'in (2020) araştırmasında öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecine uyum sağladıkları, teknoloji kullanımını benimsedikleri, daha hızlı ders anlatabildikleri ve öğrencilerin dersleri daha dikkatli dinlediklerigibi olumlu yönlerin olduğunu belirtmişlerdir. Araştırmada öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecini başarılı bir şekilde yürüttükleri sonucu ortaya çıkmıştır.

Arslan ve Şumuer (2020) araştırmalarında derse katılımın dūřuklūđu, geri bildirim alamama ve istenmeyen davranışların yaşanmasını uzaktan eğitimde ortaya çıkan đrenci kaynaklı sorunlar, teknoloji kullanımını da đretmen ve đrenci kaynaklı sorunlar olarak açıklamışlardır.

Sarı ve Nayır (2020) tarafından yapılan araştırmada đretmen ve yöneticilerin uzaktan eğitim sūreciyle ilgili olarak, bağlantı sorunları, sınıf yönetiminin zorlukları, đrenci katılımının az oluşu gibi olumsuzlukları ifade ettikleri bildirilmiştir. Araştırmada đretmen ve yöneticiler, öğrencilerin evde olmalarının motivasyonlarını dūřurdūđunu, ilgi ve dikkatlerinin okuldaki gibi olmadığını ifade etmişlerdir.

Únal ve Bulunuz'un (2020) yaptıkları arařtırmada đretmenler, EBA'yı uzaktan eđitim sūrecinde aktif bir řekilde kullandıklarını ve canlı ders ile derslerin daha verimli hale geldiđini belirtmiřlerdir. Ayrıca đretmenlerin önceleri teknik sıkıntılar yařadıklarını ve sisteme adapte olduktan sonra sorunların azaldıđını ne sūrmūřlerdir. Öđretmenlere göre en belirgin problem; internet, bilgisayar, akıllı telefon gibi teknolojik kaynaklara ulařımı olmayan öđrencilerin uzaktan eđitim sūrecine katılamamaları olmuřtur. Öđretmenlerin tūm olumsuzluklara rađmen uzaktan eđitimden vazgeilmemesini vurguladıkları grūlmūřtur. Arařtırmada uzaktan eđitim uygulamasının gūlendirilmesi için gerekli dūzenlemelerin ve alt yapı sorunlarının giderilmesi önerilmiřtir.

2.7.2. Yurtdışında Yapılan alışmalar

Hebebcı, Bertiz ve Alan (2020), salgın sırasında đrenci ve öğretmenlerin uzaktan eğitim uygulamalarına ilişkin grūřlerinin incelendiği çalışmalarında uzaktan eğitim için farklı modellerle tasarlanan kurs ve programların giderek yaygınlaştığını bu nedenle de öğretmenlerin, öğrencilerin ve özellikle eğitim kurumlarının bu ortamlara hazırlıklı olmaları gerektiğini vurgulamışlardır. Öđretmen ve öğrencilerin uzaktan eğitime daha kolay uyum sağlayabilmeleri ve eğitimlerin yapılması ve teknik sorunların giderilmesi için gerekli altyapı desteklerinin gūlendirilmesi gerektiği söylenmiştir

Morgan (2020) araştırmasında evinde internet bağlantısı olmayan, bilgisayarı olmayan öğrencilerin uzaktan eğitim sūrecindeki senkron veya asenkron derslere katılamadığını, sadece yazılı materyal kullanımını ve TV yayınlarını takip ederek sūreci

tamamladıklarını bildirmiştir. Bu durumunda öğrencilerde akademik olarak gerilemeye, sınıf arkadaşlarından bilgi ve beceri bakımından eksik kalmalarına neden olduğu açıklanmıştır.

Patricia (2020) çalışmasında öğretmen ve öğrencilerin teknoloji kullanım becerilerinin, öz güvenlerinin ve derse karşı motivasyonlarının hedeflenen başarıya ulaşmada önemli bir yeri olduğunu açıklamıştır.

Tang, vd., (2020) yaptıkları araştırmada uzaktan eğitimde uygulanan çevrimiçi derslere katılım oranlarının düşük olduğu, öğretmenlerin düzenli olarak öğrencilerine ulaşmada sorunlar yaşadıkları, öğrencilerin akademik becerilerinde hedeflenen seviyeden uzak kaldığı, ölçme değerlendirme yapmakta zorlandığı bildirilmiştir.

Rasmitadila vd. (2020) tarafından yapılan çalışmaya göre öğrencilerin çevrimiçi öğrenmeye katılımı artırılmalıdır çünkü zamanla ilgilerini kaybetmiş görünmektedirler. Çeşitli öğretim yöntemlerinin kullanılması, çevrimiçi öğrenmeye daha hevesli katılımı teşvik edecektir. Çevrimiçi öğrenimi teşvik etmek ve donanım ve yazılım uygulamaları için bütçe gerekmektedir. Bu kaynakları elde edecek paranın olmaması araştırmanın yürütüldüğü Endonezya'da sorun olarak görülmektedir.

Bergdahl ve Nourl (2020) tarafından yapılan çalışmada bulunan sonuçlar dört farklı öneriye dönüştürülmüştür. Birincisi, sosyal uzaklık daha fazla insanın evden çalışmasını ve okumasını gerektirir, bu da istikrarlı ve yüksek hızlı internet bağlantısı gerektirir. İkincisi, sıkıntı ve depresyon riski öğrencinin genel refahını etkileyebileceğinden dikkate alınmalıdır. Üçüncüsü, özel ihtiyaçları olan öğrencilerin koşulları, öğretmenleri uzaktan eğitim sırasında özel ihtiyaçları olan öğrencileri nasıl destekleyecekleri konusunda bilgilendiren etkili stratejilerle birlikte düşünülmelidir. Dördüncüsü ise, gelecekteki okula hazırlık planının, uzaktan eğitim için iyi işleyen bir dizi dijital aracı içermesi gerektiğidir.

Hoq (2020) tarafından yapılan çalışmaya göre teknolojiye modern gelişmeler eğitim prosedürlerini değiştirmiştir. Bu nedenle, öğrencilerin ve öğretmenlerin bunları benimsemesi zorunludur. Geleneksel öğretmen odaklı eğitim, öğrencilerin kendi eğitimlerini yönetmelerini kolaylaştıran öğrenci odaklı eğitime doğru kaymaktadır. Bu, e-öğrenme olarak bilinen teknolojik araçlarla dağıtılan ve algılanan bilginin kullanımının yanı sıra bulundurma ile desteklenir. Ayrıca, geleneksel sınıf içi tartışmalar giderek azalmaktadır. Aynı şekilde, öğretmenler ve öğrenciler etkileşimli eğitimin daha öncü ve verimli yöntemlerini kabul etmektedirler.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Bu bölümde, araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizi açıklanmıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, ilkokul öğretmenlerinin pandemi sürecinde yapılan uzaktan öğretime ilişkin görüş ve değerlendirmeleri nicel araştırma yöntemlerinden kesitsel tarama modeline göre incelenmiştir. Kesitsel taramada, veriler var olan zaman diliminde toplanır ve veriler toplanan zaman dilimine göre yorumlanır (Öztürk, 2019). Kesitsel tarama araştırmalarında veriler daha önce seçilmiş ve amaca uygun özelliklere sahip evrenden seçilen örneklem üzerinden tek seferde toplanır (Fraenkel ve Wallen, 2006).

Araştırmanın gerçekleştirilmesi için etik kurul izni alınmıştır (Ek 1). Ayrıca MEB'ten veri toplandığından İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden araştırma izni de alınmıştır (Ek 2).

3.2. Çalışma Grubu

Bu araştırma, 2021-2022 eğitim-öğretim döneminde Balıkesir ilindeki MEB'e bağlı özel ve devlet okullarında görev yapmakta olan 163 ilkokul öğretmeni ile yürütülmüştür. Katılımcılar ilköğretim kademesinde görev yapan öğretmenlerden oluşmaktadır. Örneklem grubunu Balıkesir ilindeki ilköğretim öğretmenleri oluşturmaktadır. Katılımcıların demografik bilgileri aşağıda Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5

Katılımcıların demografik bilgileri

	f	%
Cinsiyet		
Kadın	103	63.2
Erkek	60	36.8
Öğretmenlik Deneyimi		
1-5 yıl	1	0.6
5-10 yıl	2	1.2
10-15 yıl	1	0.6
15-20 yıl	5	3.1
20-25 yıl	44	27.0
25 yıl üstü	110	67.5
Eğitim Düzeyi		
Lisans	159	97.5
Tezsiz Yüksek Lisans	4	2.5
Okulun Bulunduğu İl		
Balıkesir	163	100.0
Okulun Bulunduğu Yerleşim Yeri		
Büyükşehir	144	88.3
İl	8	4.9
İlçe	5	3.1
Köy	6	3.7
Mevcut Statü		
Sözleşmeli	10	6.1
Kadrolu	153	93.9
Kişisel Bilgisayara Sahip Olma Durumu		
Evet	152	93.3
Hayır	11	6.7
Kişisel Tablete Sahip Olma Durumu		
Evet	55	33.7
Hayır	108	66.3
Toplam	163	100.0

Tablo 5 incelendiğinde kadın katılımcıların çoğunlukta olduğu görülmektedir. Katılımcıların % 97,5'i lisans, % 2,5'i yüksek lisans mezunudur. Araştırmaya en fazla katılımın olduğu mesleki kıdem aralığı 25 yıl ve üstü (%67,5) olmuştur. Araştırmaya

katılan katılımcıların % 88,3'ü büyükşehir, % 4,9'u il, % 3,7'si köy ve % 3,1'inin de ilçeden katıldığı görülmektedir. Araştırmaya katılan ilköğretim öğretmenlerinden % 93,9'u kadrolu, % 6,1'i sözleşmesi öğretmendir. Öğretmenlerin % 93,3'ü kişisel bilgisayarının olduğunu, % 6,7'si ise kişisel bilgisayarının olmadığını ifade etmiştir. Öğretmenlerin % 66,3'ünün kişisel tabletinin olduğu, % 33,7'sinin ise kişisel tabletinin olmadığı belirlenmiştir. Katılımcıların ders verdikleri sınıflar Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6

Katılımcıların ders verdiği sınıflar

	f	%
1. sınıf	40	24.5
2. sınıf	64	39.3
3. sınıf	43	26.4
4. sınıf	16	9.8
Toplam	163	100.0

Tablo 6 incelendiğinde araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin % 39,3'ünün 2. sınıf, % 26,4'ünün 3. sınıf, % 24,5'inin 1. sınıf, % 9,8'sinin 4. sınıflara ders verdikleri görülmüştür.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın veri toplama aracı, Yaşar (2021) tarafından geliştirilen, 28 çoktan seçmeli, 11 çok seçenekli ve 6 açık uçlu soru olmak üzere toplam 53 sorudan oluşan anket (Ek 3) kullanılmıştır. Yaşar'dan anket kullanılması için izin (Ek 4) alınmıştır. Anket sorularından bazıları, “Uzaktan eğitim sürecinde dersleri işlerken ne tür zorluklar yaşadınız?”, “Uzaktan eğitimde dersleri işlerken öğrencilerin dersi etkin bir şekilde takip edebilmeleri için ne tür tedbirler aldınız?”, “EBA TV'den işlenen dersler hakkında ne düşünüyorsunuz?”, “Eğitim Bilişim Ağı (EBA) temasına ilişkin görüşleriniz şeklindedir.”

3.4. Verilerin Toplanması

Anket formu için gerekli izinler alındıktan sonra anket, 30.05.2022 tarihinde uygulanmaya başlanmıştır. Anket uygulamasının sonlandırılması ise 06.06.2022 tarihinde olmuştur. Bu süreçte sınıf öğretmenlerine anket formu ulaştırmak için özellikle okulların WhatsApp gruplarından yararlanılmıştır. Aynı zamanda okul web sitelerindeki bilgiler yardımıyla okul müdürleri ile gerekli iletişim kurulmuş ve anket formunun okul öğretmenleri tarafından paylaşılması rica edilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Anket formunda 3 çeşit soru tipi yer almaktadır. Bunlar, “çoktan seçmeli, çok seçenekli ve açık uçlu sorulardır”. Anket formda yer alan çoktan seçmeli ve çok seçenekli soruların analizi, SPSS paket programı aracılığıyla analiz yapılmıştır. Araştırmadan elde edilen nicel verilerin analizinde frekans ve yüzde kullanılmıştır.

Açık uçlu sorulardan elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. İçerik analizi, sözel yazılı verilere, sonradan istatistik işlemlerin uygulanabilmesine ve belirli bir kavram, görüş, durum, özellik ya da değişken hakkında önemli bilgiler edinmeye olanak sağlamaktadır. Sosyal gerçeği, yani var olan durumu var olduğu şekli ile açığa çıkarmayı sağlamaktadır (Tavşancıl ve Aslan, 2001). İçerik analizi, insanların söyledikleri ve yazdıklarının açık talimatlara göre kodlanarak nicelleştirilmesi sayısallaştırılması süreci olarak tanımlanabilir. Bu yaklaşımın özünde, yazılan ve söylenenlerin kategorileştirilmesi ve ne sıklıkta olduklarını saymak yatar (Balcı, 2001).

İçerik analizi çalışmalarının genel amacı, ele alınan konu kapsamında, daha sonra yapılacak akademik çalışmalara yol göstermesi ve konu ile ilgili genel eğilimin tespitinin sağlanmasıdır (Ültay vd., 2021). Bundan dolayı araştırmanın açık uçlu soruları içerik analizine tabi tutulmuştur. Bu araştırmanın açık uçlu sorularından elde edilen cevaplar incelenerek ilk önce kavramlar belirlenmiş, daha sonra da belirlenen kavramlar düzenlenerek kategorilere ayrılmıştır. Bu doğrultuda elde edilen bulgular tabloleştirilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM ARAŞTIRMA BULGULARI

Bu bölümde, ilköğretim öğretmenlerinin pandemi sürecine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla yapılan analiz sonuçlarına yer verilmiştir.

4.1. Sınıf Öğretmenlerinin Pandemi Sürecinde Sunulan Uzaktan Eğitim Uygulamalarına İlişkin Görüşleri

Bu bölümde ilköğretim öğretmenlerinin pandemi sürecindeki uzaktan öğretime yönelik değerlendirmeleri ve uzaktan eğitimin avantajları ile dezavantajlarına ilişkin görüşleri yer almaktadır. Pandemi sürecindeki uzaktan eğitim faaliyetlerine ilişkin görüş ve önerileri Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7

İlköğretim öğretmenlerinin pandemi sürecindeki uzaktan eğitime ilişkin görüş ve önerileri

Kategoriler		f	%
	Amaçlara yeterli şekilde ulaşıldı	1	0.6
	Başarılı bir süreç olmuştur	1	0.6
Olumlu	Hiç olmamasından iyidir	2	1.2
	Yapılanları yeterli buluyorum	1	0.6
	Kendi okulumda olabilecek en güzel şekilde geçirdik	2	1.2
	Uzaktan eğitim çok faydalı olmadı	2	1.2
	Öğrencilerin bir kısmı telefonla bağlandı. Zorlandılar. (1. sınıf öğrencileri için kalem tutma alışkanlığı yanlış oldu.	1	0.6
	Çok zordu. Uzaktan okuma-yazma öğrettik	1	0.6
	Uzaktan eğitimde öğrenimin gerçekleşmesi zor	1	0.6
	Altyapı problemleri vb. internet sorunları olan öğrencilerin bağlanamaması	1	0.6
Olumsuz	Öğrencilerin ekran karşısında aktif olamadıkları için eğitim ve öğretim faaliyetlerinin yetersiz olduğunu düşünüyorum	1	00,6
	Uzaktan eğitim ilkökul öğrencileri için çok uygun değil	2	1.2
	Eğitim verilebiliyor ama eğitim uzaktan kesinlikle olmuyor	1	0.6
	Öğrenciler pandemi süresince 1.5 senesi kayboldu. Şimdi dahi toparlayamadık	1	0.6
	Özel okullar ile devlet okullarının farkı arttı. Bu açığın kapatılması	1	0.6
	Yoksul çocuklara teknoloji ve erişim olanağı sağlanmalı	2	1.2
	Tableti olmayanlara tablet dağıtılmalı	1	0.6
	Uzaktan eğitimde devamsızlık veliye bildirilmeli	1	0.6
Öneriler	Uzaktan eğitimi olumsuz etkileyecek faktörler en aza indirilmelidir.	1	0.6
	Uzaktan eğitimde fırsat eşitliği sağlanmadan bu sisteme geçilmeli	1	0.6
	İlkokul öğrencileri için sıkıcı oluyor. Dersleri neşeli ve çekici hale getirmeli	1	0.6
Boş	Değerlendirmeye alınmayan cevaplar	137	84.0
Toplam		163	100.0

Tablo7 incelendiğinde, 26 öğretmen görüş ve öneri ifade ederken 137 öğretmen ise sorunun cevabını boş bıraktıkları nedeniyle boş olarak değerlendirmeye alınmayan cevaplar başlığına yazılmıştır. Buna göre olumsuz görüşlerin yaklaşık %1,2'si uzaktan eğitimin çok faydalı olmayı, % 00,6'sı “öğrencilerin bir kısmı telefonla bağlandı ve zorlandılar”, % 00,6'sı çok zordu, uzaktan okuma-yazma öğrettik, % 00,6'sı uzaktan eğitimde öğrenimin gerçekleşmesi zor, % 00,6'sı altyapı problemleri vb. internet sorunları olan öğrencilerin bağlanamaması, % 00,6'sı öğrencilerin ekran karşısında aktif olamadıkları için eğitim ve öğretim faaliyetlerinin yetersiz olduğu, % 1,2'si uzaktan eğitim

ilkokul öğrencileri için çok uygun değil, % 00,6'sı eğitim verilebiliyor ama eğitim uzaktan kesinlikle olmuyor, % 00,6'sı öğrenciler pandemi süresince 1.5 senesi kayboldu, % 00,6'sı özel okullar ile devlet okullarının farkı arttı şeklinde ifade etmiştir. Olumlu görüşler kategorisinde katılımcıların yaklaşık % 00,6'sı amaçlara yeterli şekilde ulaşıldı, % 00,6'sı başarılı bir süreç olmuştur, % 1,2'si hiç olmamasından iyidir, % 00,6'sı yapılanları yeterli buluyorum, % 1,2'si kendi okulunda olabilecek en güzel şekilde geçirdik şeklinde ifade etmiştir.

Pandemi sürecinde sunulan uzaktan eğitimin avantajlarına ilişkin öğretmen görüşleri Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 8

Sınıf öğretmenlerine göre uzaktan eğitimin avantajları

Kategori	f	%
Zamandan tasarruf	18	11.0
Ekonomik tasarruf	27	16.7
Aileyle daha fazla zaman geçirme	114	69.9
Diğer	4	2.4
Toplam	163	100.0

Tablo 8 incelendiğinde uzaktan eğitimin avantajlarına ilişkin soruya ait cevapların analizi yer almaktadır. Buna göre uzaktan eğitimin avantajlarına ilişkin katılımcılardan % 59'u aileyle daha fazla zaman geçirme, % 16,7'si ekonomik tasarruf, % 11'i zamandan tasarruf olarak ifade etmiştir. Diğer kategorisinde değerlendirilen 4 katılımcının cevapları şöyle olmuştur;

Eğitimden geri kalmamak

Hastalıktan uzak kalınabilmesi

Avantajı yok

Eğitimin sürekliliğinin sağlanması

Pandemi sürecinde sunulan uzaktan eğitimin dezavantajlarına ilişkin öğretmen görüşleri Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9

Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitimin dezavantajlarına ilişkin görüşleri

Kategori	f	%
İnternete erişim sıkıntısı	84	51.5
Teknik sorunlarla karşılaşma	37	22.7
Bireyselleşmek	11	6.7
Sosyal ortamlardan uzak kalmak	15	9.2
Sürekli aile ile birlikte olmak	6	3.7
Ailede aynı anda birden fazla kişinin dersinin olması	9	5.5
Diğer	1	0.6
Toplam	163	100.0

Tablo 9 incelendiğinde, katılımcılar uzaktan eğitimin dezavantajlarına ilişkin sorulan sorunun cevaplarına ait frekans analizi yer almaktadır; % 51,5'i internet erişim sıkıntısı, % 22,7'si teknik sorunlarla karşılaşma, % 9,2'si sosyal ortamlardan uzak kalmak, % 6,7'si bireyselleşmek, % 5,5'i ailede aynı anda birden fazla kişinin dersinin olması, % 3,7'si sürekli aile ile birlikte olmak seçeneğini seçmiştir. Diğer kategorisinde değerlendirilen 1 katılımcıya ait cevap ise aşağıda belirtilmiştir;

“Sürekli Ekran Başında Geçen Zamanın Fazla Olması, Sağlık Problemleri” şeklinde olmuştur.

4.2. Sınıf Öğretmenlerinin Uzaktan Öğretimine İlişkin Görüşleri

Bu bölümde; öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde kullandıkları teknolojik araçlar, sınıf öğretiminde ne kadar zorluk yaşadıkları, ne tür zorluklarla karşılaştıkları, derslerin hazırlık sürecinde yaşadıkları zorluklara yer verilmiştir. Ayrıca öğretmenin; öğrencinin dersi etkin bir şekilde takip etmesi için aldığı tedbirler, öğrencilere ders dışı yaptırdığı faaliyetler, ders süresine ilişkin görüşleri, sınıf dersinin uzaktan eğitime uygunluğuna ilişkin görüşleri ve telafi eğitiminin yapılmasına ilişkin görüşleri yer almaktadır. Öğretmenlerin uzaktan sınıf öğretiminde kullandıkları teknolojik araçlar, yazılımlar ve öğretim materyallerine ilişkin bulgular Tablo 10'da sunulmuştur.

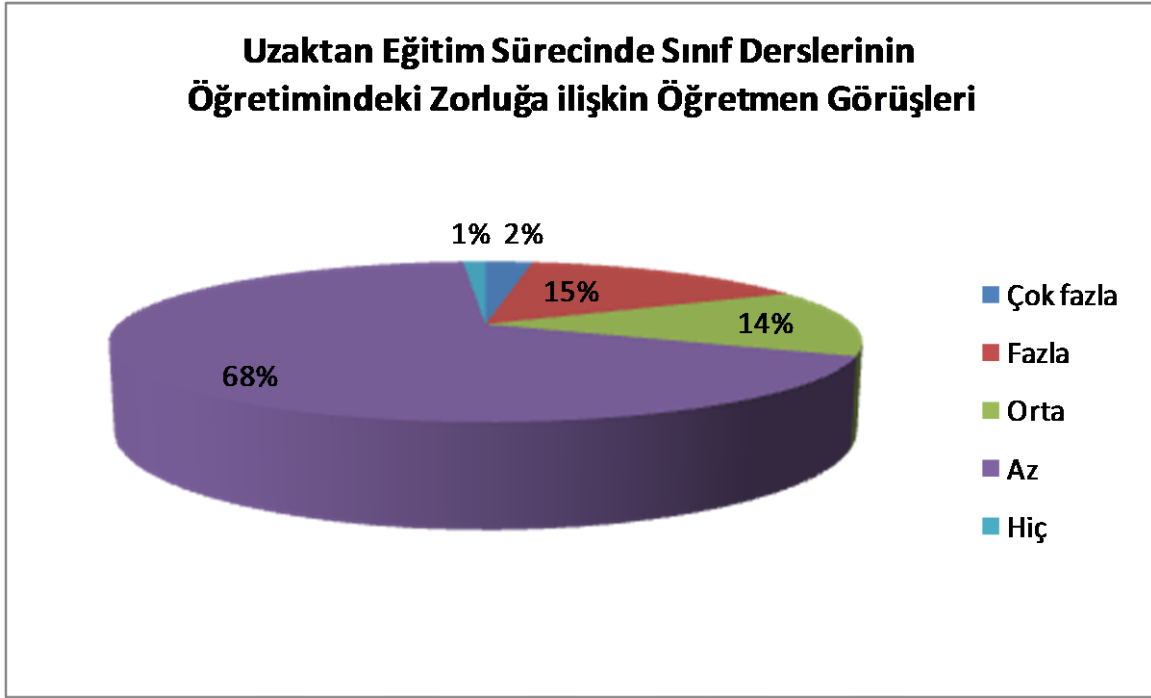
Tablo 10.

Sınıf öğretmenlerinin uzaktan öğretiminde kullandıkları teknolojik araçlar, yazılımlar ve öğretim materyalleri

Kategori		f	%
	Beyaz tahta	2	1.2
	Akıllı Tahta	4	2.5
Öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde kullandıkları araçlar	Bilgisayar	131	80.4
	Telefon	11	6.7
	Tablet/Grafik Tablet	6	3.7
	Kamera	9	5.5
	Ders kitabı	63	38.7
Öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde kullandıkları öğretim materyalleri	Ders notları	39	23.9
	Sunu	13	8.0
	Z-kitap	8	4.9
	Testler	9	5.5
	Öğretim videoları	31	19.0
Öğretmenlerin uzaktan eğitime bağlandıkları araçlar	Bilgisayar	142	87.1
	Tablet	10	6.1
	Akıllı cep telefonu	10	6.1
	Akıllı tahta	1	0.6
	Kendi ev internetim	143	87.7
Öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde kullandıkları internet bağlantısı	Kendi mobil internetim	8	4.9
	Ortak kullanımlı internet	12	7.4
	EBA	95	58.3
Öğretmenlerin canlı dersi gerçekleştirdikleri yazılımlar	EBA (Zoomdan bağımsız)	35	21.5
	WhatsApp	3	1.8
	Zoom	24	14.7
	Küresel Online	1	0.6
	Ders paneli	5	3.1

Tablo 10 incelendiğinde, öğretmenlerin uzaktan eğitimde kullandıkları teknolojik araçlar olarak %80,4'ü bilgisayar, % 6,7'si telefon, % 5,5'i kamera, % 3,7'si tablet/ grafik tablet, % 2,5'i akıllı tahta ve % 1,2'si beyaz tahta kullandığını ifade etmiştir. Uzaktan eğitim sürecinde kullanılan öğretim materyali olarak öğretmenlerin % 38,7'si ders kitabı, % 23,9'u ders notları, % 19'u öğretim videoları, % 8,0'i sunu, % 5,5'i testler ve % 4,9'u Z-kitap kullandığını ifade etmiştir. Birden fazla seçeneğin işaretlenebildiği ve canlı sınıf derslerinde kullanılan yazılımlar sorusuna öğretmenlerin %58,3'ü EBA, %21,5 EBA

(Zoom'dan bağımsız), % 14,7'si Zomm, % 3,1'i ders paneli, % 1,8'i WhatsApp, % 00,6'sı Küresel online kullandığını ifade etmiştir.

Şekil 17. Uzaktan eğitim sürecinde sınıf derslerinin öğretimindeki zorluğa ilişkin öğretmen görüşleri.

Şekil 17 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin yaklaşık % 68'i az, % 15'i fazla, % 14'ü orta, % 2'si çok fazla % 1'i hiç zorlanmadığını ifade etmiştir. Öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde sınıf derslerini işlerken yaşadıkları zorluklar aşağıda Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11

Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde sınıf derslerini işlerken yaşadıkları zorluklar

Kategori	f	%
İnternet kaynaklı zorluklar	84	51.5
Bilgisayar/tablet/telefon kaynaklı zorluklar	44	27.0
Öğrenci kaynaklı zorluklar	21	12.9
İlköğretim derslerinin yapısından kaynaklı zorluklar	4	2.5
Kişisel bilgi veya deneyim eksikliğinden kaynaklı zorluklar	4	2.5
Yazılım kaynaklı zorluklar	5	3.1
Kendimin veya yakınımın Covid-19 hastalığına yakalanmasından kaynaklı zorluklar	1	0.6
Toplam	163	100.0

Tablo 11 incelendiğinde öğretmenlerin yaşadığı zorluklara verilen seçeneklerden en çok % 51,5'i internet kaynaklı zorluklar, % 27'si bilgisayar/tablet/telefon kaynaklı zorluklar, % 12,9'u öğrenci kaynaklı zorluklar, % 3,1'i yazılım kaynaklı zorluklar, % 2,5'i ilköğretim derslerinin yapısından kaynaklı zorluklar, % 2,5'i kişisel bilgi veya deneyim eksikliğinden kaynaklı zorluklar ve %00,6'sı kendimin veya yakınımın COVID-19 hastalığına yakalanmasından kaynaklı zorluklar yaşadığını ifade etmiştir.

Öğretmenlerin, uzaktan eğitimde sınıf derslerini işlerken öğrencilerin dersi etkin bir şekilde takip edebilmeleri için aldıkları tedbirler aşağıda Tablo 12'de verilmiştir.

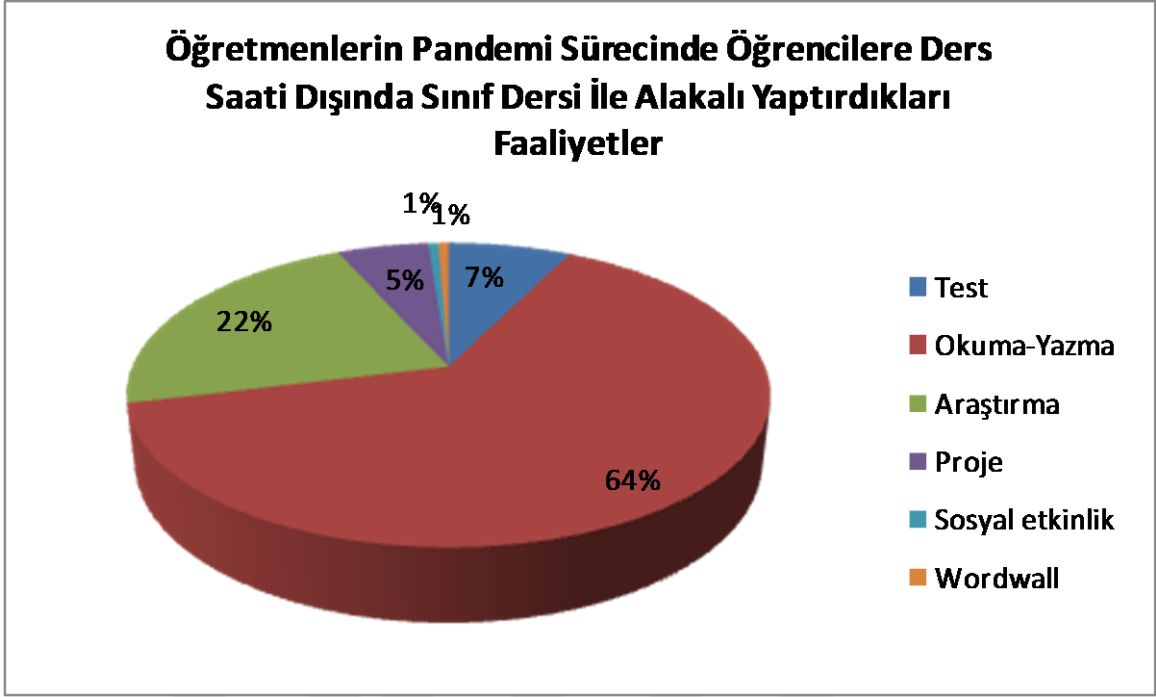
Tablo 12

Sınıf öğretmenlerinin derslerin hazırlık sürecinde yaşadıkları zorluklar

Kategori	f	%
Öğrencileri dinamik tutmak	1	0.6
Ekranları açık tutturarak	1	0.6
Derse hazırlık amacıyla telefondan önceden mesajlar gönderdim. Sunu hazırladım	1	0.6
Ara sıra sorular sordum	2	1.2
Devamsızlığa izin vermedim	1	0.6
Motivasyon sağladım, moral verdim, sağlığın önemini vurguladım	2	1.2
Kameraları açık tutturma. Arada soru sorma	6	3.7
Öğrencilerin ilgilerini çekecek çalışmalar	5	3.1
Veli diyalogu	3	1.8
Sık sık sorular sordum	3	1.8
Dersleri eğlenceli halde işlemek	2	1.2
Her birine uygun sürelerde katılımcı olma şansı verdim	1	0.6
Ekranlarını açmalarını istedim. Aileyi telefonla uyardım. Dersleri eğlenceli işledim.	1	0.6
Web 2 araçları ile dersi daha etkili ve çekici hale getirmeye çalıştım	1	0.6
Ödev kontrolü yaptım	1	0.6
Sınıf ortamı oluşturmaya çalıştım. Seslerini ben kontrol ettim. Sürekli dersleri videolarla destekledim	1	0.6
Cevap yok	131	80.4
Toplam	163	100.0

Tablo12 incelendiğinde,% 3,7'si kameraları açık tutturma. arada soru sorma, % 3,1'i öğrencilerin ilgilerini çekecek çalışmalar, % 1,8'si veli diyalogu, % 1,8'si sık sık sorular sordum, % 1,2'si motivasyon sağladım, moral verdim, sağlığın önemini vurguladım, % 1,2'si dersleri eğlenceli halde işlemek, % 1,2'si ara sıra sorular sordum, % 00,6'sı öğrencileri dinamik tuttum, % 00,6'sı ekranları açık tutturarak, % 00,6'sı derse hazırlık amacıyla telefondan önceden mesajlar gönderdim ve sunu hazırladım, % 00,6'sı devamsızlığa izin vermedim, % 00,6'sı her birine uygun sürelerde katılımcı olma şansı verdim, % 00,6'sı ekranlarını açmalarını istedim. aileyi telefonla uyardım, dersleri eğlenceli işledim, % 00,6'sı web 2 araçları ile dersi daha etkili ve çekici hale getirmeye çalıştım, % 00,6'sı ödev kontrolü yaptım % 00,6'sı sınıf ortamı oluşturmaya çalıştım. Seslerini ben kontrol ettim. Sürekli dersleri videolarla desteklediğini ifade etmiştir.

Öğretmenlerin pandemi sürecinde öğrencilere ders saati dışında sınıf dersi ile alakalı yaptıkları faaliyetler aşağıda Şekil 18'de verilmiştir.

Şekil 18. Öğretmenlerin pandemi sürecinde öğrencilere ders saati dışında sınıf dersi ile alakalı yaptırdıkları faaliyetler

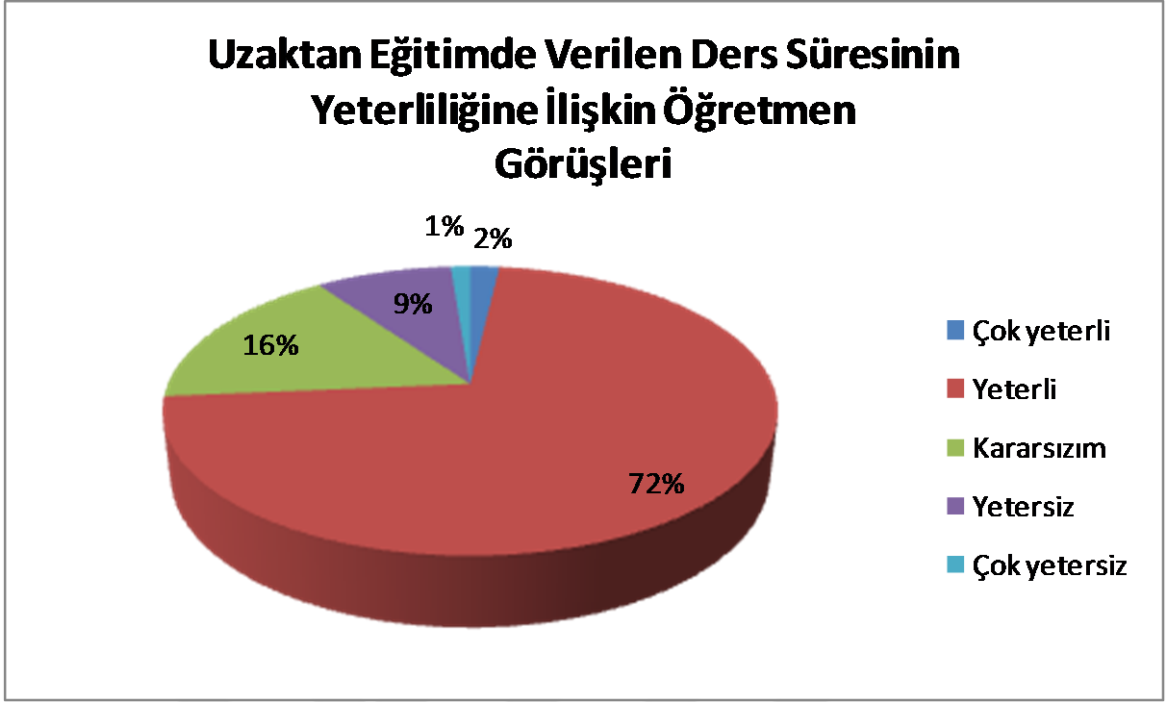
Şekil 18 incelendiğinde, birden fazla seçeneğin işaretlenebildiği soruda 163 öğretmenden 104'ü % 63,8'si okuma-yazma, % 22,1'i araştırma, % 7,4'ü test, % 5,5'i proje seçeneğini işaretlemiştir. Diğer seçeneğinde öğretmenlerin verdikleri cevaplar ise aşağıda belirtildiği şekildedir;

“Sosyal etkinlik”

“Word Wall”

şeklinde olmuştur.

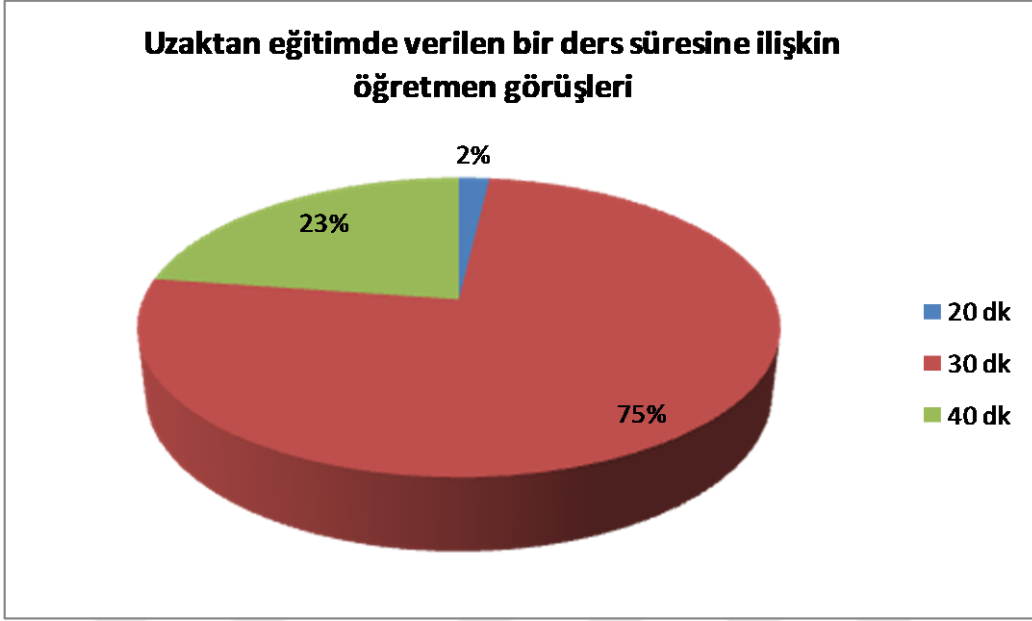
Öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde sınıf dersi için verilen sürenin yeterliliğine ilişkin görüşleri aşağıda Şekil 19'da verilmiştir.

Şekil 19. Uzaktan eğitimde verilen ders süresinin yeterliliğine ilişkin öğretmen görüşleri.

Şekil 19 incelendiğinde öğretmenlerin yaklaşık %72’i uzaktan eğitimde verilen ders süresinin yeterli ve %2’si de çok yeterli bulmaktadır. Buna karşın öğretmenlerin yaklaşık % 9’u verilen ders süresinin yetersiz, % 1’i çok yetersiz bulmaktadır. Öğretmenlerin yaklaşık %16’si ise kararsız olduğunu ifade etmiştir.

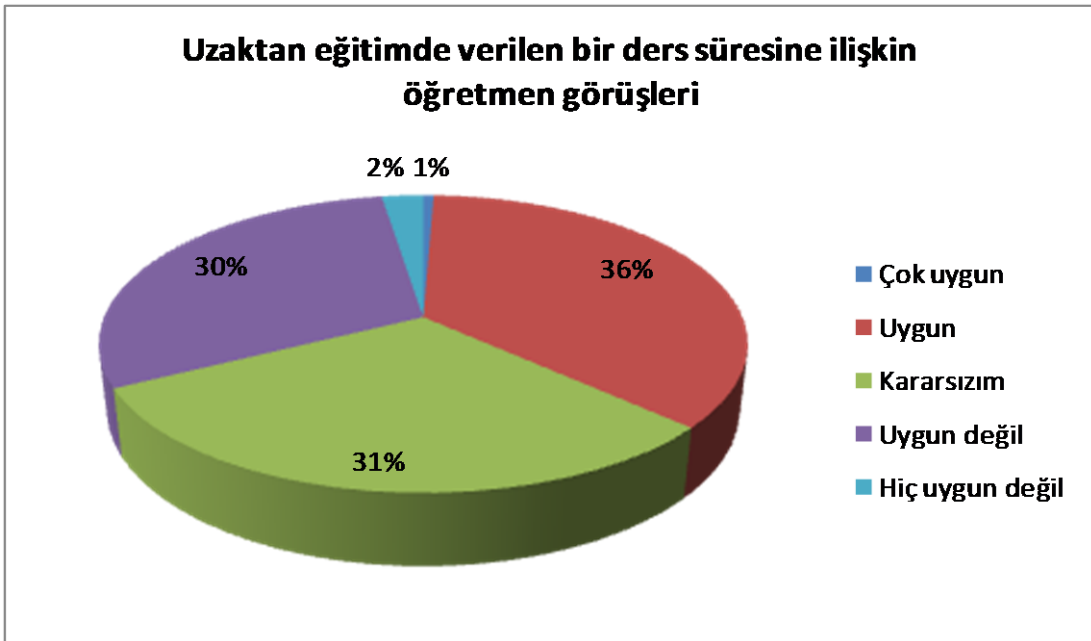
Öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde bir sınıf ders süresinin ne kadar olması gerektiğine ilişkin görüşleri aşağıda Şekil 20’de verilmiştir.

Şekil 20. Uzaktan eğitimde verilen bir ders süresine ilişkin öğretmen görüşleri

Şekil 20 incelendiğinde öğretmenlerin yaklaşık %75'i 30 dakikanın, % 23'ü 40 dakikanın, % 2'si 20 dakikanın uygun olduğunu ifade etmiştir.

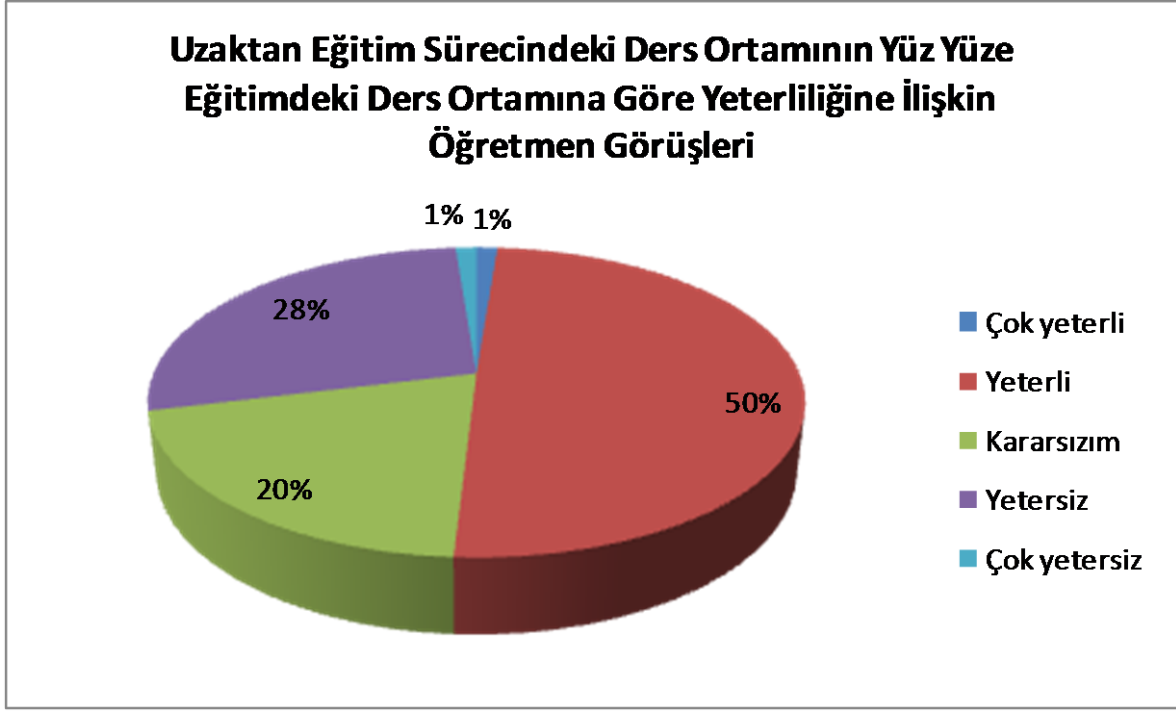
Öğretmenlerin, sınıf öğretiminin uzaktan eğitime ne kadar uygun olduğuna ilişkin görüşleri aşağıda Şekil 21'de verilmiştir.

Şekil 21. Sınıf öğretiminin uzaktan eğitime uygunluğuna ilişkin öğretmen görüşleri

Şekil 21 incelendiğinde sınıf öğretiminin uzaktan eğitime uygunluğuna ilişkin öğretmenlerin yaklaşık % 35'si uygun, % 31'i kararsızım, % 30'u uygun değil, %2'si hiç uygun değil, % 1 hiç uygun değil şeklinde görüş belirtmiştir.

Öğretmenlerin, uzaktan eğitim sürecindeki ders ortamını yüz yüze eğitimdeki ders ortamı ile karşılaştırmalarına ilişkin görüşleri aşağıda Şekil 22'de verilmiştir.

Şekil 22. Uzaktan eğitim sürecindeki ders ortamının yüz yüze eğitimdeki ders ortamına göre yeterliliğine ilişkin öğretmen görüşleri.

Şekil 22 incelendiğinde öğretmenlerin yarısı % 50'si yeterli olduğunu ifade etmiştir. Buna karşılık öğretmenlerin yaklaşık %28'i yetersiz, % 20'si kararsızım, % 1'i çok yeterli, % 1'i çok yetersiz bulunduğunu ifade etmiştir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu uzaktan eğitim ders ortamını yeterli buldukları söylenebilir.

Öğretmenlerin, pandemi sürecinden sonra sınıf dersleri için yüz yüze telafi programlarının yapılmasına ilişkin görüşleri aşağıda Şekil 23'de verilmiştir.

Şekil 23. Pandemi sürecinden sonra yüz yüze telafi programının yapılmasına ilişkin öğretmen görüşleri

Şekil 23 incelendiğinde, öğretmenlerin yarısından fazlası % 53'ü pandemi sürecinden sonra yüz yüze telafi programlarının yapılmaması gerektiğini ifade etmiştir. Buna karşılık öğretmenlerin yaklaşık %18'i ise telafi programlarının yapılması gerekmediğini ifade etmiştir. Aynı zamanda öğretmenlerin yaklaşık %29'u kararsız olduğunu belirtmiştir.

Öğretmenlerin, sınıf öğretimini uzaktan eğitim ile gerçekleştirmenin avantajlarına ilişkin görüşleri aşağıda Tablo 13'te verilmiştir.

Tablo13

Derslerin uzaktan eğitim ile gerçekleştirmenin avantajlarına ilişkin öğretmen görüşleri

Kategori	f	%
Esnek olması	1	0.6
Avantajı olduğunu düşünmüyorum	2	1.2
Dijital ortamda sunulan materyaller	1	0.6
Çocuklar derslerden geri kalmadılar	4	2.5
Her zaman yapılabilmesi	1	0.6
Sadece zaman kaybı olmadı	4	2.5
Yok	9	5.5
Ekonomik ve zamandan tasarruf	5	3.1
Devlet tarafından ekonomik tasarruf sağlanmıştır. (Okuldaki elektrik, doğal gaz, su faturaları açısından)	1	0.6
Ekonomik olması, birliktelik	1	0.6
Derste tahtaya yazılanların öğrenciler tarafından deftere o an yazma zamanı olmaması	1	0.6
Pandemi döneminde öğrencilerimiz ile biraraya gelmemizi sağladı	1	0.6
Velilerin eğitime desteği arttı	1	0.6
Cevap yok	131	80.4
Toplam	163	100.0

Öğretmenlerin açık uçlu soruya verdikleri cevaplar analiz edilerek Tablo13’de belirtilen kategoriler oluşturulmuştur. Öğretmenlerin verdikleri cevapların içeriklerine göre bir veya daha fazla kategoriye uygunluğu incelenerek bir veya daha fazla kategoriye yazılmıştır. Buna göre öğretmenlerin sınıf öğretimini uzaktan eğitimle gerçekleştirmenin avantajlarına ilişkin en fazla belirttikleri cevap % 5,5’i uzaktan eğitimin avantajının olmadığını ifade etmiştir. Ayrıca % 3,1’i ekonomik ve zamandan tasarruf, % 2,5’i sadece zaman kaybı olmadı, % 2,5’i çocukların derslerden geri kalmadığı, % 1,2’si avantajı olduğunu düşünmüyorum, % 00,6’i esnek olması, % 00,6’sı her zaman yapılabilmesi, % 00,6’sı devlet tarafından ekonomik tasarruf sağlanmıştır. (Okuldaki elektrik, doğal gaz, su faturaları açısından), % 00,6’sı birliktelik, % 00,6’sı derste tahtaya yazılanların öğrenciler tarafından deftere o an yazma zamanı olmaması, % 00,6pandemi döneminde öğrencilerimiz ile bir araya gelmemizi sağladı, % 00,6’sı velilerin eğitime desteği arttı şeklinde ifade etmiştir. Öğretmenlerin % 80,4’ünün soruyu cevaplamadığından veya

soruya uygun olmayan cevap verdiğinden dolayı cevap yok kategorisinde değerlendirilmiştir.

Öğretmenlerin, sınıf öğretimini uzaktan eğitim ile gerçekleştirmenin dezavantajlarına ilişkin görüşleri aşağıda Tablo 14’te verilmiştir.

Tablo14

Sınıf öğretimini uzaktan eğitimle gerçekleştirmenin dezavantajlarına ilişkin öğretmen görüşleri

Kategori	f	%
İnternete erişim sıkıntısı	84	51.5
Teknik sorunlarla karşılaşma	37	22.7
Bireyselleşmek	11	6.7
Sosyal ortamlardan uzak kalmak	15	9.2
Sürekli aile ile birlikte olmak	6	3.7
Ailede aynı anda birden fazla kişinin dersinin olması	9	5.5
Sürekli ekran başında geçen zamanın fazla olması, sağlık problemleri	1	0.6
Toplam	163	100.0

Diğer açık uçlu sorularda olduğu gibi bu soruda da kategoriler belirlenip öğretmenlerin verdikleri cevaplar bu kategoriler altında yazılmıştır. Tablo 14 oluşturulurken öğretmenin verdiği cevap birden fazla kategori ile ilgili ise bu kategorilerin her birine yazılmıştır. Bunun sonucunda öğretmenlerin sınıf öğretimini uzaktan eğitim ile gerçekleştirmenin dezavantajı olarak en çok % 51,5’i internete erişim sıkıntısı, % 22,7’si teknik sorunlarla karşılaşma, % 9,2’si sosyal ortamlardan uzak kalmak, % 6,7’si bireyselleşmek, % 5,5’i ailede aynı anda birden fazla kişinin dersinin olması, % 3,7’si sürekli aile birlikte olmak, % 00,6’sı sürekli ekran başında geçen zamanın fazla olması, sağlık problemleri şeklinde olmuştur.

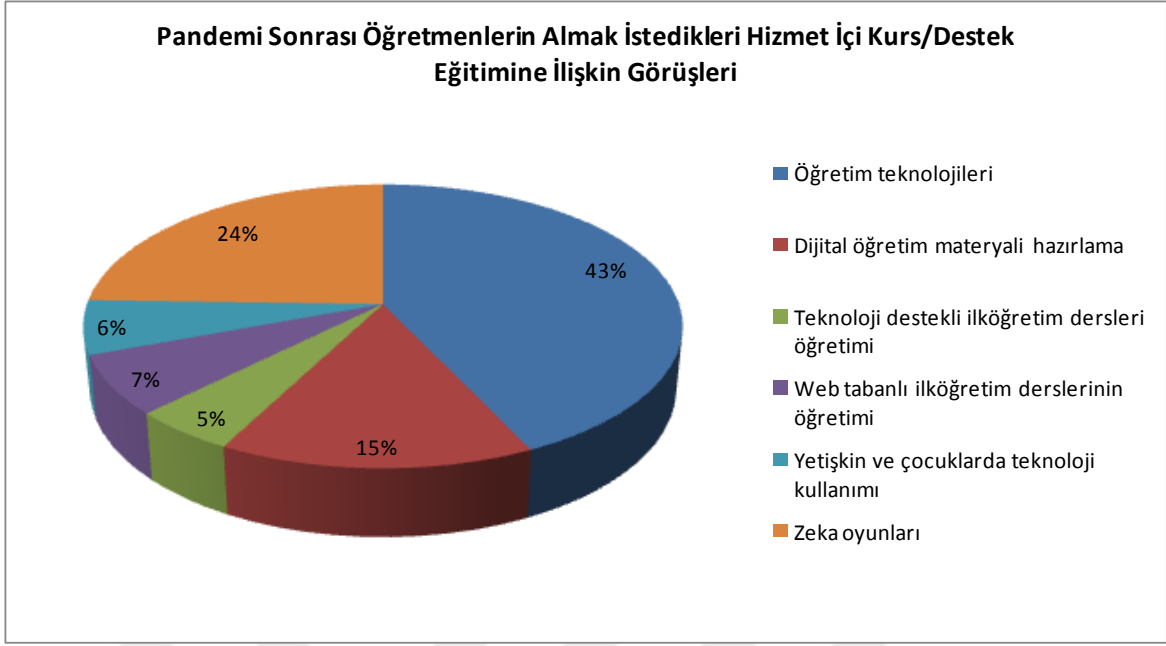
Öğretmenlerin pandemi sürecinden sonra sınıf derslerini uzaktan eğitim ile vermeye ilişkin görüşleri aşağıda Şekil 24’de verilmiştir.

Şekil 24. Pandemi sürecinden sonra sınıf derslerini uzaktan eğitim ile vermeye ilişkin öğretmen görüşleri.

Şekil 24 incelendiğinde öğretmenlerin tamamına yakını % 94'ü uzaktan eğitimle ders vermek istemediklerini ifade etmiştir. Öğretmenlerin yaklaşık %3'ü pandemi sürecinden sonra uzaktan eğitim ile ders vermek istediğini ifade etmiştir. Öğretmenlerin yaklaşık %3'ü ise kararsız olduğunu ifade etmiştir.

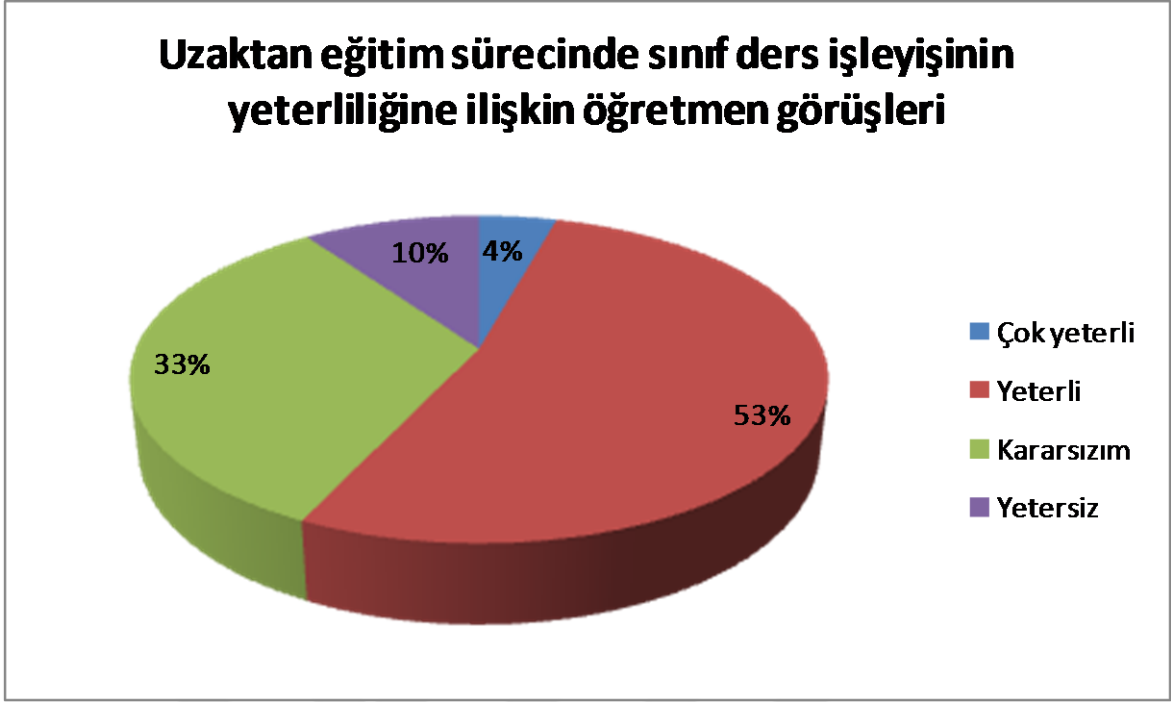
Öğretmenlerin, pandemi sonrası almak istedikleri hizmet içi kursu ya da destek eğitimine ilişkin görüşleri aşağıda Şekil 25'te verilmiştir.

Şekil 25. Pandemi sonrası öğretmenlerin almak istedikleri hizmet içi kurs/destek eğitime ilişkin görüşleri.

Şekil 25 incelendiğinde, öğretmenlerin verilen seçeneklerden birden fazla seçeneği işaretleyebildikleri ayrıca verilen seçenekler dışında diğer seçeneğini seçip açık uçlu cevap verebildikleri bir sorunun analizi yer almaktadır. Buna göre öğretmenlerin % 42,9'u öğretim teknolojileri, % 24,5'i zekâ oyunları, % 14,7'si dijital öğretim materyali hazırlama, % 6,7'si web tabanlı ilköğretim derslerinin öğretimi, % 6,1'i yetişkin ve çocuklarda teknoloji kullanımı, % 4,9'u teknoloji destekli ilköğretim derslerinin öğretimi kurslarını almak istediğini ifade etmiştir.

Öğretmenlerin, uzaktan eğitim sürecinde sınıf ders işleyiş yeterliliklerine ilişkin görüşleri aşağıda Şekil 26'da verilmiştir.

Şekil 26. Uzaktan eğitim sürecinde sınıf ders işleyişinin yeterliliğine ilişkin öğretmen görüşleri

Şekil 26 incelendiğinde öğretmenlerin yarısından fazlası %53'ü uzaktan eğitimde ders işleyişini yeterli bulduğunu ve yaklaşık %4'ü ise çok yeterli bulduğunu ifade etmiştir. Buna karşılık öğretmenlerin yaklaşık %10'u yetersiz bulduğunu ifade etmiştir. Öğretmenlerin yaklaşık %33'ü de ders işleyiş yeterliliğine ilişkin kararsız olduğunu belirtmiştir.

4.3. Sınıf Öğretmenlerinin EBA TV'deki Sınıf Derslerine İlişkin Görüşleri

Bu bölümde; EBA TV'den işlenen sınıf derslerine ilişkin öğretmen görüşleri ve EBA TV'nin sınıf öğrenmede öğrencilere ne kadar katkı sağladığını ilişkin öğretmen görüşlerine yer verilmiştir. EBA TV'den işlenen sınıf derslerine ilişkin öğretmen görüşleri aşağıda Tablo15'de verilmiştir

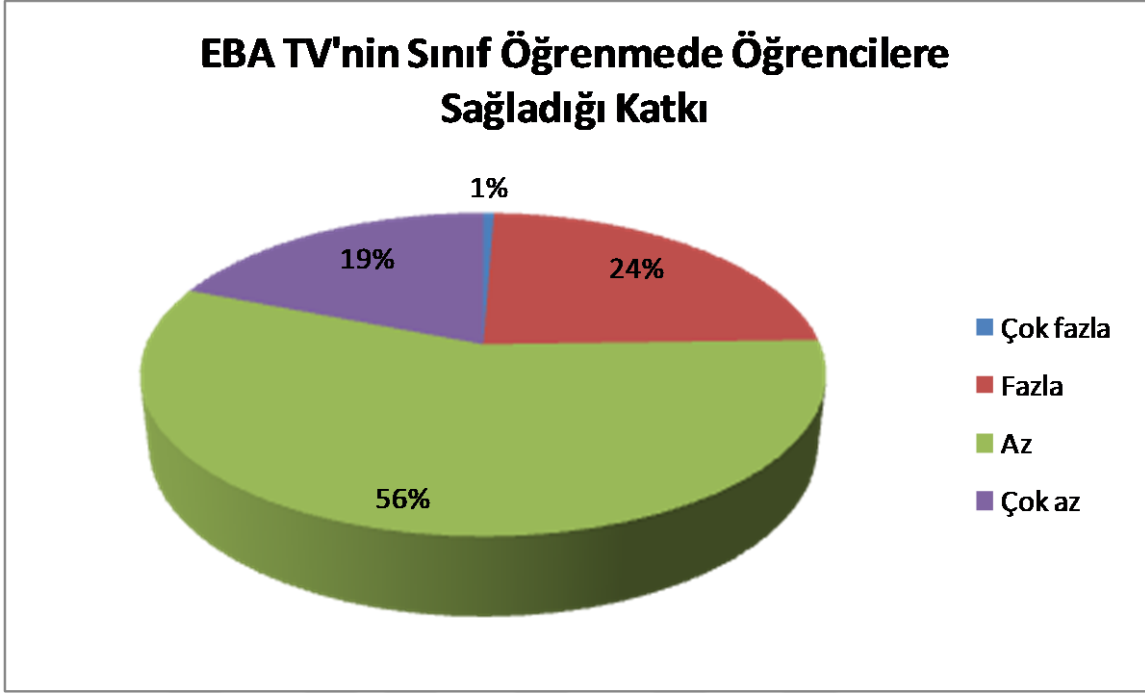
Tablo15

EBA TV'den işlenen sınıf dersleri hakkındaki öğretmen görüşleri

Kategori	f	%
Yüzeysel	67	41.1
Kapsamlı	53	32.5
Kolay	11	6.7
Zorlayıcı	3	1.8
Sıkıcı	8	4.9
Geleneksel	6	3.7
Eğlenceli	4	2.5
İlgi uyandırıcı	4	2.5
Araştırmaya teşvik edici	3	1.8
Motive edici	2	1.2
Yapılandırıcı	2	1.2
Toplam	163	100.0

Tablo 15 incelendiğinde, öğretmenlerin % 41,1'i yüzeysel, % 32,5'i kapsamlı, % 6,7'si kolay, % 4,9'u sıkıcı, % 3,7'si geleneksel, % 2,5'i eğlenceli, % 2,5'i ilgi uyandırıcı, % 1,8'i zorlayıcı, % 1,8'i araştırmaya teşvik edici, % 1,2'si motive edici, % 1,2'si yapılandırıcı seçeneğini işaretlemiştir.

Öğretmenlerin, EBA TV'nin sınıf öğrenmede öğrencilere sağladığını katkıya ilişkin görüşleri aşağıda Şekil 27'de verilmiştir.

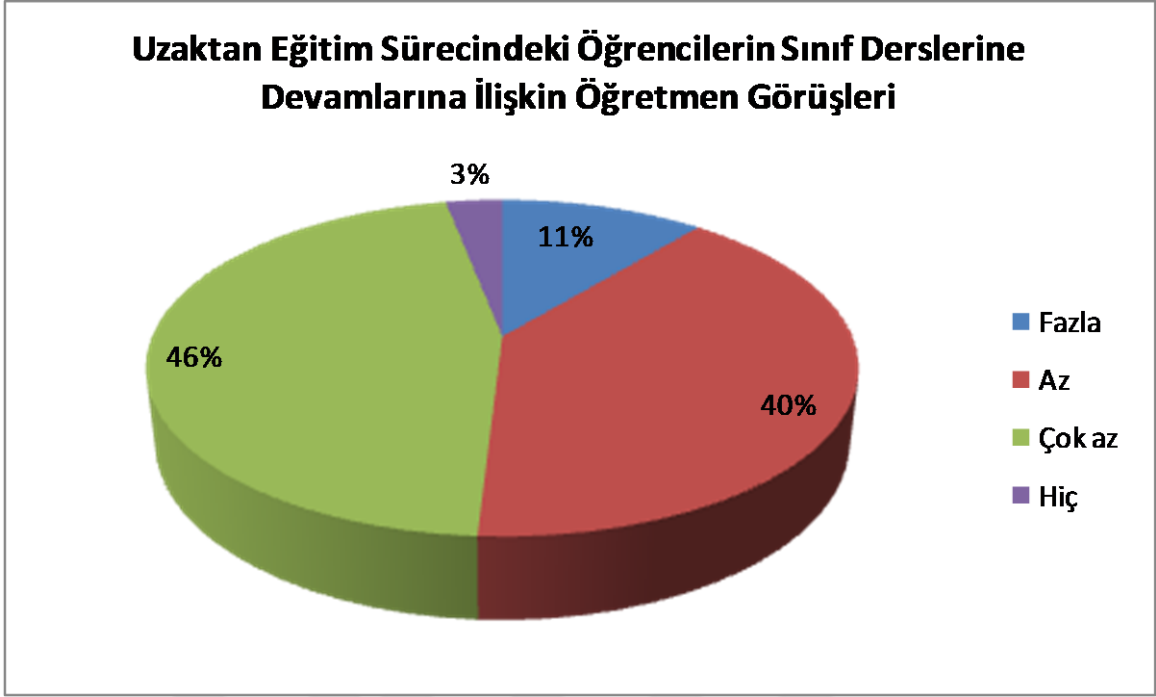

Şekil 27. EBA TV'nin sınıfın öğrenmede öğrencilere sağladığı katkı hakkındaki öğretmen görüşleri.

Şekil 27 incelendiğinde, EBA TV'nin öğrencilere sınıf öğrenmede sağladığı katkıya ilişkin öğretmen görüşleri yer almaktadır. Buna göre öğretmenlerin yarısından fazlası % 56'sı az, % 24'ü fazla, % 19'u çok az ve % 1 çok fazla katkı sağladığını ifade etmiştir.

4.4. Sınıf Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitim Sürecindeki Öğrencilerin Uzaktan Eğitime Devam Durumlarına ve Öğrencileri Değerlendirmelerine İlişkin Görüşleri

Bu bölümde; uzaktan eğitim sürecindeki öğrencilerin uzaktan eğitime devamlarına, öğrenci değerlendirmelerine, özel okul ve devlet okullarında okuyan öğrencilerin seviye farklarına ve maddi imkânsızlıktan dolayı uzaktan eğitime bağlanamayan öğrenci sayılarına ilişkin öğretmen görüşlerine yer verilmiştir. Öğretmenlerin, uzaktan eğitim sürecinde verdikleri sınıf derslerine KATILMAYAN öğrenci sayılarına ilişkin görüşleri aşağıda Şekil 27'de verilmiştir.

Şekil 28. Uzaktan eğitim sürecindeki öğrencilerin sınıf derslerine devamlarına ilişkin öğretmen görüşleri.

Şekil 28 incelendiğinde, öğretmenlerin yaklaşık 40'ının az, % 40'ının çok az, % 11'inin fazla, % 3'ünün hiç derse katılmadığı öğrenci olduğunu ifade etmiştir.

Öğretmenlerin, uzaktan eğitim sürecinde öğrenci değerlendirmeleri hakkındaki görüş ve değerlendirmeleri Tablo 16'da aşağıda verilmiştir.

Tablo16

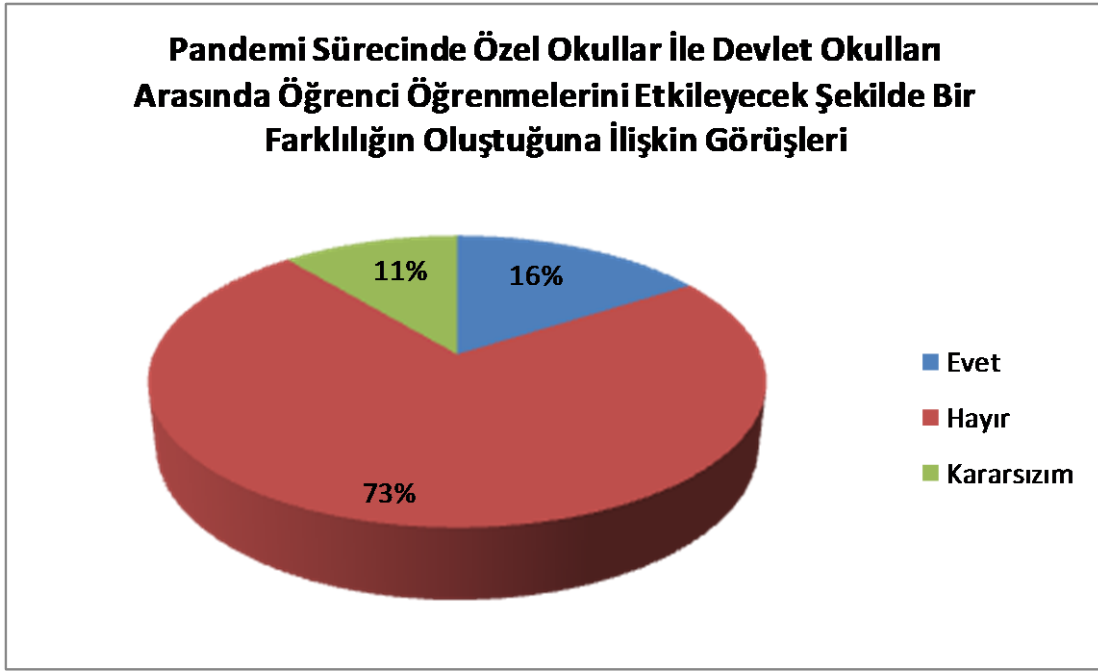
Uzaktan eğitim sürecindeki öğrenci değerlendirmeleri hakkındaki öğretmen görüş ve önerileri

Kategori	f	%
Sosyalleşmelerini olumsuz etkiledi	1	0.6
Öğrenciyi teknolojiye bağımlı yapması	1	0.6
Değerlendirmeler amacına ulaşmadı	1	0.6
Kurallara alışmakta zorlandılar. Yazmada sıkıntı oldu.	1	0.6
Değerlendirme tam yapılamaz	4	2.5
Sağlıklı değerlendirme olmadı	1	0.6
Objektif değil	2	1.2
Öğrenebildiklerini düşünmüyorum	1	0.6
İyi oldu	1	0.6
Hedeflere ulaşıldı	1	0.6
Her biri ile iletişim kurduğum önümdeki checklist'e katılım ve başarı değerlendirmesi yapabildim	1	0.6
Yetersiz olduğunu düşünüyorum	3	1.8
Haketmedik değerlendirmeleri bol bol verdik	1	0.6
Nesnel bir değerlendirme olmadığını düşünüyorum	1	0.6
Öğrenciler daha pasif oldular	1	0.6
Bazı öğrenciler için geri bildirim alınamaması	1	0.6
Gerçekçi olmuyor	1	0.6
Öğrenciler eğitimden çok uzaklaştılar	1	0.6
Olumsuz	1	0.6
Boş	138	84.7
Toplam	163	100.0

Tablo 16 incelendiğinde uzaktan eğitimdeki öğrenci değerlendirmelerine yönelik % 2,5'i değerlendirmenin tam yapılamayacağı, % 1,8'si yetersiz, % 1,2'si objektif değil, % 0,6'sı sosyalleşmelerini olumsuz etkiledi, % 0,6'sı öğrenciyi teknolojiye bağımlı yapması,% 0,6'sı değerlendirmeler amacına ulaşmadı, % 0,6'sı kurallara alışmakta zorlandılar. yazmada sıkıntı oldu, % 0,6'sı sağlıklı değerlendirme olmadı, % 0,6'sı öğrenebildiklerini düşünüyorum, % 0,6'sı iyi oldu, % 0,6'sı hedeflere ulaşıldı, % 0,6'sı her biri ile iletişim kurduğum önümdeki checklist'e katılım ve başarı değerlendirmesi yapabildim, % 0,6'sı değerlendirmeleri bol bol verdik, % 0,6'sı nesnel bir değerlendirme olmadığını düşünüyorum, % 0,6'sı öğrenciler daha pasif oldular, % 0,6'sı bazı öğrenciler

için geri bildirim alınamaması, % 0,6'sı gerçekçi olmuyor, % 0,6'sı öğrenciler eğitimden çok uzaklaştılar, % 0,6'sı olumsuz verimli olmadı şeklinde ifade etmiştir. Boş kategorisinde değerlendirilen 138 cevap ise soru ile ilgili cevaplar olmadığından bu kategoriye yazılmıştır.

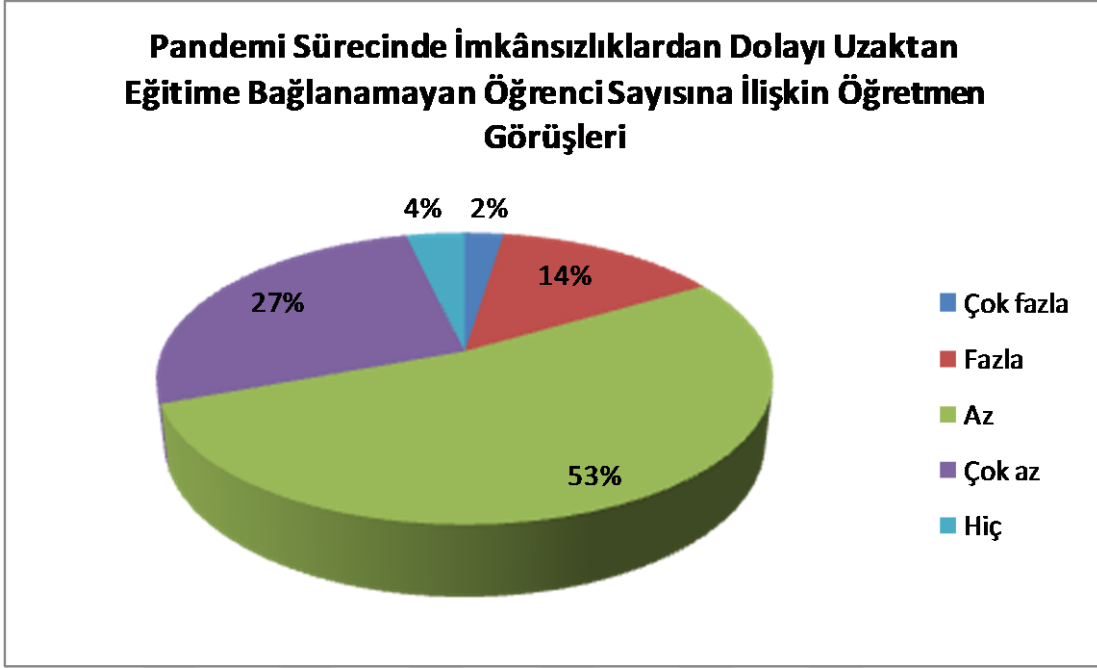
Öğretmenlerin, pandemi sürecinde özel okullar ile devlet okulları arasında öğrenci öğrenmelerini etkileyecek şekilde bir farklılığın oluştuğuna ilişkin görüşleri aşağıda Şekil 29'da yer almaktadır.

Şekil 29. Pandemi sürecinde özel okullar ile devlet okulları arasındaki öğrenci öğrenmelerini etkileyecek şekilde bir farklılığın oluşmasına ilişkin öğretmen görüşleri

Şekil 29 incelendiğinde, öğretmenlerin büyük çoğunluğu % 73'ü özel okullar ile devlet okulları arasındaki öğrenci öğrenmeleri arasında fark oluşmadığını, % 16'sı fark oluştuğunu ifade ederken, öğretmenlerin %11'i ise kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Öğretmenlerin, pandemi sürecinde imkânsızlıklardan dolayı uzaktan eğitime bağlanamayan öğrenci sayılarına ilişkin görüşleri aşağıda Şekil 30'da verilmiştir.

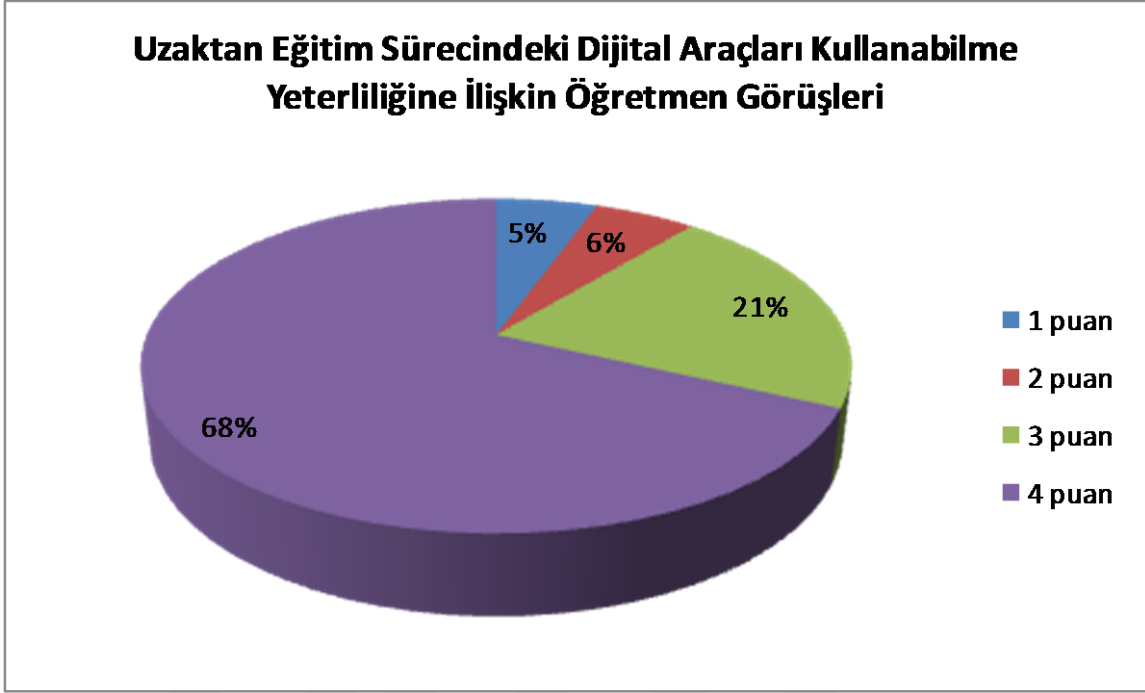

Şekil 30. Pandemi sürecinde imkânsızlıklardan dolayı uzaktan eğitime bağlanamayan öğrenci sayısına ilişkin öğretmen görüşleri.

Şekil 30 incelendiğinde, imkânsızlıklardan dolayı uzaktan eğitime bağlanamayan öğrenci sayılarına ilişkin öğretmenlerin yarısından fazlası % 53'ü az, % 27'si çok az, % 14'ü fazla, % 4'ü hiç, % 2'si çok fazla öğrenci olduğunu ifade etmiştir.

4.5. Sınıf Öğretmenlerinin Pandeminin Öğretmenlik Mesleğine Etkilerine İlişkin Görüşleri

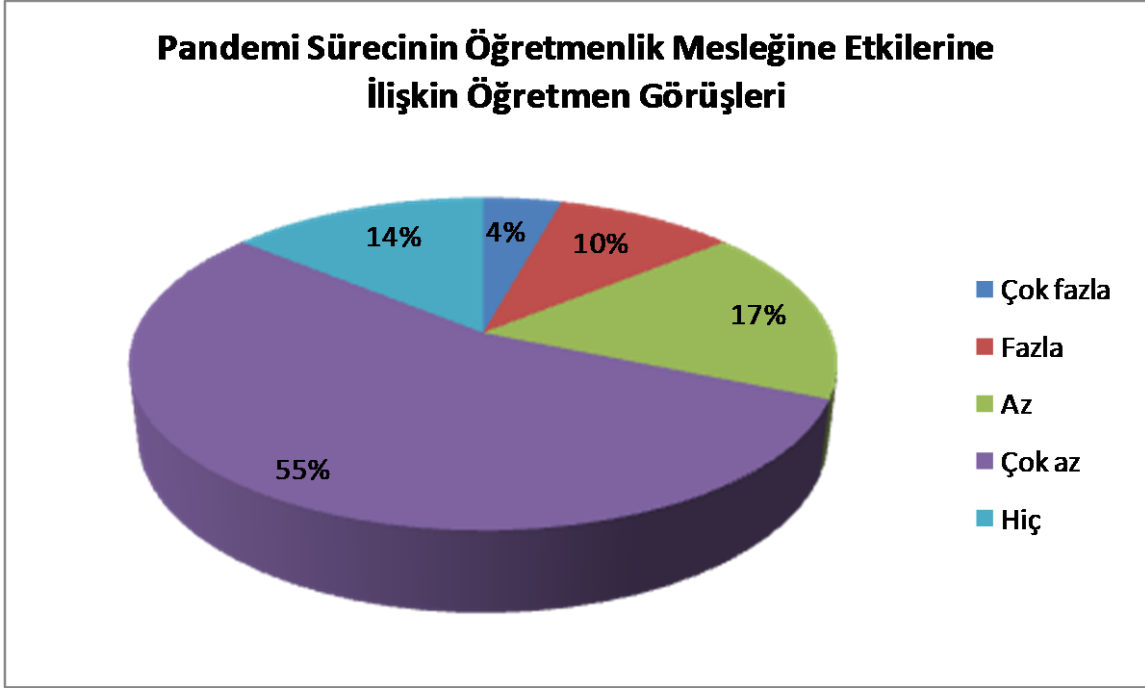
Bu bölümde; uzaktan eğitim sürecindeki dijital araçları kullanabilme yeterliliğine, pandemi sürecinin öğretmenlik mesleğini ne kadar olumsuz etkilediğine ve pandemi sürecinin öğretmenlik mesleğine yönelik katkılarına ilişkin öğretmen görüşleri yer almaktadır. Öğretmenlerin, uzaktan eğitim sürecindeki dijital araçları kullanabilme yeterliliğine ilişkin görüşleri aşağıda Şekil 31'de verilmiştir.

Şekil 31. Uzaktan eğitim sürecindeki dijital araçları kullanabilme yeterliliğine ilişkin öğretmen görüşleri

Şekil 31 incelendiğinde öğretmenlerin dijital araçları kullanabilme yeterliliği ile ilgili 1-5 arası puanlandırmalarına ilişkin veriler yer almaktadır. Buna göre % 68'i 4 puan, % 21'i 3 puan, % 6'sı 2 puan, % 5'i 1 puan olarak belirtmiştir. Şekil 30'da yer alan verilere göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu dijital araç kullanma yeterliliğine ilişkin kendisini yeterli seviyede gördüğü görülmektedir.

Öğretmenlerin, pandemi sürecinin öğretmenlik mesleğini ne kadar olumsuz etkilediğine ilişkin görüşleri aşağıda Şekil 32'de verilmiştir.

Şekil 32. Pandemi sürecinin öğretmenlik mesleğine etkilerine ilişkin öğretmen görüşleri

Şekil 32 incelendiğinde, pandemi sürecinin öğretmenlik mesleğine etkisine yönelik öğretmenlerin yaklaşık yarısından fazlası % 55'i çok az, % 17'si az, % 14'ü fazla, % 10'u fazla, % 4'ü çok fazla etkisinin olmadığını ifade etmiştir.

Pandemi sürecinin öğretmenlik mesleğine yönelik katkılarına ilişkin öğretmen görüşleri aşağıda Tablo 17'de verilmiştir.

Pandemi sürecinin öğretmenlik mesleğine yönelik katkılarına ilişkin öğretmen görüşleri

Kategori	f	%
Boş	131	80.4
Yeni deneyim kazandırdı	1	0.6
Öğretmenin işini zorlaştırmıştır	1	0.6
Dijital anlamda gelişmem	2	1.2
Bilgisayardan daha fazla yararlanmak	2	1.2
Teknolojiyi kullanmam geliştirdi	8	4.9
Bana katkısı olmadı	6	3.7
Sürekli aktif olmam	1	0.6
Web araçlarını daha etkin kullanma	2	1.2
Salgın, doğal afet vb. zamanlarda amaçlara farklı yöntemle ulaşma	1	0.6
Teknolojik araç gereç ve yöntemler ile pratiğimiz arttı.	1	0.6
Olmamıştır	1	0.6
Zoom'u ve bilgisayarı kullanmasını daha iyi öğrendik. Eba'dan dersler atadık	1	0.6
Öğretim teknolojileri konusunda kendimi geliştirme fırsatı buldum	1	0.6
Her zaman her ortamda eğitim olabileceği	1	0.6
Dijital ortamı kullanmayı öğrendik	2	1.2
Toplam	163	100.0

Tablo 17 incelendiğinde, öğretmenlerin cevapladığı açık uçlu bir sorunun cevaplarına ilişkin frekans analizi yer almaktadır. Öğretmenlerin verdikleri cevaplar incelenerek kategoriler belirlenmiştir daha sonra verilen cevaplar ilgili kategorilere yazılmıştır. Buna göre öğretmenler pandemi sürecinin öğretmenlik mesleğine katkılarına yönelik en çok verdikleri % 4,9'u teknolojiyi kullanmam geliştirdi, % 3,7'si bana katkısı olmadı, % 1,2'si dijital anlamda gelişmemi sağladı, % 1,2'si bilgisayardan daha fazla yararlanmamı sağladı, % 1,2'si Web araçlarını daha etkin kullanmamı, % 1,2'si dijital ortamı kullanmayı öğrendim, % 1,2'si sürekli aktif olmamı, % 1,2'si yeni deneyimler kazandırdı, % 0,6'sı öğretmenin işini zorlaştırdı, % 0,3'si salgın, doğal afet vb. zamanlarda amaçlara farklı yöntemlerle ulaşmamı, % 0,6'sı teknolojik araç gereç ve yöntemler ile pratiğimi arttırdı, % 0,6 herhangi bir katkısı olmamıştır, % 0,6'sı Zoom'u ve bilgisayarı kullanmasını daha iyi öğrendim ve EBA'dan dersler atadım, % 0,6'sı öğretim teknolojileri konusunda kendimi geliştirme fırsatı buldum ve % 0,6'sı her zaman her ortamda eğitim olabileceğini ifade etmiştir. % 84,7'si de boş bıraktıklarından dolayı "Boş"

kategorine yazılmıştır.

4.6. Sınıf Öğretmenlerinin MEB'in Pandemi Sürecindeki Uygulamalarına İlişkin Görüşleri

Bu bölümde; MEB'in pandemi süreci ile ilgili politika ve uygulamalarına, öğretmenlere yönelik yaptığı bilgilendirmelere, maddi imkânsızlıktan dolayı uzaktan eğitime bağlanamayan öğrencilere yönelik verilen desteğin yeterliliğine ilişkin öğretmen görüşlerine de yer verilmiştir. MEB'in pandemi süreci ile ilgili politika ve uygulamalarına ilişkin öğretmen görüşleri aşağıda Şekil 33'te verilmiştir.

Şekil 33. Milli Eğitim Bakanlığının pandemi süreci ile ilgili politika ve uygulamalarının yeterliliğine ilişkin öğretmen görüşleri.

Şekil 33 incelendiğinde, Milli Eğitim Bakanlığının pandemi süreci ile ilgili politika ve uygulamalarının yeterliliğine ilişkin öğretmenlerin yarısından fazlası % 54'ü yeterli, % 27'si kararsızım, % 17'si yetersiz, % 1'i çok yeterli, % 1'i çok yetersiz olduğunu ifade etmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı pandemi sürecinde farklı hangi uygulamalar yapmalıydı ile ilgili öğretmen görüşlerine ait veriler aşağıda Tablo 18’te verilmiştir.

Tablo18

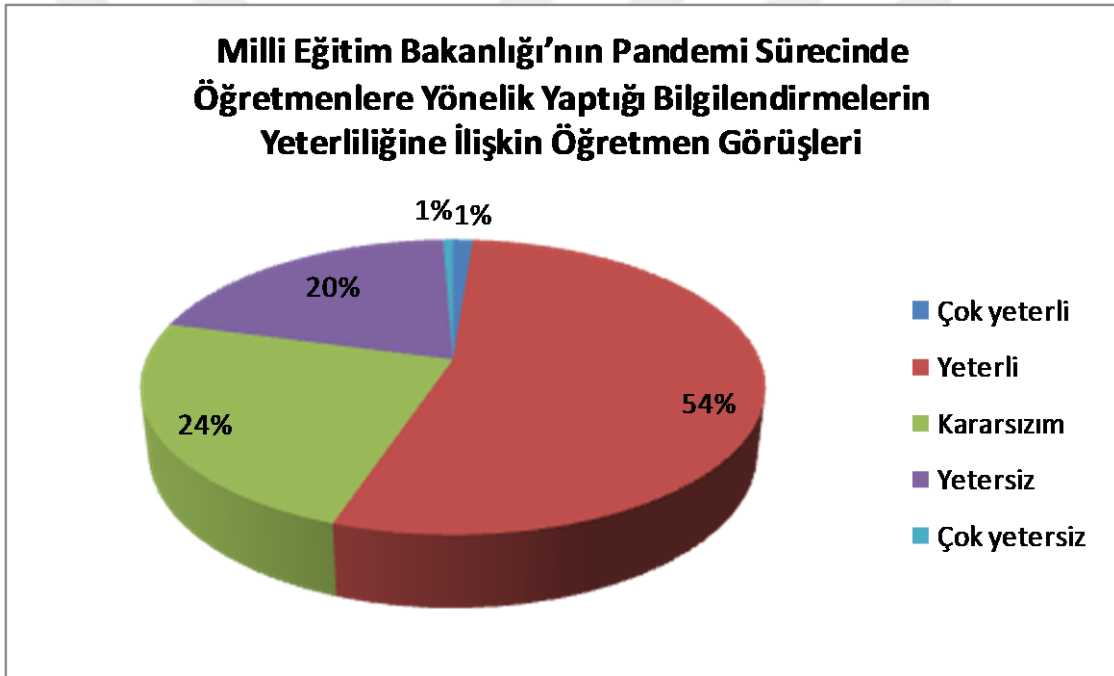
Milli Eğitim Bakanlığı pandemi sürecinde yapılan uygulamalardan farklı yapılması gereken uygulamalara ilişkin öğretmen görüşleri

Kategori	f	%
Cevap yok	143	87.7
Dezavantajlı öğrencileri desteklemeliydi	1	0.6
Bilgisayarı olmayan çocuklara ulaşmalıydı	1	0.6
Hizmet içi eğitimler verebilir. Kaynak sağlayabilir.	1	0.6
Geneli kapsayan bir program	1	0.6
Her öğrencinin rahatlıkla ulaşabileceği etkinlikler	1	0.6
İnternet ağını güçlendirip öğrencilere tablet yardımı yapılmalıydı	2	1.2
1 yıl genel tekrar	1	0.6
Okullar açık olmalıydı	1	0.6
Yapılanlar yeterliydi	2	1.2
İnternet erişim sorununu çözmeliydi	1	0.6
İnterneti güçlendirmeli Eba TV'yi ilgi çekici, canlı, yaratıcı olmalıydı.	1	0.6
Tüm öğrenci ve öğretmenlere internet ve bilgisayar desteği yapılmalıydı	2	1.2
Haftada bir çocuklar (en az) okula gelip sosyalleşme sağlanmadı	1	0.6
Teknolojik destek sağlanabilirdi	1	0.6
Dijital öğretim materyali hazırlama konulu bir eğitim verilmesini istedim	1	0.6
17,00	1	0.6
Daha etkin ve sıkıcı olmadan dersler işlenmeliydi	1	0.6
Toplam	163	100.0

Tablo 18 incelendiğinde, göre öğretmenlerin verdikleri cevaplar incelenip kategoriler oluşturulmuştur. Daha sonra öğretmenlerin cevapların analizi yapılarak ilgili başlık veya başlıklara yazılmıştır. Buna göre cevap veren öğretmenlerden % 1,2’si internet ağını güçlendirip öğrencilere tablet yardımı yapılmalıydı, % 1,2’si yapılanların yeterli olduğu, % 00,6’sı dezavantajlı öğrencileri desteklemeliydi, % 00,6’sı bilgisayar olmayan çocuklara ulaşmalıydı, % 00,6’sı hizmet içi eğitimler verilebilir, kaynak sağlayabilir, % 00,6’sı geneli kapsayan bir program oluşturulabilir, % 00,6’sı her öğrencinin rahatlıkla

ulaşabileceği etkinlikler düzenlenebilir, % 00,6'sı bir yıl genel tekrar, % 00,6'sı okullar açık olmalıydı, % 6'sı haftada bir çocuklar (en az) okula gelip sosyalleşme sağlanmalıydı, % 00,6'sı teknolojik destek sağlanabilirdi, % 00,6'sı dijital öğretim materyali hazırlama konulu bir eğitim verilmesini isterdim, % 00,6'sı daha etkin ve sıkıcı olmadan dersler işlenmeliydi, % 00,6'sı internet erişim sorununu çözmeliydi, % 00,6'sı interneti güçlendirmeli Eba TV'yi ilgi çekici, canlı, yaratıcı olmalıydı cevabını vermiştir. % 87,7 kişi cevap vermediği için değerlendirmeye alınmamıştır.

Milli Eğitim Bakanlığının Pandemi sürecinde öğretmenlere yönelik bilgilendirmenin yeterliliğine ilişkin öğretmen görüşlerine ait veriler aşağıda Şekil 34'de verilmiştir.

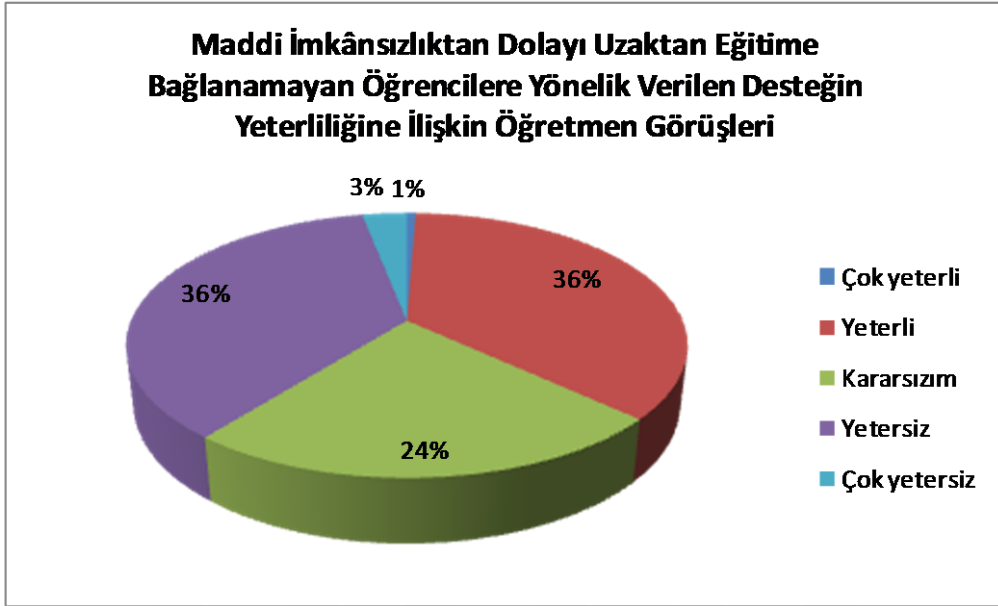

Şekil 34. Milli Eğitim Bakanlığı'nın pandemi sürecinde öğretmenlere yönelik yaptığı bilgilendirmelerin yeterliliğine ilişkin öğretmen görüşleri.

Şekil 34 incelendiğinde Milli Eğitim Bakanlığının pandemi sürecinde öğretmenlere yönelik yaptığı bilgilendirmelerin yeterliliğine ilişkin öğretmenlerin yarısından fazlası % 54'ü yeterli, % 24'ü kararsızım, % 20'si yetersiz, % 1'i çok yeterli, % 1'i çok yetersiz olduğunu ifade etmiştir.

Maddi imkânsızlıktan dolayı uzaktan eğitime bağlanamayan öğrencilere yönelik

verilen desteğin yeterliliğine ilişkin öğretmen görüşleri aşağıda Şekil 35’de verilmiştir.

Şekil 35. Maddi imkânsızlıktan dolayı uzaktan eğitime bağlanamayan öğrencilere yönelik verilen desteğin yeterliliğine ilişkin öğretmen görüşleri.

Şekil 35 incelendiğinde öğretmenlerin yaklaşık %36’sı yetersiz ve yeterli olduğunu ifade etmiştir. Öğretmenlerin yaklaşık %24’ü kararsız, % 3’ü çok yetersiz, % 1’i çok yeterli bulduğunu belirtmiştir.

4.7. Pandemi Sürecinde Sınıf Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitimin Temalarına İlişkin Görüşleri

Tablo19

Pandemi sürecinde uzaktan eğitimin fiziksel alt yapı temasına ilişkin öğretmen görüşleri

Kategori	f	%
Teknolojik araç gereç eksikliği	53	32.5
İnternet bağlantısı problemleri	65	39.9
Teknik sorunlar (EBA kısmen Zoom sistemi)	19	11.7
İnternet erişimi (kota, altyapı)	8	4.9
Çoklu ortam içerik eksikliği	8	4.9
Yabancı dil sorunları (Zoom kaynaklı)	4	2.5
TRT kullanılabilir	6	3.7
Toplam	163	100.0

Tablo 19 incelendiğinde, öğretmenlerin % 39,9'unun internet bağlantısı problemleri, % 32,5'i teknolojik araç-gereç eksikliği, % 11,7'sinin teknik sorunlar, % 4,9'unun internet erişimi (kota-alt yapı), % 4,9'unun çok ortam içerik eksikliği, % 3,7'sinin TRT kullanılabilir, % 2,5'inin yabancı dil sorunları (Zoom kaynaklı) şeklinde ifade etmiştir.

Tablo20

Pandemi sürecinde uzaktan eğitimin veli temasına ilişkin öğretmen görüşleri

Kategori	f	%
Veli katılımının öneminin artması	38	23.3
Velilere iletişim kolaylığı	24	14.7
Olumlu yönde veli katılımı	15	9.2
Velilerin pandemi korkusu (kaygı-stres)	31	19.0
Velilerin teknoloji okuryazarlığı	55	33.7
Toplam	163	100.0

Tablo20 incelendiğinde, pandemi sürecinde uzaktan eğitimin veli temasına göre öğretmen görüşleri incelendiğinde, öğretmenlerin % 33,7'si velilerin teknoloji okuryazarlığı, % 23,3'ü veli katılımını öneminin artması, % 19'u velilerin pandemi

orkusu, % 14'si velilere iletişim kolaylığı ve % 9,2'si olumlu yönde veli katılımı şeklinde cevap vermiştir.

Tablo21

Pandemi sürecinde uzaktan eğitimin öğretmen temasına ilişkin öğretmen görüşleri

Kategori	f	%
Hizmet içi eğitim eksikliği	38	23.3
Öğretmenlerin teknoloji okuryazarlığı	36	22.1
Ders programının öğretmene göre hazırlanması	12	7.4
Öğretmenin yükünün artması	77	47.2
Toplam	163	100.0

Tablo 21 incelendiğinde, öğretmen temasına göre öğretmen görüşleri incelendiğinde, % 47,2'si öğretmenin yükünün artması, % 23,3'ü hizmet içi eğitim eksikliği, % 22,1'i öğretmenlerin teknoloji okuryazarlığı, % 7,4'ü ders programının öğretmene göre hazırlanması şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Tablo22

Pandemi sürecinde uzaktan eğitimin öğrenci temasına ilişkin öğretmen görüşleri

Kategori	f	%
Etkileşim eksikliği	45	27.6
Dikkat sorunları	35	21.5
Motivasyon eksikliği	8	4.9
Ekran karşısında bulunma süresi sorunu	16	9.8
Öğrenci katılımı sorunları	21	12.9
Günlük ders saatinin fazla olması	11	6.7
Motivasyon artışı	3	1.8
Rekabet eksikliği	6	3.7
Teknoloji bağımlılığı	10	6.1
Öğrencinin yükünün artması	8	4.9
Toplam	163	100.0

Tablo 22 incelendiğinde, göre, öğrenci temasına ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde, % 27,6'sı etkileşim eksikliği, % 21,5'i dikkat sorunları, % 12,9'u öğrenci katılımı sorunları % 6,7'si günlük ders saatinin fazla olması şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Tablo23

Pandemi sürecinde uzaktan eğitimin uygulama temasına ilişkin öğretmen görüşleri

Kategori	f	%
Ödev kontrolünde zorluklar	70	42,9
Grup çalışması eksikliği	35	21,5
Ölçme değerlendirme eksikliği	19	11,7
Öğretim programının uzaktan eğitime entegrasyonu sorunları	9	5,5
Çoklu ortam materyali eksikliği	7	4,3
Yaparak yaşayarak öğrenmenin gerçekleştirilmesi	13	8,0
Pekiştirici kullanılmaması	10	6,1
Toplam	163	100,0

Tablo 23 incelendiğinde, eğitim uygulamasına göre öğretmen görüşleri incelendiğinde, % 42,9'u ödev kontrolünde zorluklar, % 21,5'i grup çalışması eksikliği, % 11,7'si ölçme değerlendirme eksikliği ve 8'i yaparak yaşayarak öğrenmenin gerçekleştirilmesi şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Tablo24

Öğretim yöntem ve teknikleri temasına ilişkin öğretmen görüşleri

Kategori	f	%
Anlatım	39	23.9
Soru cevap	10	6.1
Gösteri (yaptırma)	18	11.0
Örnek verme	2	1.2
Beyin fırtınası	16	9.8
Problem çözme	10	6.1
Yaparak yaşayarak	36	22.1
Görsel okuma	4	2.5
Çoklu ortam materyalleri	3	1.8
Örnek olay	4	2.5
Proje tabanlı öğrenme	4	2.5
Rol yapma	5	3.1
Tartışma	5	3.1
İşbirlikli öğrenme	7	4.3
Toplam	163	100.0

Tablo 24 incelendiğinde, öğretim yöntem ve teknikleri temasına ilişkin öğretmen görüşlerine göre % 23,9'u anlatım, % 22,1'i yaparak yaşayarak öğrenme, % 11'i gösteri (yaptırma) şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo25

Eğitim Bilişim Ağı (EBA) temasına ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri

Kategori	f	%
EBA ilkokul içeriğinin yetersizliği	46	28.2
Uzaktan eğitimin faydalı olması	5	3.1
Uzaktan eğitimin faydalı olmaması	69	42.3
EBA'nın teknik anlamda yeterliliği	20	12.3
EBA'nın uzaktan eğitimi kolaylaştırması	14	80.6
Erken yaş gruplarında faydalı olmaması	8	4.9
Uzaktan eğitimin daha eğlenceli olması	1	0.6
Toplam	163	100.0

Tablo25 incelendiğinde, Eğitim Bilişim Ağı (EBA) temasına ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde % 80,6'sı EBA'nın uzaktan eğitimi kolaylaştırması, % 42,3'ü uzaktan eğitimin faydalı olmaması, % 28,2'si EBA ilkokul içeriğinin yetersizliği ve % 12,3'ü EBA'nın teknik anlamda yetersizliği belirtmişlerdir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Araştırmada, öğretmenlerin çoğunlukla uzaktan eğitim çalışmalarında bilgisayar ve tablet kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum alanyazındaki diğer (Bakioğlu ve Çevik 2020; Moçoşoğlu ve Kaya 2020) çalışma sonuçlarını destekler niteliktedir. Teknolojik gelişmelerin sonucu olarak bilgisayar, tablet ve telefon gibi araçlardan eğitimde sıklıkla yararlanılmaktadır. Özellikle uzaktan eğitim sistemine geçilmesi ile birlikte internet kullanımı da artmıştır. Bu sonuç öğretmenlerin uzaktan eğitime bağlanmada kullandıkları araçlarda görülmektedir. Uzaktan eğitimin doğal sonuçlarından olan yeniliklerden biri de öğretmenlerin kullandıkları materyaller olmuştur. Öğretmenler uzaktan eğitim yapılan süreçte ders kitabı ve test kitaplarının yanı sıra ders notlarını da yaygın şekilde kullanmışlardır. Bu durum diğer ülkelerdeki araştırma bulgularını desteklemektedir (Burke ve Dempsey, 2020; Mulenga ve Marban, 2020; Roy, 2020).

Araştırma sonuçlarına bakıldığında EBA ve Zoom uygulaması en çok tercih edilen platformlar arasında ilk 2 sırayı almaktadır. MEB tarafından oluşturulan EBA sisteminde tüm öğrenciler için ayrı bölüm oluşturulmuş ve iletişim kanalları sağlanmıştır. Bu durum EBA kullanımını öne çıkarmıştır. Ancak sade ve anlaşılır yapısının yanında kolay kullanımı, Zoom uygulamasının popülaritesini artırmıştır. Aynı zamanda ücretsiz bir uygulama olması Zoom platformunu en çok tercih edilenler arasına taşımıştır (Bayburtlu, 2020). Benzer sonuçlar Yaşar (2021) araştırmasında görülmektedir.

Ulaşılan diğer bir sonuç ise öğrencilerin derse katılımlarının sağlanması gerektiği ve öğrencilerin uzaktan eğitime bağlanabilmesi için gerekli teknolojik araç desteğinin verilmesi gerektiği olmuştur. Bu sonuca göre uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin derse devamlarının düşük olduğu söylenebilir. Ayrıca öğrencilere gerekli teknolojik araç desteğinin verilmesi gerektiği sonucuna göre; derse devam edemeyen öğrencilerin bir kısmının bu teknolojik cihazlarının olmamasından dolayı derse katılmadıkları söylenebilir (Bakioğlu ve Çevik, 2020; Başaran vd., 2020; Bayburtlu, 2020; Can, 2020; Keskin ve Kaya, 2020; Sezgin ve Fırat, 2020).

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre; öğretmenler uzaktan eğitimin avantajı olarak aradaki mesafelere bakılmaksızın öğrencilere ulaşılabilmesini, zamandan oldukça tasarruf edildiğini ve çocukların derslerden geri kalmadığını ifade etmiştir. Ancak dezavantajlarına bakıldığında erişim problemi ve teknik sorunlar öne çıkmaktadır (Keskin ve Kaya 2020). Bununla birlikte alt yapı yetersizliği ve öğretmenlerin yeterli teknolojik bilgi düzeyine sahip olmamaları, ortaya çıkan internet ve teknik sorunların daha da büyümesine yol açtığı söylenebilir. Çalışmada teknolojik alt yapı, internet erişimi ve cihaz sorunları yaşandığı yönündedir ve bu yönüyle literatürde yer alan çalışmaları destekler niteliktedir (Akgün, 2021; Süğümlü, 2021, Yaşar, 2021; Arslan ve Şumuer, 2020; Sarı ve Nayır, 2020; Morgan, 2020).

Araştırma sonuçlarına bakıldığında uzaktan eğitim sürecinde sınıf öğretmenlerinin zorlandıkları ortaya çıkmıştır. Pandemi dolayısıyla uzaktan eğitim sürecine çok hızlı bir geçiş olmuş ve öğretmenlerin konuyla ilgili hazırlık yapmaları için gerekli zaman bulunamamıştır. MEB uzaktan eğitim için öğretmenlere hizmetiçi eğitim düzenlememiş, bu durum öğretmenlerin hazır bulunuşluk düzeyinin düşük kalmasında etkili olmuştur. Öğrencilerden kaynaklanan sorunlara ek olarak internet ve teknolojik sorunlar da eklenince uzaktan eğitim sürecinin istenen düzeyde verimli geçmediği ifade edilmiştir. Yapılan diğer araştırma sonuçları da (Bakioğlu ve Çevik, 2020; Bayburtlu, 2020; Kahraman, 2020; Keskin ve Kaya, 2020; Pınar ve Akgül, 2020; Toptaş, 2020; Türker ve Dündar, 2020) bu araştırma sonuçlarına paralellik göstermektedir.

Uzaktan eğitim sürecinde öğretmenler en çok anlatım tekniğini kullandıklarını ve her öğrenciyi takip ettiklerini ifade etmişlerdir. Yapılan bir araştırmada öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde en çok soru-cevap tekniğini tercih ettikleri sonucuna ulaşılmıştır (Bakioğlu ve Çevik, 2020). Ders dışı etkinlik olarak öğretmenlerin büyük çoğunluğu (%95) test kitaplarını kullanmışlardır. Ancak okuma yazma çalışmalarında özellikle 1. Sınıf öğretmenlerinin zorlandıkları ve çoğunluğun (%65) yüzyüze telafi ders programına ihtiyaç duyulduğunu ifa etmişlerdir. Küçük yaş gruplarındaki öğretmenler için süreç oldukça zorlu ve verimsiz geçtiği ortaya çıkmıştır. Öğretmenler (%68) uzaktan eğitim sürecinin yüzyüze eğitim sürecine göre yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir. Sonuçlara bakıldığında öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecine yeterli adaptasyon sağlayamadıkları söylenebilir. Diğer yandan zaman tasarrufu ve daha fazla soru çözme imkanı önemli avantajlar olarak öğretmenler tarafından ifade edilmiştir. Ancak etkileşimin yeterli seviyede

gerçekleşmemesi, özellikle ilgi ve motivasyonun sağlanmasında ortaya çıkan zorluklar öğretmenler açısından oldukça sıkıntılı zamanlar geçmesine neden olmuştur. Benzer sonuçlar Yılmaz (2021) araştırmasında görülmektedir.

Öğretmen görüşlerine göre EBA TV yayınında işlenen dersler geleneksel metotla ve yüzeysel olarak işlenmiştir. EBA TV yayınlarının istenen seviyede olmadığı ifade edilmiştir. Ancak bazı araştırma sonuçlarına göre özellikle veliler (%82) EBA TV yayınlarını çocukların seviyesine uygun görmüşlerdir. Çalışma sonuçlarına göre ise EBA TV ders öğretiminde yetersiz bulunmuştur (Kuzu, 2020).

Araştırma sonucuna göre öğrencilerde devam problemi yaşanmıştır. Birçok öğrenci derslere devam edememiştir. Literatür bu yönüyle çalışmadaki katılımcı görüşlerini destekler nitelikte görülmektedir (Yaşar, 2021; Çeliktürk Sezgin, 2021). Yapılan diğer bir araştırmada ise teknolojik cihaz eksikliği, devam takibin yapılmaması ve devam zorunluluğu aranmaması bu durumun nedenleri arasında söylenebilir. Ölçme ve değerlendirme açısından bakıldığında objektif değerlendirme de zorluklar yaşandığı ifade edilmiştir. Uzaktan eğitim sürecinde ölçme ve değerlendirmenin yapılabilmesi için farklı yöntemlere ihtiyaç duyulmuştur. Öğrenci gelişiminin izlenmesi hem devam sağlayamayan öğrenciler hem de nitelikli bir değerlendirme sisteminin olmaması nedeniyle oldukça problemleri bir durum olarak öne çıkmıştır. Bu durumda MEB tarafından imkanı olmayan öğrencilerin internete erişiminin sağlanmasıyla devam sorunu büyük ölçüde çözüme kavuşabilir. Böylece öğrenme çıktılarındaki farklar azaltılabilir. Özel okullarda bulunan öğrencilerin ailelerinin sosyoekonomik açıdan devlet okullarındaki öğrenci ailelerine göre daha iyi olduğu bilindiğinden öğretmenlerin çoğunluğu (%61) özel ve devlet okulu öğrencileri arasında fark oluştuğu görüşüne sahiptir. Çalışmada özel okullar ve devlet okullarındaki fark oluştuğu yönündedir ve bu yönüyle literatürde yer alan çalışmaları destekler niteliktedir (Balaban ve Tiryaki, 2021).

Araştırmada uzaktan eğitim sürecindeki dijital araçları kullanabilme yeterliliğine ilişkin katılımcıların çoğunluğu kendini yeterli düzeyde gördüğü ortaya çıkmıştır. Bu sonuç öğretmenlerin uzaktan eğitimde derslerin öğreniminde zorlanma düzeyleri sonucu ile paralellik göstermemektedir (Toptaş, 2022). Öğretmenlerin dijital araç kullanmalarını yeterli düzeyde bulmaları aynı zamanda derslerin öğretiminde zorlandıklarını ifade etmelerinin sebebi olarak öğretmenlerin uzaktan eğitim uygulamasında yetersiz kaldıklarından dolayı olduğu düşünülmektedir. Bununla en önemli sebebi öğretmenlerin

uzaktan eğitim uygulaması ile ilgili yeterli hizmet içi eğitim almadıklarından kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Öğretmenlerin çoğunluğu pandemi sürecinin öğretmenlik mesleğini olumsuz etkilediğini düşünmektedir. Özellikle yeni bir uygulamaya geçilmesi ve öğretmenlerin bu alanda tam yeterliliklerinin olmaması meslekli yeterlilik anlamında olumsuz düşünmeye yol açtığı düşünülmektedir. Bu sonuca paralel bir sonuç (Toptaş, 2022; Bakioğlu ve Çevik, 2020) araştırmalarında görülmektedir. Pandemi sürecinin öğretmenlik mesleğine katkılarına yönelik olarak öğretmenler en çok teknolojiyi daha etkin kullanma ve dijital materyal hazırlama-kullanma yeterliliği olduğunu ifade etmiştir. Uzaktan eğitim uygulaması gereği öğretmenlerin sürekli teknolojik araçlarla öğretim yapmalarından dolayı bu sonuca varıldığı düşünülmektedir. Benzer sonuçlar Bakioğlu ve Çevik (2020) araştırmalarında görülmektedir.

Sınıf öğretmenlerinin pandemi sürecinde alınan tedbir ve uygulanan kısıtlamalara ilişkin görüşlerine ait veriler ile önceden yapılmış çalışmaların benzer ve farklı yönlerine ilişkin karşılaştırmalara baktığımızda; pandemi sürecinde bilim kurulu ve yetkili kişiler tarafından yapılan bilgilendirmeleri öğretmenlerin yarısından fazlası memnun olmadığını ifade etmiştir. Bu sonuca göre özellikle eğitimle ilgili yapılan bilgilendirmeleri öğretmenlerin yeterli bulmadıkları söylenebilir.

Sınıf öğretmenlerinin MEB'in pandemi sürecindeki uygulamalarına ilişkin görüşleri incelendiğinde pandemi sürecinde eğitim ile ilgili mevzulara televizyon ve sosyal medyada yeterli bir şekilde yer verilip tartışılmadığı sonucu ortaya çıkmıştır. Milli Eğitim Bakanlığının pandemi süreci ile ilgili politika ve uygulamalarını yeterli bulmadığını ifade eden öğretmenlerin yapılması gereken uygulamalara ilişkin; “Gerekli altyapı(İnternet, tablet vb.) sağlanabilirdi.”, “Aşamalı da olsa yüz yüze eğitim devam etmeliydi” ve “Süreç ile ilgili daha sağlıklı bilgilendirme yapılabilirdi.” cevapları olmuştur. Baktığımızda ortaya çıkan sonuçların birbiriyle paralellik gösterdiği görülmektedir. Sosyal medyada yeterince tartışılmaması ve uygulama eksiklikleri gibi sonuçların birbiriyle bağlantılı sonuçlar olduğu söylenebilir. Çalışmanın bir diğer önemli alt sorusu olan; “Maddi imkânsızlıktan dolayı uzaktan eğitime bağlanamayan öğrencilere yönelik verilen desteği yeterli buluyor musunuz?” ifadesine öğretmenlerin büyük çoğunluğu “Yetersiz”-“Çok yetersiz” olduğunu ifade etmiştir. Bu alt soruya ait veriden ortaya çıkan sonuç bir diğer alt problemde elde edilen öğrencilerin derse katılım düzeylerinin düşük olması cevabının sebeplerinden biri olduğu düşünülmektedir. Bu anlamada öğrenci öğrenmeleri arasındaki farkın daha fazla

açılmasını önlemek adına yapılması gereken önemli çalışmalardan biri de öncelikle öğrencilerin derse katılımlarını sağlayacak teknolojik materyal desteğinin verilmesi olacaktır. Bu şekilde hem öğrenciler arasında fırsat eşitliği sağlanmış olacak hem de öğrenci öğrenme seviye farkının açılmasının önüne geçilecektir. Benzer sonuçlar (Akgün, 2021; Süğümlü, 2021, Yaşar, 2021; Arslan ve Şumuer, 2020; Sarı ve Nayır, 2020; Morgan, 2020) çalışmalarında görülmektedir.

5.2. Öneriler

Çalışmanın sonuçları doğrultusunda öneriler aşağıda verilmiştir:

- Araştırmanın katılımcıları ilkokulda görev yapan sınıf öğretmenleri oluşturmuştur. Farklı branşlardaki öğretmenlere yönelik benzer araştırmalar gerçekleştirilebilir.
- MEB, öğretmenlere yönelik etkileşimli dijital ders kitabı ve benzeri kaynaklar hazırlayabilir.
- Öğretmenler yönelik uzaktan eğitim uygulamaları ile ilgili hizmet içi kurslar düzenlenebilir.
- Uzaktan eğitimin daha sağlıklı yürütülmesi adına internet sorunları ve EBA’da yaşanan teknik aksaklıklar giderilebilir.
- Eğitimde fırsat eşitliği sağlama adına maddi imkânı olmayan öğrencilere yönelik internet, tablet vb. altyapı yardımı verilebilir.
- İlkokul öğrencilerine yönelik yapılacak olan uzaktan eğitim çalışmalarının sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi için her öğrencinin evinde internet bağlantısı ve bilgisayar olacak şekilde gerekli alt yapı hazırlanmalıdır.
- İlkokul öğrencilerinin ders tekrarları yapabilmeleri, öğrendiklerini pekiştirebilmeleri için EBA gibi eğitim ağlarının içerikleri doldurulmalıdır.
- Gerek uzaktan eğitim döneminde gerekse okulda yüz yüze eğitim döneminde öğrenilenlerin pekiştirilmesi ve kalıcılığının sağlanması için test, çalışma yaprağının yanında performans ödevleri verilmelidir.

- Öğretmenlerin mesleki gelişimleri için hazırlanan hizmet içi eğitim faaliyetleri daha çok katılımcıya yönelik etkileşimli olacak şekilde planlanmalıdır.

- Sınıf öğretmenleri ile yürütülen bu çalışma gibi ortaokul ve lise kademesindeki öğrencilerin, öğretmenlerin ve ebeveynlerin Covid-19 salgın dönemindeki uzaktan eğitim faaliyetlerine yönelik görüşlerini almak için nitel çalışmalar yapılabilir.

- Covid-19 izolasyon döneminde uygulanan uzaktan eğitim faaliyetinde farklı değişkenlerin (cinsiyet, sınıf düzeyi, anne-baba eğitim durumu, anne-baba meslek, gelir düzeyi, okulun bulunduğu bölge,...) etkisini belirlemeye yardımcı olacak ölçek geliştirme çalışması yapılabilir.

- Öğretmenlere uzaktan eğitim ile ilgili daha fazla hizmet içi eğitimler düzenlenebilir.

- Uzaktan eğitim sürecine hazırlık aşamasında kurumların ve öğretmenlerin hazırlıklarına önem verilmelidir. Teknik altyapı iyileştirmesi ve içerik eklemelerine süreç öncesinde gerekli zaman ayrılmalıdır. Önceki uygulamalara dair araştırmalarından yararlanarak düzenlemeler hayata geçirilmelidir. Büyük ölçekli uygulama öncesinde pilot uygulamalara yer verilmelidir. Ayrıca sürece dair yasal mevzuat boşlukları doldurulmalıdır.

KAYNAKÇA

- Adedoyin, O. B. ve Soykan, E. (2020). "Covid-19 pandemic and online learning: The challenges and opportunities". *Interactive Learning Environments*, 1–13.
- Adıyaman, Z. (2002). "Uzaktan eğitim yoluyla yabancı dil eğitimi". *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 1 (1), 1-11
- Affouneh, S., Salha, S. ve Khlaif, Z. N. (2020). "Designing quality e-learning environments for emergency remote teaching in corona virus crisis". *Interdisciplinary Journal of Virtual Learning in Medical Sciences*, 11(2), 1-3.
- Aguliera, E. ve Nightengale-Lee, B. (2020). "Emergency remote teaching across urban and rural contexts: perspectives on educational equity". *Information and Learning Sciences*, 1-8, doi:10.1108/ils-04-2020-0100
- Aktay, S. ve Keskin, T (2016). "Eğitim Bilişim Ağı (EBA) incelemesi". *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 27-44.
- Altıparmak, K., Kurt, İ.D. ve Kapıdere, M. (2011). "E-Öğrenme ve uzaktan eğitimde açık kaynak kodlu öğrenme yönetim sistemleri". *Akademik Bilişim*, 11(13), 319-327.
- American Red Cross (2020). How to Social Distance During COVID-19. Erişim adresi: <https://www.redcross.org/about-us/news-and-events/news/2020/coronavirus-what-social-distancing-means.html>
- Antalyalı, Ö.L. (2004). Uzaktan Eğitim Algısı Ve Yöneylem Araştırması Dersinin Uzaktan Eğitim İle Verilebilirliği. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Aslan, R. (2020). "Tarihten günümüze epidemiler, pandemiler ve Covid-19". *Ayrıntı Dergisi*, 8(85), 35-41.
- Aslantaş, T. (2014). Uzaktan eğitim, uzaktan eğitim teknolojileri ve Türkiye’de bir uygulama. Erişim adresi: <http://www.tankutaslantas.com>
- Bakioğlu, B. ve Çevik, M. (2020). "COVID-19 pandemisi sürecinde fen bilimleri öğretmenlerinin uzaktan eğitime ilişkin görüşleri". *Turkish Studies*, 15(4), 109- 129.

- Balcı, A. (2001). *Sosyal Bilimlerde Araştırma; Yöntem, Teknik ve İlkeler*. Pagem Yayınevi: Ankara.
- Balliel Ünal, B. (2017). “Web tabanlı uzaktan eğitimin fen bilimleri konularında öğrenci başarısına etkisi”. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9, 481-490.
- Başaran, M., Doğan, E., Karaoğlu, E. ve Şahin, E. (2020). “Koronavirüs (Covid-19) pandemi sürecinin getirisi olan uzaktan eğitimin etkililiği üzerine bir çalışma”. *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 179-209.
- Bayburtlu, Y. S. (2020). “Covid-19 pandemi dönemi uzaktan eğitim sürecinde öğretmen görüşlerine göre Türkçe eğitimi”. *Electronic Turkish Studies*, 15(4), 131-151.
- Bouchrika, I., Harrati, N., Wanick, V. ve Wills, G. (2019). “Exploring the impact of gamification on student engagement and involvement with e-learning systems”. *Interactive Learning Environments*, 1-15. doi:10.1080/10494820.2019.1623267
- Bozkurt, A. (2017). “Türkiye’de uzaktan eğitimin dünü, bugünü ve yarını”. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 85-124.
- Bozkurt, A. (2020). “Koronavirüs (Covid-19) pandemi süreci ve pandemi sonrası dünyada eğitime yönelik değerlendirmeler: Yeni normal ve yeni eğitim paradigması”. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırma Dergisi*, 6(3), 112-142.
- Buckley, P. ve Doyle, E. (2016). “Gamification and student motivation”. *Interactive Learning Environments*, 24(6), 1162-1175.
- Budak, F. ve Korkmaz, Ş. (2020). “COVID-19 pandemi sürecine yönelik genel bir değerlendirme: Türkiye örneği”. *Sosyal Araştırmalar ve Yönetim Dergisi*, 1, 62-79.
- Burke, J. ve Dempsey, M. (2020). *Covid-19 practice in primary schools in ireland report: A two-month follow-up*. Project Report. Maynooth University.
- Can, E. (2020). “Coronavirüs (Covid-19) pandemisi ve pedagojik yansımaları: Türkiye’de açık”. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 11-53.
- Can, Ş. (2008). Fen Eğitiminde Web Tabanlı Eğitim. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.

- Cook, D. A. (2007). "Web-Based Learning: Pros, cons and controversies". *Clinical Medicine*, 7(1), 37-47
- Coronavirus İmpacts Education (2020) Press release 290 million students out of school due to COVID-19: UNESCO releases first global numbers and mobilizes response, Erişim adresi: <https://en.unesco.org/news/290-million-students-out-school-due-covid-19-unesco-releases-first-global-numbers-and-mobilizes>
- COVID-19 Pandemisi (2020). Retrieved from. Erişim adresi: Wikipedia: https://tr.wikipedia.org/wiki/COVID-19_pandemisi
- COVID 19 (2022). Türkiye'de COVID-19 Pandemisi Zaman Çizelgesi. Erişim adresi: https://tr.wikipedia.org/wiki/T%C3%BCrkiye%27de_COVID_19_pandemisi_zaman_%C3%A7izelgesi
- COVID Pandemisi (2021). 2019-2020 Coronavirus pandemisi. Erişim adresi: **Hata! Köprü başvurusu geçerli değil.** [T%C3%BCrkiye%27de_COVID-19_pandemisi](https://tr.wikipedia.org/wiki/T%C3%BCrkiye%27de_COVID-19_pandemisi).
- Crawford, J.A., Butler-Henderson, K.A., Jurgen, R. ve Malkawi, B.H. (2020). "COVID-19: 20 countries' higher education intra-period digital pedagogy responses". *Journal of Applied Learning & Teaching*, 3(1), 1-21
- Çam, E., Hamutoğlu, N. B., Gündüz, A. Y. ve Şişman, A. (2011). "Uzaktan eğitimde öğrenci rolleri". *International Science and Technology Conference*, (s. 931-935). İstanbul.
- Çevik, M. ve Bakioğlu, B. ve (2020). "COVID-19 pandemisi sürecinde fen bilimleri öğretmenlerinin uzaktan eğitime ilişkin görüşleri". *Turkish Studies*, 15(4), 109-129.
- Çoban, S., (2013). Uzaktan ve Teknoloji Destekli Eğitimin Gelişimi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Demiray, U. (1999). "Bir çağdaş eğitim modeli olarak uzaktan eğitim uygulaması". *Jandarma Dergisi*, 85, 46-52.
- Demirel, Ö. (2004). *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme Öğretme Sanatı*. PAGEMA Yayıncılık: Ankara.

- Demirli, C. (2002). Web tabanlı öğretim uygulamalarına ilişkin öğrenci görüşleri: firat üniversitesi örneği. *Uluslararası Katılımlı Açık ve Uzaktan Eğitim Sempozyumu*, 23-25 Mayıs, Eskişehir
- Ding, L., Kim I.C. ve Orey, M. (2020). “Design of gamified asynchronous online discussions”. *Journal Technology Pedagogy and Education*, 29(5), 631-647
- Durak, G., Çankaya, S. ve İzmirli, S. (2020). “Covid-19 pandemi döneminde Türkiye’deki üniversitelerin uzaktan eğitim sistemlerinin incelenmesi”. *NEF-EFMED*, 14(1), 787-809.
- Eastman, J. K. Swift, C. O. (2001). “New horizons in distance education: the online learner-centered marketing class”. *Journal of Marketing Education*, 23(1), 25-34.
- EBA (2021). Retrieved from. Erişim adresi: Wikipedia: https://tr.wikipedia.org/wiki/EBA#cite_note-1
- EBA (2022). Türkiye'nin Operatörlerinden EBA İçeriklerine Erişim Desteği Başladı (2022). Erişim adresi: <https://www.meb.gov.tr/turkiyenin-operatorlerinden-eba-iceriklerine-erisim-destegi-basladi/haber/18649/tr>
- Eğitim Bilişim Ağı (EBA) (2021). Erişim adresi: <https://www.eba.gov.tr>
- Elitaş, T. (2017). Uzaktan Eğitim Lisans Sürecinde Yeni İletişim Teknolojileri: Atatürk Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İstanbul.
- Ergün, M. (1998). *Bilgi Toplumunda Öğretmen Yetiştirme*. Milli Eğitim, Milli Eğitim Basımevi: İstanbul.
- Erkut, E. (2020). “Covid-19 sonrası yükseköğretim”. *Yükseköğretim Dergisi*, 10(2), 125–133
- Fraenkel J.R. ve Wallen, N.E.(2006). *How to Design and Evaluate Research in Education*. McGraw-Hill: Boston.
- Genç, S. Z. (2000). “Bilgi toplumunda öğretmen eğitimi”. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 23(23),375-386.

- Gri Ceviz (2022). Erişim adresi: <https://griceviz.com/gururluyuz-griceviz-simdi-de-eba-ile-tumogrencilerimize-ucretsiz/>
- Ham, A. (2020). *Social and economic impact of the COVID-19 and policy options in Honduras. UNDP Latin America and the Caribbean Covid19, Policy Documents Series*
- Hodges, C., Moore, S., Lockee, B., Trust, T. ve Bond, A. (2020). “The difference between emergency remote teaching and online learning”. *Educause Review*, 27, 1-12.
- İşık, A. H., Karacı, A., Özkaraca, O. ve Biroğul, S. (2010). “Web tabanlı eş zamanlı (senkron) uzaktan eğitim sistemlerinin karşılaştırmalı analizi”. *Akademik Bilişim*, 10-12
- İnce, F. ve Evcil, F. Y. (2020). “Covid-19’un Türkiye’deki ilk üç haftası”. *SDÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 11(2), 236-241.
- İşman, A. (2005). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. Sempati Yayınları: Ankara.
- İşman, A. (2011). *Uzaktan Eğitim*. Pegem Yayıncılık: Ankara.
- İşman, A. ve İşbulan, O. (2009). *Uzaktan Eğitim Web Sitesinin Kullanılabilirlik Düzeyi (Sakarya Üniversitesi Örneği)*. In Proceedings Of 9 Th International Educational Technology Conference.
- Jones, N. B. ve Laffey, J. (2002). *How to Facilitate E-Collaboration and E-Learning in Organizations*. The ASTD E-Learning Handbook, 80-101.
- Kaban, A. ve Kılıç Çakmak, E. (2016). “Uzaktan eğitim kalite standartlarının belirlenmesi”. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(2), 719-736.
- Kahraman, M.E. (2020). “COVID-19 salgınının uygulamalı derslere etkisi ve bu derslerin uzaktan eğitimle yürütülmesi: temel tasarım dersi örneği”. *Medeniyet Sanat - İMÜ Sanat Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 6(1), 44-56.
- Kaya, Z.(2002). *Uzaktan Eğitim*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

- Keskin, M. ve Kaya, D. Ö. (2020). “COVID-19 sürecinde öğrencilerin web tabanlı uzaktan eğitime yönelik geri bildirimlerinin değerlendirilmesi”. *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5(2), 59-67.
- Khan Akademi TR (2022). Erişim adresi: <http://www.khanacademy.org.tr/hakkimizda.asp?ID=1>
- Kıncal, R.Y. (1990). “Ülkemizdeki kültürel değişimler ve eğitim”. *Milli Kültür Dergisi*, 73,74-75
- Kırık, A.M. (2014). “Uzaktan eğitimin tarihsel gelişimi ve Türkiye’deki durumu”. *Marmara İletişim Dergisi*, 21, 73-94.
- Koç, E. S. (2021). “Nasıl bir uzaktan eğitim? 1 yılın sonunda yapılan çalışmaların değerlendirilmesi”. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 13-26.
- Kupchina, E. (2020). *Distance Education During The Covid-19 Pandemic*. doi:10.51508/intcess.2021142
- Kuzu, İ. (2020). “Covid-19 pandemisi sürecinde uygulanan ilkökul uzaktan eğitim programı (EBA TV) ile ilgili veli görüşleri”. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 505-527.
- Laplante, P. (2020). “Contactless U: Higher education in the postcoronavirus world”. *Education*, 76-79.
- Maden, S., Önal, A. (2020). “Eğitim bilişim ağı (EBA) içerik modülündeki Türkçe dersi ile ilgili dokümanların değerlendirilmesi”. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 10(1), 27-50.
- Midkiff, S. F. ve DaSilva, L. A. (2000). “Leveraging the web for synchronous versus asynchronous distance learning”. *In International Conference on Engineering Education*, 2, 14-18.
- Miks, J. ve McIlwaine, J. (2020). Keeping the world’s children learning through COVID-19. Research report, UNICEF. Erişim adresi: https://www.unicef.org/coronav_rus/keep_ng-worlds-children-learn_ng-through-covid-19.
- Mili Eğitim Bakanlığı (MEB). (2020). Millî eğitim istatistikleri örgün eğitim 2019-2020. Erişim adresi: http://sgb.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php?KNO=396

- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) (2017). *Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlilikleri*. Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü: Ankara.
- Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü (2006). *TEDP Temel Eğitime Destek Projesi “Öğretmen Eğitimi Bileşeni” Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlilikleri*. Ankara.
- Mitchell, J. P., Banaji, M. R. ve MacRae, C. N. (2005). “The link between social cognition and self-referential thought in the medial prefrontal cortex”. *Journal Of Cognitive Neuroscience*, 17(8), 1306-1315.
- Moçoşoğlu, B. ve Kaya, A. (2020).” Korona virüs hastalığı (Covid-19) sebebiyle uygulanan uzaktan eğitime yönelik öğretmen tutumlarının incelenmesi”. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 2(1), 15-43.
- Moore, M.G. ve Kearsley, G. (2012). *Distance Education: A System Sview of Online Learning*. (3 rd ed.). Belmont CA: Wadsworth Cengage Learning.
- Morgan, H. (2020). Best practices for implementing remote learning during a pandemic, the clearing house”, *A Journal of Edicational Strategies, Issues and Ideas*, 93(3), 135-141.
- Morpa Kampüs (2022). Morpa Kampüs Anasayfa. Erişim adresi: <https://www.morpakampus.com/anasayfa>
- Mulenga, E. M. ve Marbán, J. M. (2020). “Is COVID-19 the gateway for digital learning in mathematics education?”. *Contemporary Educational Technology*, 12(2), ep269. <https://doi.org/10.30935/cedtech/7949>
- Mutlu, M.E., Erorta, Ö.Ö., Kayabaş, B. K. ve Kayabaş, İ. (2014). *Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sisteminde E-öğrenmenin Gelişimi*. Anadolu Üniversitesi Yayınları: Eskişehir.
- O’Hagan, C. (2020). Startling Digital Divides in Distance Learning Emerge. UNESCO. Erişim adresi:<https://en.unesco.org/news/startling-digital-divides-distance-learning-emerge>
- Odabaş, H. (2003). “İnternet tabanlı uzaktan eğitim ve bilgi ve belge yönetimi”. *Türk Kütüphaneciliği*, 17(1), 22-36.

- Offir, B., Barth, I., Lev, Y. ve Shteinbok, A. (2003). "Teacher–student interactions and learning outcomes in a distance learning environment". *The Internet and Higher Education*, 6(1), 65-75.
- Okulistik (2022). Okulistik Anasayfa Erişim adresi: <https://www.okulistik.com/anasayfa/index.html>
- Özbay, Ö., (2015). "Dünyada ve Türkiye’de uzaktan eğitimin güncel durumu". *The Journal of International Education Science*, 2(5),11-21
- Özçelik, Ş. (2022). Covid-19 Pandemi Sürecinde Uzaktan Eğitime İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri, Yaşadıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Özden, M. Y. (2004). *Türkiye 2. Bilişim Şurası Eğitim Çalışma Grubu Taslak Raporu*. 11-12 Mayıs Ankara.
- Özer, M. (2020). "Educational Policy Actions by the Ministry of National Education in the times of COVID-19 Pandemic in Turkey". *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 28(3), 1124-1129.
- Özkaraca, O. (2005). İnternet Tabanlı Güç Elektroniği Eğitimi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Öztürk, B. ve Çetinkaya, A. (2021). "Pandemi döneminde bir eğitim aracı olarak televizyon: TRT EBA TV2. *İnif E-Dergi*, 6(1), 140-162.
- Öztürk, H.K.(2019). Araştırma modelleri ve türleri. K. Yılmaz ve R.S. Arık(Ed.). *Eğitimde Araştırma Yöntemleri* (1.Baskı). Pegem Akademi: Ankara.
- Özüçelik, E. (2019). Uzaktan Eğitim Sistemlerinin Kullanımı; Uludağ Üniversitesi Örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Pınar, M. A. ve Akgül, G.D. (2020). "The opinions of secondary school students about giving science courses with distance education during the Covid-19 pandemic". *Journal of Current Researches on Social Sciences*, 10(2), 461-486.

- Pujari, D. R. (2020).” Impact of CORONA virus on Indian education systems”. *UGC Care Journal*, 31, 1-3.
- Sağlık Bakanlığı (2021). İlk Corona virus vakası açıklandı. Erişim adresi: [https:// covid19.saglik.gov.tr/TR-66494/pandemi.html](https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66494/pandemi.html).
- Sahu, P. (2020). *Closure of Universities Due to Coronavirus Disease 2019 (COVID-19): Impact on Education and Mental Health of Students and Academic Staff*. *Cureus*, 12, e7541.
- Sarıtaş, T. ve Akdemir, O. (2009). “Daha iyi öğretim tasarımı için öğrencilerin matematik başarısını etkileyen faktörlerin belirlenmesi”. *International Journal of Instructional Technology and Distance Education*, 6 (12), 21-36.
- Seferoğlu, S. S. (2004). “Öğretmen yeterlikleri ve meslekî gelişim”. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 58(5), 40-45.
- Soslu, Ö., Dilber, R. ve Düzgün, B. (2011). “Fizik öğretiminde laboratuvar yönteminin ilköğretim matematik bölümü öğrencilerinin başarıları üzerine etkisinin araştırılması”. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13 (2), 57-69.
- Şişman, M. (2009). “Öğretmen yeterlilikleri: Modern bir söylem ve retorik”. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(3), 63-82.
- T.C. Sağlık Bakanlığı (2021). COVID-19 Bilgilendirme Platformu. Erişim adresi: [https:// covid19.saglik.gov.tr/](https://covid19.saglik.gov.tr/)
- Tanrıkulu, F. (2017). “EBA’nın Türkçe dersi öğrenme alanlarını karşılama yeterliliğine yönelik öğretmen görüşleri”. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(3),395-416.
- Tavşancıl, E. ve Aslan, E. (2001). *Sözel, Yazılı ve Diğer Materyaller İçin İçerik Analizi ve Uygulama Örnekleri*. Epsilon Yayınevi: İstanbul.
- Thomas, C. J. (2020). *Coronavirus and Challenging Times for Education in Developing Countries*. DC: The Brookings Institution: Washington.

- Tiruneh, D. (2020). COVID-19 School closures may further widen the inequality gaps between the advantaged and the disadvantaged in ethiopia. the education and development. Erişim adresi: <https://www.ukfiet.org/2020/covid-19-school-closures-may-further-widen-the-inequality-gaps-between-the-advantaged-and-the-disadvantaged-in-ethiopia/>
- TRT EBA (2022). TRT EBA TV. Erişim adresi: https://tr.wikipedia.org/wiki/TRT_EBA_TV
- Türker, A. ve DüNDAR, E. (2020). “COVID-19 pandemi sürecinde Eğitim Bilişim Ağı (EBA) üzerinden yürütölen uzaktan eğitimlerle ilgili lise öğretmenlerinin görüşleri”. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 323-342.
- UNESCO (2020). COVID-19 educational disruption and response. Erişim adresi: <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse>,
- Uşun, S. (2006). *Uzaktan Eğitim*. Nobel Yayınları: Ankara.
- Uzaktan Eğitim (2022). Erişim adresi: <https://www.trtizle.com/uzaktan-egitim>
- Vitamin (2022). Vitamin Anasayfa. Erişim adresi: <https://www.vitaminegitim.com/ortaokul/>
- Winthrop, R. (2020). Top 10 risks and opportunities for education in the face of COVID-19. Brookings. Erişim adresi: <https://www.brookings.edu/blog/education-plus-development/2020/04/10/top-10-risks-and-opportunities-for-education-in-the-face-of-covid-19/>
- Yaşar, A. (2021). Kırıkkale Üniversitesi, Fen Bilimler Enstitüsü Matematik Öğretmenlerinin Pandemi Sürecindeki Uzaktan Öğretime İlişkin Görüşleri. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kırıkkale Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Kırıkkale.
- YEĞİTEK, (2021). Güvenli okullaşma ve uzaktan eğitim projesi haber bülteni II. Erişim adresi: <http://cdn.eba.gov.tr/newsletter/2.pdf>
- Yüksel, Y. (2015). “İçerik çözümlemesi”. *Academia Accelerating The World's Research*, 1-60.

Zhu, X. D. ve Liu, J. (2020). Education in and after Covid-19: Immediate responses and long-term visions. *Postdigital Science and Education*, 1-5. [https:// doi.org/ 10.1007/s42438-020-00126-3](https://doi.org/10.1007/s42438-020-00126-3)

